COLECȚIA CENTENARUL MARII UNIRI

Regina Maria

CRISTIAN MOȘNEANU

LIBREX

Regina Maria

COLECȚIA CENTENARUL MARII UNIRI

Cristian Moșneanu

Regina Maria

LIBREX

București, 2018

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MOŞNEANU, CRISTIAN
Regina Maria / Cristian Moşneanu. - Bucureşti : Librex Publishing, 2018
ISBN 978-606-8894-63-8

94

Editor: Monica Ramirez
DTP: Aimee Consulting&Advertising
www.aimee.ro

LIBREX PUBLISHING
Str. Episcopul Radu, Nr. 30, Bucureşti
redacţie: 0723 193 019
comenzi@librex.ro
www.librex.ro

Cu nețărmurită recunoștință,
această carte este dedicată
scumpei mele surori,
Mihaela Moșneanu

Doresc să mulțumesc Ancăi Dăneț și istoricului Cornel Bîrsan pentru susținerea necondiționată și pentru ajutorul acordat în realizarea acestei lucrări

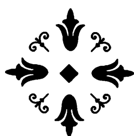
- Capitolul *"Regina Maria și Marele Maestru"* este realizat de Ștefan Dumitrache

- Capitolul *"Balcic, oaza de liniște a reginei"* este realizat de Cosmin Lazăr

Cuprins

"Iubirea mea pentru această ţară, pe care am făcut-o a mea prin lacrimi şi suspine, a ajuns pentru mine ca o religie. Mă simt legată de ea prin lanţuri de oţel, legată prin inimă, prin creier şi prin sânge. Simt că fiecare din cei şase copii ce i-am dat, e unul din inelele acestui lanţ pe care numai moartea şi dezastrul îl pot sfărâma".

REGINA MARIA

Prefață

Salut ideea confratelui meu, Cristian Moşneanu, de a scrie o carte despre regina Maria. Precum salut și demersul editorului, Ionuț Radu, de la Librex Publishing de a iniţia o colecţie a figurilor istorice române în acest an centenar şi poate nu numai...

După abordarea unor personaje istorice carismatice de excepție, precum Radu Negru Vodă, Petru Cercel, Mihai Viteazul și Mircea cel Batrân, istoricul Cristian Moşneanu ne-a pregătit o adevărată surpriză: viața celei care a fost cea mai iubită personalitate feminină a istoriei românilor, regina Maria.

Lucrarea ca tematică se încadrează în mod excepţional, în momentul ales de autor spre publicare, anul 2018, când omagiem 100 de ani de la Marea Unire de la 1918 şi 80 de ani de la decesul reginei Maria, 18 aprilie 1938 (n. 28 octombrie 1875).

În baza documentelor cercetate, a memoriilor oamenilor politici, dar și ale reginei Maria, autorul ne

prezintă viaţa reginei Maria împletită cu istoria poporului român de la sfârşit de secol XIX şi început de secol XX. Îmbinând stilul documentar cu cel literar, uneori poetic, Cristian Moşneanu ne plimbă prin universul vieții reginei Maria, de la naşterea ei, la perioada adolescenței, la primii fiori de dragoste şi atracţia pe care a simțit-o din primul moment pentru prinţul Ferdinand al României, la momentul căsătoriei cu acesta şi primul ei contact cu România. Pe parcursul lucrării veţi descoperi o personalitate complexă, autoritară în relaţiile ei cu regele României, Carol I, o soţie dedicată soţului, relaţie care a îmbrăcat, în decursul timpului, diferite forme de manifestare, de la regina mamă supusă la regina femeie nefericită, la femeia regină suverană în relaţiile cu bărbaţii îndrăgostiţi de personalitatea ei, la regina războinică care a avut curajul să stea în linia întâi a frontului, dar mai ales la femeia dedicată soţului ei, Ferdinand I, pe care l-a sprijinit în toate deciziile politice şi militare dificile. Un rol deosebit l-a avut regina Maria ca reprezentantă a diplomaţiei româneşti, în care nu a pregetat să-şi pună în balanţă pe lângă frumuseţea fizică şi talentul seducţiei feminine, în temeiul câştigului pentru ţară, mai ales în timpul vizitei de la Paris şi din America. Albert I, regele Belgiei, care a avut onoarea să o cunoască, în timpul negocierilor de la Paris, nu s-a sfiit să afirme despre ea,

în limbajul milităresc, dur, pe care îl folosea, că: ***"La ea, toată politica vine din postament."***

În paginile scrise de autorul lucrării veţi descoperi multe informaţii şi amănunte ale vieţii reginei Maria, mai mult sau mai puţin cunoscute, mai puţin mediatizate sau unele aproape necunoscute publicului cititor.

Până la evenimentele din decembrie 1989, despre regina Maria s-a scris foarte puţin, iar ceea ce s-a scris a fost în contextul istoriei regalităţii din România. Abia după anul '89 au apărut lucrările "Ultima romantică" a autoarei Hannah Pakula, "Missy, Regina României" a lui Guy Gauthier şi memoriile pe timp de pace şi război ale reginei Maria.

În mod interesant însă, nici lumea dinainte de evenimentele din decembrie a anului 1989 nu a fost săracă de informaţiile privind viaţa Curţii Regale române de la sfârşit de secol al XIX-lea şi început de secol XX.

În anii '60 ai secolului XX s-au recuperat o serie de documente, scrisori şi corespondenţe din clădirile avute în posesie de familia regală a României, Hohenzollern-Sigmaringen. Parte din ele au fost cercetate şi catalogate de către scriitorul Eugen Teodoru, care în anul 1979 le-a prezentat într-o lucrare numită "Din scrinurile regilor" publicată de Editura Junimea Iaşi.

Întâlnim în această culegere vastă de documente o serie de scrisori adresate de către Alexandru Ioan Cuza

împăratului Napoleon al III-lea al Franţei sau regelui Carol I de România, precum şi rapoartele serviciilor de spionaj care urmăreau evenimentele din România anilor 1866- 1875.

Un loc aparte în lucrare îl ocupă scrisorile de dragoste adresate de către Elena Văcărescu prinţului Ferdinand şi decizia de interdicţie a regelui Carol I privind această relaţie cu o prinţesă pământeană.

Nefericirea în dragoste a lui Ferdinand, aferent de Elena Văcărescu, prin interdicţie regală, se va atenua prin cunoaşterea rebelei adolescente engleze de casă regală, Marie Alexandra Victoria de Saxa-Coburg și Gotha, cunoscută sub numele de Missy.

Prima întâlnire dintre prințul Ferdinand, în vârstă de 27 de ani şi Missy, de 17 ani avea să rămână pentru totdeauna în sufletul viitorului rege al României, dovadă fiind o scrisoare adresată unchiului său regele Carol I:

" Ce pot să spun acum despre mica mea Missy? Pentru mine ea reprezintă în chip natural cea mai desăvârşită fiinţă. Missy este aproape un copil şi totuşi cu atâta judecată pentru vârsta ei, încât o nepoată mai plăcută n-ai fi putut să-ţi doreşti... O bucurie ce măreşte fericirea mea o constituie gândul că, în sfârşit, după lungi străduinţe, putem spera că s-a realizat dorinţa 'iubiţilor noştrii compatrioţi' şi am convingerea puternică, că scumpa mea mireasă va cuceri toate

inimile, după cum a cucerit-o pe a mea; o astfel de dorinţă arzătoare şi de lungă durată poate aduce numai noroc pentru toţi."

În "Scrinurile regilor" găsim o însemnare deosebită, nemenţionată în alte lucrări, privind modul în care regina Maria, la moartea lui Carol I a perceput "povara" noii ei titulaturi, „... de România":

„Astăzi dimineaţă *(10.10.1914, n.n.)* am fost chemată la telefon de Barbu Ştirbey (dormeam cu Martha Bibescu la Mogoşoaia) pentru a mi se anunţa că scumpul nostru unchi *(Regele Carol I, n.n.)* a murit subit şi că eram Regină. Regină!

Cum poţi însă să suporţi asta dintr-odată şi întreaga schimbare şi întreaga responsabilitate tocmai într-un astfel de moment....

Mi s-a spus 'maiestate' şi m-a durut, niciodată nu crezusem că mă va durea atât..."

Trecând peste timp, asemeni cititorilor prezentului volum, la terminarea citirii lui ne vom pune întrebarea: care a fost de fapt caracterul reginei Maria?

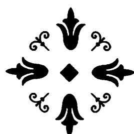
Voi răspunde eu la începutul acestei cărţi, la dilema pe care şi-au pus-o toţi diplomaţii vest-europeni, în anul 1919, când regina Maria a călătorit "incognito" prin marile capitale europene, dar sub auspicii diplomatice

personale, adică în slujba poporului ei, prin concluzia constatată de un apropiat al Maiestăţii Sale:

“Ah, regina noastră nu poate sta niciodată liniştită!“

Cornel Bîrsan
Bistriţa
1 Martie 2018

Introducere

Argument

A scrie o carte despre Regina Maria este cea mai mare onoare pe care o poate avea un cercetător şi, totodată, cea mai mare provocare, pentru că are datoria să scrie şi să transmită în mod obiectiv şi corect toate faptele celei mai frumoase regine pe care a avut-o vreodată Europa.

În istoria cunoscută a poporului nostru nu cred că a existat un conducător mai iubit decât regina noastră mamă. Indiferent ce s-a scris, ce se scrie și ce se va scrie despre ea, nici una din imaginile zugrăvite în condei despre "mama noastră" nu poate transmite starea de spirit a celor care au avut bucuria să o cunoască. Nimic nu poate înlocui sentimentul pe care oamenii l-au avut în inima lor în momentul întâlnirii cu regina, cea dătătoare de speranță, liniște și lumină.

De ce o carte despre regina Maria în cadrul colecției *"CENTENARUL MARII UNIRI"*? Ca să putem răspunde la această întrebare, ar trebui să facem o asociere simplă: rolul reginei-mamă în puzzle-ul complex din timpul începutului de secol XX la finalul căruia s-a realizat Marea Unire, este exact ca rolul unei regine pe tabla de şah la finalul unei partide.

Scopul acestei cărţi este să aducă la cunoştinţa dragilor noştri cititori exact acele lucruri importante, pe care regina le-a zămislit pentru desăvârşirea idealului național al acestui popor şi binele făcut acestei ţări în întreaga ei viață.

Marea provocare pe care ne-o asumăm ține de modul prin care am ales să transmitem informațiile, astfel încât oricine să poată reţine cu uşurinţă ceea ce ne dorim să transmitem în această carte. Considerăm că este un gest de normalitate, ca fiecare român să aibă bine împământenit în ființa lăuntrică referinţele rolului celei mai iubite regine din istoria poporului nostru şi, mai ales, în contextul înfăptuirii Marii Uniri.

Ochii femeii – oglinda frumuseţii sufletului

Frumusețea poate fi descrisă ca un concept abstract, care poate fi înțeleasă doar atunci când te uiți în ochii unei femei şi poţi vedea ce poartă în suflet şi în inimă cu adevărat. Acest fapt nu este unul pe care poţi să ți-l însuşeşti într-un moment al vieții, ci dacă Dumnezeu

te hărăzeşte cu el, îl poţi cultiva şi desăvârşi odată cu trecerea timpului. Copilă fiind, Missy şi-a îndreptat paşii către tot ce este bun şi frumos. Acest fapt a ajutat-o ca pe întreg parcursul vieţii să poată scoate la lumină tot ce este mai bun şi mai frumos din oameni. De altfel, cel mai bun sfat pe care îl oferă fiului său, Carol, este acela în care îi spune că ceea ne înnobilează este rezultatul a ceea ce dăruim.

Fire simţitoare, nu a putut rămâne impasibilă nici măcar o clipă la tot ceea ce natura în mărinimia ei ne-a hărăzit în a fi viu colorat sau parfumat. Crinul Maicii Domnului este acea minunată şi parfumată floare, pe care Maria a descoperit-o în primii paşi ai vieţii sale şi a purtat-o în suflet, inimă şi în simţiri, peste tot pe unde Divinitatea i-a hărăzit să îşi poarte paşii, lăsând-o ca o proprie amprentă în toate colţurile grădinilor Măriei Sale. Ce altă carte de vizită mai bună pentru sensibilitatea unui om poate fi mai potrivită decât aceste amprente?

Ce sacrificiu mai mare poate fi în viaţa unui om, decât acela în care este obligat să nu îşi poată duce destinul după cum îi dictează inima? A fi membru al unei Case Regale şi, mai ales femeie, nu era tocmai cel mai fericit lucru. Începând cu vârsta de 13 ani, când frumuseţea angelică de copil s-a transformat într-o ameţitoare extază a Afroditei, Maria a fost pusă în faţa faptului împlinit, ca cel puţin fiecare bărbat care intra în contact cu ea să o admire sau să se îndrăgostească de ea. Au fost câteva situaţiile, în care Maria a răspuns sau nu sentimentelor acelor galanţi bărbaţi de viţă nobilă. Crunt

a fost momentul în care Maria, datorită stindardului pe care îl purta, a fost obligată să își alăture destinul alături de un om aproape necunoscut. Firește, în aceeași situație a fost şi Ferdinand.

Ajunsă într-o Românie total diferită din toate punctele de vedere, faţă de tot ce cunoscuse până atunci şi trăind sub supravegherea regelui Carol, acel maniac al ordinii, așa cum îl numea Maria, cu foarte multe privațiuni și numai îndatoriri impuse tot de rege, ea ajunge încet-încet să își creioneze propriul univers, decorând încăperile sălașului construit special pentru ea și Ferdinand, după propria-i viziune a vieții. Prin recunoașterea faptului că tot ce era românesc construit în palatul din Cotroceni îi aparținea ei, ne-a arătat că începuse deja să îndrăgească și să iubească această țară.

După câțiva ani, legătura dintre ea și România era una indestructibilă: prin asocierea ei la cauza artiștilor români, este cea care a purtat stindardul formării unui nou curent autohton în artă, încercând să elimine tot ceea ce era copie adusă din străinătate. Chiar ea a afirmat că a fost nevoie de un ochi străin în artă pentru a translata identitatea acestui popor și culori pastelate și forme noi. În această perioadă de dinaintea domniei ar fi putut face mai mult pentru această țară, nu a reușit însă. Nu că nu și-ar fi dorit, dar a trăit tot timpul în umbra regelui Carol care s-a ocupat continuu de formarea viitorului cuplu regal al României. Regele și-a dus sarcinile la bun sfârșit, așa cum şi-a propus, dovadă fiind acțiunile Mariei și ale lui Ferdinand după încoronare.

În momentul în care a devenit regină, Maria a fost primită cu un entuziasm de nedescris de către întreg poporul român, fie el simplu țăran, fie el om politic.

Se spune despre un om, că adevăratul lui caracter se vede în momentele cele mai grele ale vieții. Acele lucruri inimaginabil de grele pentru poporul român au făcut ca regina să își arate virtuţile. Atât de grele, încât regina, după cum ea însăși sublinia, făceau să aibă dimineți în care nu își mai dorea să se trezească. Ne referim aici, bineînțeles, la prima Conflagrație Mondială. Acum este momentul când regina intră în scenă, dându-şi jos coroana de regină și punându-și mitra de soră medicală. Această mitră nu a fost un lucru simbolic, ci a fost un fel de mantră, cu ajutorul căreia regina s-a metamorfozat, devenind mama tuturor românilor. Cuvintele nu sunt deloc exagerate, din contră, sunt prea puțin bogate pentru a putea sublinia rolul reginei. Fiecare român care a intrat în contact cu ea, fie el tânăr, bătrân sau orfan, fie el rănit pe front, fără mâini şi fără picioare, ori bolnav de gripa spaniolă sau tifos, s-a bucurat în mod egal de atenția și îngrijirea reginei. Ce altă regină mai cunoașteți, care să meargă în linia întâi prin noroi și printre gloanțe să se îngrijească de soldați? Poate că acesta este și motivul pentru care iubirea pentru această țară a fost cel mai profund sentiment pe care l-a nutrit vreodată. Ajungând a-i cunoaşte pe soldații despre care spunea că sunt bravi, dârji și foarte modești, mulțumindu-se cu foarte puțin, a cunoscut talpa și inima acestui popor. Alături de acești

bravi ostaşi a cunoscut exact acele părţi urâte, pe care în general unii conducători nu vor să le vadă. Vaiete, oameni mutilaţi, mizerie şi oameni plini de păduchi au fost probabil lucrurile care i-au întărit cugetul, că ea trebuie să facă cu adevărat ceva pentru poporul român. Pe front nu a purtat nici măcar mănuşi de cauciuc pentru a se feri de boli şi avea dreptate să nu le poarte. Cum puteau acei oameni să sărute mâinile reginei cu mănuşi de cauciuc pe ele? Tot ceea ce a făcut regina pe front, a fost deliberat şi asumat, de altfel gripa de care se îmbolnăvise a fost aproape să îi aducă sfârşitul. Se spune că atunci când cad copaci în pădure, cei care au suflet îl aud. Poate că acei copaci căzuţi au fost lacrimile de sânge vărsate pe pământul ţării de poporul român, iar însăşi întruchiparea bunătăţii sufleteşti a fost chiar regina. Nu vorbim aici neapărat de acei soldaţi tineri, ci şi de cei bătrâni care la 70 de ani şi după o viaţă plină de huzur şi multă amărăciune, au văzut în Maria întruchiparea acelei linişti, pe care ei şi-au dorit-o dintotdeauna. Înţelepciunea lor dobândită şi moştenită din generaţie în generaţie a făcut să poată vedea în regină, ceea ce a fost ea cu adevărat... Acea ultimă făptură din cutia Pandorei a poporului român: Speranţa. Şi da! Regina a fost întruchiparea speranţei, cu şi prin ea idealul poporului român a devenit realitatea visului milenar.

Când ceea ce cu truda armelor şi prin pierderea a zeci de mii de fii ai acestei ţări, era să nu fie dus la bun sfârşit, regina însăşi merge la Paris pentru a-i convinge

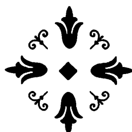
pe acei politicieni atât de nerecunoscători la eforturile poporului român. Regina reușește din nou! Nu este concluzia mea! Au spus-o în cor, atât politicienii români, cât și cei străini. Ea a reuşit să smulgă promisiunea lui Georges Clémenceau, celui care a prezidat Conferința de Pace de la Paris, că o să facă tot ceea ce poate pentru poporul român. Şi Clémenceau şi-a ţinut cuvântul față de regină.

Momentul încoronării ca regină a României Mari nu a fost un simplu moment de care Maria a profitat. Entuziasmul aproape transcendent de care ea s-a bucurat în rândul poporului, în momentul în care a pus pentru prima oară pe cap coroana de regină a României Mari, a fost pe deplin recunoașterea sacrificiului pe care ea l-a făcut pentru această țară. Rolul ei nu se oprește aici. După ce pe bună dreptate, în cea mai mare măsură ea fost cea care a făcut să se împlinească visul secular al poporului român, era rândul ca regina să pună România pe hartă acolo unde îi era locul. Niciun conducător de stat român nu a făcut atât lobby pentru țara noastră cum a făcut regina. Nici un alt conducător român nu a fost primit cu atâta bucurie de către o mare putere, precum a fost primită regina în SUA. Niciun conducător de stat străin nu a respectat vreun conducător român, cum a fost regina respectată. Chiar și cei mai duri oameni politici străini, care au fost în preajma reginei, se simțeau intimidați.

Cu toate acestea, nu cred că al nostru popor poate recompensa pe mama noastră regină pentru ceea ce ne-a dăruit. De aceea, este de datoria noastră să îi păstrăm memoria vie şi să facem cât se poate de mult cunoscută personalitatea acestui om cu totul şi cu totul deosebit.

Exact cum se întâmplă în mod normal în viaţă de multe ori, cum lucruri de neînţeles ne trec prin minte, prin faţa ochilor sau le trăim, nici ultimele zile ale reginei nu au fost cele pe care le merita. O boală necruţătoare sau poate, cine ştie, acel episod în care poate a primit de la Carol glontele destinat celuilalt fiu al ei, Nicolae, a făcut ca regina să plece prea devreme din rândul poporului pe care l-a iubit atât de mult şi care a iubit-o atât de mult! Chiar şi înainte de a-şi da obştescul duh, a cerut să fie îmbrăcată în rochie albă, iar doliul să fie transformat din negru în culoarea ei preferată, mov. Cine ştie, poate regina a intuit că negru este stindardul cu care poporul român a mărşăluit prin istorie secole la rând. Poate culoarea mov, care are ca semnificaţie luciditate şi acţiuni cugetate, echilibru între pământ şi cer, simţuri şi spirit, patimă şi înţelepciune, a fost aleasă pentru că regina îşi dorea ca acest popor, nedezlipit inimii sale, să treacă într-o nouă etapă.

Fie ca memoria reginei să rămână vie în cugetul şi inimile noastre pentru eternitate. Fie ca spiritul ei să vegheze necontenit la bunăstarea acestui popor! Fie ca regina să fie privită ca model de patriotism de fiecare dată, când uităm cine suntem cu adevărat!

Copilăria reginei Maria – întruchiparea fericirii vieţii

Missy sau preafrumoasa făptură dumnezeiască, Maria Alexandra Victoria de Saxa-Coburg și Gotha, principesă a Marii Britanii şi a Irlandei, se naşte pe 29 octombrie 1875 la Eastwell Park, Kent, Marea Britanie, având ca tată pe Alfred, duce de Edinburg, cel de-al doilea fiu al reginei Victoria a Marii Britanii şi ca mamă pe Marea Ducesă, Maria Alexandrovna, fiica ţarului Alexandru al II-lea al Rusiei.

Tatăl reginei Maria, Alfred Ernest Albert, Duce de Saxa-Coburg și Gotha (6 august 1844 - 30 iulie 1900) este cel de-al doilea fiu al reginei Victoriei şi al principelui Albert de Saxa-Coburg și Gotha. În 23 ianuarie Alfred se căsătoreşte cu Marea Ducesă Maria Alexandrovna, cea de-a doua fiică a ţarului Alexandru al II-lea al Rusiei, dar singura care supravieţuieşte, nunta având loc la Palatul de iarnă din Sankt Petersburg. Din mariajul celor doi au rezultat cinci copii:

Alfred, Prinț de Saxa-Coburg și Gotha

Maria, Regină a României

Victoria, Mare Ducesă a Rusiei
Alexandra, Prinţesă de Hohenlohe-Langenburg
Prinţesa Beatrice, Ducesă de Galliera

Mama Reginei Maria, Marea Ducesă Maria Alexandrovna se naşte (17 octombrie 1853 24 octombrie 1920) la Ţarskoe Selo[1], este cel de-al şaselea copil şi singura fată care a supravieţuit din cei opt prunci ai ţarului Alexandru al II-lea la Rusiei. În momentul naşterii domniei sale, pe tronul Rusiei se găsea bunicul acesteia, Ţarul Nicolae I, iar tatăl său, Alexandru al II-lea, avea titul de "Ţarevici". La numai câteva zile după împlinirea vârstei de 67 de ani, în 25 octombrie 1920, Maria Alexandrovna, singurul copil al ţarului care reuşeşte să supravieţuiască revoluţiei Bolşevice, se stinge din viaţă în urma unui atac de cord, fiind înmormântată în mausoleul Glockenberg în Coburg lângă soţul ei[2]. Cu câteva luni înaintea decesului, dezamăgită de contextul politic în care erau angrenate ţările în care ea avea rădăcini, avea să scrie: "*Sunt complet dezgustată de stadiul actual al lumii şi omenirii, în general ... Au distrus şi ruinat draga mea Rusie, mult iubita mea Germanie*"[3].

---

1. Nelipa, Margarita, *Alexander III His Life and Reign*, Gilbert's Books, 2014, p. 22
2 Mandache, Diana, *Dearest Missy - The Letters of Marie Alexandrovna, Grand Duchess of Russia, Duchess of Edinburgh and of Saxe-Coburg and Gotha, and of her daughter, Marie, Crown Princess of Romania*, 2011, p. 30
3 Mandache, Diana, *Dearest Missy - The Letters of Marie Alexandrovna, Grand Duchess of Russia, Duchess of Edinburgh and of Saxe-Coburg and Gotha, and of her daughter, Marie, Crown Princess of Romania*, 2011, p. 30

Viitoarea regină a României îşi va petrece cea mai mare parte a copilăriei în locul unde se naşte şi anume la Eastwell Park, comitatul Kent, una din reşedinţele familiei sale. Chiar dacă locaţia nu se bucura de măreţia reşedinţei oficiale (palatul Clarence House din Londra), Maria Alexandrovna (mama Mariei) prefera acest colţ de rai liniştit şi plin de căldură. Pentru Missy, după cum ea însăşi recunoaşte, locul acesta unde şi-a petrecut cea mai inocentă perioadă a copilăriei, s-a dovedit a fi o adevărată întruchipare a grădinii din Eden. Palatul din Eastwell era înconjurat cu grădini somptuoase foarte bine aranjate, de unde şi pasiunea pentru flori pe care Regina Maria şi-a cultivat-o tot restul vieţii, ajungând în a o transpune în tablouri viu colorate. Amintindu-şi de florile copilăriei, scria: *"Acest extaz pricinuit de flori a fost mereu una din desfătările vieţii mele; îl simt acuma ca şi atunci. E un fel de răpire, un fel de recunoştinţă, asemenea unei rugi, care încîntă sufletul şi totodată trupul, ochii şi inima... Cauzele acestor extazuri erau multe şi felurite. Unele erau pricinuite de forme şi culori, altele de miresme, altele de sunete, şi numai unele aveau drept cauză vreun sentiment. Acestea din urmă erau mai misterioase şi mai greu de pătruns"*[4].

Un alt episod legat de flori în care Missy va trece dincolo de Cenzura Transcendentală a descrierilor pământene, este descoperirea Crinului Maicii Domnului în grădina unei mici reşedinţe din insula Wight:

---

4 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele*, editura Moldova, Iaşi, 1990, p. 25

"Niciodată nu văzusem o floare mai desăvârşită în frumuseţe, nobilă, falnică, avînd în ea ceva aproape sacru, poate pentru că aminteşte picturile religiei. Şi apoi mirosul ei! De o dulceaţă pătrunzătoare, mai presus de orice cuvînt, o mireasmă care ţi se urcă la cap, aproape ameţitoare şi moleşitoare uneori. E o lume întreagă în mirosul crinului Maicii Domnului, ceva biblic, ceva legendar, ireal de frumos, aproape. Afară de aceasta, e atît de înalt şi de mlădios, atît de strălucitor, încît pare că din petalele lui izvorăşte lumină"[5].

Pentru îngeraşul cu ochii albaştri, cea mai mare bucurie a copilăriei era reprezentată de revederea cu tatăl ei, cu care avea o legătură profundă şi căruia îi purta un respect deosebit, mai ales pentru ţinuta vestimentară (uniforma militară), dar şi cea morală. Faptul că îl vedea pe tatăl ei în uniformă, a născut un sentiment profund în sufletul ei, astfel încât în momentul în care a ajuns regină a României a avut un respect deosebit pentru bărbaţii în uniformă, la nivel mental probabil, făcându-se asocierea cu cel mai fericit lucru al copilăriei sale. O altă amintire dragă copilăriei este legată de vizitele pe care le făcea împreună cu părinţii Reginei Victoria a Marii Britanii (bunica sa). Missy, în timpul vizitelor, era fascinată de căţeluşii care se găseau la Curtea Regală şi cu care se juca, precum şi de indienii din palat care aveau veşminte colorate şi atât de neobişnuite pentru mediul unde ea îşi ducea existenţa.

---

5 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele*, editura Moldova, Iaşi, 1990, p. 40

Un alt aspect rămas bine împământenit în conştiinţa copilei este reprezentat de vizita pe care o întreprinde în Rusia natală mamei sale, la funeraliile bunicului, Alexandru al II-lea Romanov, în anul 1881. Este de-a dreptul impresionată de peisaje, construcţii (biserici în special) şi de toate contrastele pe care Rusia le avea pe toate planurile cu Anglia. După această vizită, Missy începe să îşi înţeleagă mama din anumite puncte de vedere. Este de notorietate faptul că regina Maria în tinereţe a avut oareşice divergenţe de opinie cu mama sa şi viziuni diferite asupra lucrurilor mediului înconjurător.

Ultima parte a copilăriei, cea care transcende către adolescenţă, este marcată de momentul mutării pe insula Malta. În anul 1866, tatăl viitoarei regine a României primeşte comanda flotei navale Britanice din Marea Mediterană, astfel încât acesta împreună cu întreaga familie se va muta pe insula Malta, unde se afla sediul comandamentului naval. Îmbarcaţi pe iahtul Osborne, proprietate a bunicii sale, regina Victoria, data de 29 octombrie, când Maria împlinea frageda vârstă de 12 ani, o prinde pe mare, lucru care i se pare cu totul deosebit: "*Fui foarte mîndră să-mi serbez aniversarea pe mare şi să pot lua parte fără incident neplăcut, la ceaiul ce-mi fu oferit de ofiţeri, cu acest prilej*"[6].

După debarcarea în Malta, priveliştea zonei lasă în inima reginei un sentiment ce îi va marca întreaga existenţă: "*E una din acele privelişti întipărite în mintea*

6 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele*, editura Moldova, Iaşi, 1990, p. 25

mea pe vecie, o minunată viziune păstrată cu evlavie în suflet pînă la sfîrşitul zilelor mele"[7].

De la oameni la animale, de la plante la pomi roditori, absolut tot ceea ce a descoperit în Malta a fost de-a dreptul feeric pentru Missy. Calul, animal aproape sacru pe insulă, îi trezeşte viitoarei regine a României sentimente greu de explicat în cuvinte: *"Viaţa la Malta era încîntătoare, dar Malta cu Rubin <un roib>, fu un adevărat rai. Rubin însemna pentru mine culmea desfătărilor insulei binecuvântate"*[8]. Tot în timpul şederii pe insulă, până la vârsta de 15 ani, în inima Măriucăi se întrezăresc zorii trăirilor adolescentine în momentul în care îl cunoaşte pe Maurice Bouker, care pentru ea a devenit un adevărat erou. Maurice, un tânăr fermecător cu ochii albaştri, era căpitanul de vas al tatălui său. Despre acesta Missy spunea: *"Pot să spun cu toată hotărîrea, că Maurice Bourke a fost prima mea iubire!"*[9].

În anul 1889, rolul tatălui său pe insulă se sfârşeşte, punct care culminează cu terminarea copilăriei viitoarei regine a României. *"Ziua dureroasei despărţiri a venit. A fost cu adevărat distrugerea totală a unei existenţe de bucurie, de fericire completă, fără decepţii, fără probleme"*[10].

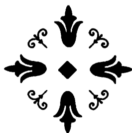
7 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele*, editura Moldova, Iaşi, 1990, p. 100
8 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele*, editura Moldova, Iaşi, 1990, p. 107
9 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele*, editura Moldova, Iaşi, 1990, p. 119
10 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele*, editura Moldova, Iaşi, 1990, p. 120

Maria alături de parinţii săi:
Alfred Ernest Albert de Saxa-Coburg şi Gotha, duce de Edinburg, şi Maria Alexandrovna Romanova, mare ducesă a Rusiei

Ducesa de Edinburgh cu copii

Căsătoria și perioada dinaintea domniei – o lume nouă și stranie

După simpatia purtată pentru căpitanul irlandez de vas al tatălui său, cel de-al doilea bărbat care i-a trezit sentimente puternice Mariei a fost George, Ducele de York, vărul său primar. Acesta, după moartea fratelui său mai mare, a devenit principalul moștenitor al tronului regal al Marii Britanii. La îndemnul reginei Victoria, familia lui George trimite o cerere formală de căsătorie familiei frumoasei prințese cu ochi albaștri. Cererea este respinsă imediat de ducele Alfred, un rol important având-l Maria Alexandrova, mama Măriucăi, care conform regulilor bisericii ortodoxe în care aceasta era botezată, nu putea accepta căsătoria între veri primari. Iată așadar cum Missy a trecut pe lângă șansa de a deveni regina Angliei. Istoria însă avea să fie generoasă cu Maria, după cum vom vedea în continuare

în această lucrare. După prima Conflagraţie Mondială, Maria avea să fie una din puţinele suverane din Europa care îşi va păstra statutul, ba, din contră, va fi cea care va duce la bun sfârşit planul lui Carol I şi dezideratul poporului român, fiind încoronată cu titlul de regină întregitoare a României, alături de soţul său Ferdinand.

Cu sârgul şi meticulozitatea bine cunoscute, după moartea unicei fiice, regele Carol I al României va face o serie de demersuri şi acţiuni care au menirea de a asigura continuitatea dinastiei regale în România. Astfel stând lucrurile, regele se orientează în a-i găsi o soţie nepotului său de frate şi moştenitor al coroanei României, Ferdinand I. Acesta se orientează către Missy, nepoata reginei Angliei. ”*Anii trec și Maria, care a devenit una dintre cele mai frumoase și titrate prințese din Europa, se apropie de vârsta fatală la care trebuie să te gândești la viitor. Viitorul pentru o tânără de rangul ei este cuprins într-un singur cuvânt: căsătorie. În acea epocă nici nu se punea problema să ceri părerea copiilor, care trebuiau să se căsătorească din motive ce nu țineau de sentimente, ci de politică. Maria va trebui să se încline în fața sorții obișnuite. Pentru ea, având un caracter atât de ferm, va fi o rană care nu se va cicatriza decât după mulți ani. Maternitatea și apoi politica vor fi într-un fel substitute ale dragostei neîmplinite*”[11].

---

11 Gauthier, Guy,*Missy regina României,* Editura Humanitas, Bucureşti, 2010, p. 27

Primele întâlniri dintre Ferdinand şi Missy au loc în anul 1891 şi sunt sortite eşecului. Vârsta fragedă a Mariei şi diferenţa de vârstă între cei doi (Ferdinand 26 de ani, iar Maria 16), precum şi faptul că fiecare cu puţin timp înainte fusese ancorat sentimental în direcţii diferite (şi poate încă mai erau?) a făcut să nu existe magnetismul de care era nevoie ca cei doi să se poată apropia unul de altul. Dar ce preţ pot avea sentimentele oamenilor şi ce rost au dorinţele lor când actorii principali sunt doi reprezentanţi de seamă ai două Case Regale importante ale Europei, care unindu-se ar putea duce mai departe destinul triumfător al unei naţiuni. Împăratul german Whilhem al II-lea îl cheamă la raport pe nepotul său Ferdinand şi aproape că îi impune să o ia în căsătorie pe Maria, pe de altă parte asupra îngerului cu ochi albaştri apar presiuni făcute de către mama sa, iar într-un final, în vara anului 1892, se ajunge la un consens când cei doi tineri se logodesc[12].

În toamna anului 1892, Carol I merge la Londra şi obţine permisiunea oficială din partea reginei Victoria şi a ducelui de Edinburg pentru căsătoria care se întrezărea. Anul următor, în data de 10 ianuarie, la Sigmaringen are loc căsătoria celor doi. Ritualul a fost format din trei ceremonii: cea civilă, cea catolică şi cea protestantă,

---

12 Gauthier, Guy, *Missy regina României*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2010, p. 40

evenimentul în sine fiind un lucru inedit, după câteva sute de ani s-a conturat căsătoria unui principe catolic cu o principesă protestantă. Primul martor al unirii celor care urmau să devină regii întregitori ai României a fost chiar împăratul Germaniei, Wilhem al II-lea. După luna de miere petrecută la Krauchenwies din Bavaria şi vizita fulger făcută împăratului Austriei, Franz Joseph, cei doi traversează Transilvania pe timp de noapte cu luminile trenului stinse şi într-un final ajung în România unde au parte de o primire călduroasă încă de la trecerea graniţei. *"Românii sunt latini. Vorbesc cu inima și cu mâinile. Din primul moment o adoptă pe Maria. În spatele acestei spontaneități afective se ascunde ceva mai profund. Începutul, poate, al unui sentiment monarhic profund în România. După aproape treizeci de ani de monarhie prusacă serioasă și competentă, dar care duce lipsă de imaginație, a venit în sfârșit momentul pentru o regalitate care vorbește sufletului. Este un dialog care între Maria și poporul român va continua, în ciuda vicisitudinilor istorice, timp de patruzeci și cinci de ani"*[13].

Mariajul celor doi, după cum era de aşteptat în mai toate cazurile căsătoriilor aranjate, nu a fost unul tocmai fericit. Firi total diferite, diferenţa de 10 ani între ei, stilul de viaţă diferit în care au fost crescuţi şi educaţi, plus alţi

---

13 Gauthier, Guy, *Missy regina României*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2010, p. 52

factori, au făcut să nu existe o potrivire de caracter între cei doi. Probabil dacă nu ar fi fost angrenaţi în contextul datoriei pe care o aveau şi la care se înhămaseră, ar fi divorţat în primii ani de după căsătorie. Modul cum vedeau cei doi lucrurile este cel mai bine zugrăvit de către regină care afirma: "*preocuparea noastră cinstită a avut întotdeauna un singur obiect: România. Orice greșeli vom fi făcut, pe noi ne-au animat de fiecare dată intențiile cele mai bune și sunt convinsă că și poporul știe acest lucru*"[14]. Spusele ei sunt cât se poate de obiective, lucru demonstrat de relaţia pe care cei doi au avut-o în cadrul oficial, atunci când a fost vorba de interesul ţării, când cei doi au fost un adevărat model, iar cel mai bun argument este dat de încoronarea lor în anul 1922 ca regi întregitori ai României.

Factorul care a făcut ca cei doi să devină cu timpul mai apropiaţi cu intenţii curate de înțelegere şi acceptare reciprocă a fost reprezentat de apariţia copiilor. Missy, odată cu trecerea timpului, se integrează tot mai bine în Casa Regală, Ferdinand începe să îi înţeleagă cât mai profund necesităţile. Despre relaţia dintre cei doi, Regina Maria avea să afirme: "*Din pricină că fusese prea îndelung subjugat și apăsat, regele Ferdinand avea nevoie adesea să fie înviorat și întărit. Felul meu de a*

14 Wolbe, Eugen, *Ferdinand I Întemeietorul României Mari. O biografie*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2004, p. 84

fi îi insufla curaj şi nădejde. În ceasurile de îndoială, găsea în mine o încredere de oţel, pe care singur n-o avea. Mână în mână, eram mai puternici. Nu era în firea soţului meu să mă recunoască în văzul tuturor ca pe o colaboratoare. [...] Dar avea încredere în mine, eram o tovarăşă plină de veselie, uneori cam nesupusă care însă niciodată nu-l dezamăgea. Afară de aceasta, menirea şi ţelurile noastre erau aceleaşi şi trăiam amândoi pentru acelaşi ideal: binele ţării noastre. Aceasta ne făcea răbdători unul faţă de altul şi ne insufla fiecăruia îngăduinţă pentru cusururile celuilalt"[15].

În preajma urcării pe tron, după moartea regelui Carol I, relaţia personală a celor doi, departe de a mai fi una de iubire, se baza pe încredere şi un devotament sincer şi profund reciproc. "*Când s-au urcat pe tron dragostea lor se stinsese de ani de zile. [...] Regele însă admira multe din însuşirile soţiei lui — voinţa, sinceritatea, vitalitatea, veselia, dar atâta tot. Treceau săptămâni şi luni fără să-şi vorbească altceva decât banalităţi la masă şi faţă de martori. Nici o intimitate între două vieţi îndreptate pe cărări despărţite. Tronul pe de o parte, încercările ei repetate pe de altă parte, îi apropia din nou vrând nevrând, dar nu destul. Este sigur că în fundul sufletului său el a avut faţă de dânsa*

15 Maria, Regina României, *Povestea vieţii mele*, vol. I, Editura Eminescu, Bucureşti, 1991, p. 52

adevărată stimă și adevărată încredere, o cunoștea însă prea bine ca să nu se sfiască de ea"[16].

După venirea în România, primii ani pentru Missy au fost foarte grei. Tradițiile românilor, modul lor de viață, educația religioasă diferită faţă de a ei şi mai ales modul cum se purta cu noul cuplu regele Carol I, a făcut ca pentru Missy această perioadă să fie una dintre cele mai sumbre ale vieţii sale. După cum ea însăşi mărturisea, singurul lucru care o făcea fericită a fost apariția copiilor, Carol şi Elisabeta. Maria şi-a dat seama de la bun început care a fost soarta care i se hotărâse pe meleagurile noastre: "*Nu am fost adusă în România pentru a fi adorată și răsfățată, ci pentru a face parte din construcția imaginată de regele Carol. Am fost importată, pentru a fi șlefuită, educată și antrenată conform viziunii marelui bărbat*"[17].

Carol I care o educa în cel mai pur stil german al datoriei și onoarei şi care privea funcția de rege ca pe o meserie pe care trebuia să o practice cât mai bine cu putință, nu i-a menajat deloc pe cei doi tineri căsătoriţi. Carol, "*acest rege conservator și maniac al disciplinei,*

16 Duca, Ion G, *Amintiri politice, volumul I*, Jon Dumitru Verlag, München, 1981 - 1982, p. 122

17 Regina Maria, *The Story of a Good Man. King Ferdinand of Romania*, Arhivele Naţionale Istorice Centrale, fond Regina Maria, vol. III, dosar 7, apud. Diana Mandache, *Regina Maria a României. Capitole târzii din viaţa mea. Memorii redescoperite*. Editura ALLFA, Bucureşti, 2011, p. xxiii

care s-a zbătut mai mult decât oricine altcineva să construiască România modernă"[18], considera că singurul rol al celor doi este să se pregătească cât mai bine pentru a putea continua proiectul său. Din acest motiv nu i-a menajat niciodată pe cei doi, Maria spunând că regele Carol chiar îl teroriza pe Ferdinand în timpul în care îi învăţa cum să se achite de îndatoririle pe care le aveau.

Viața Măriucăi pe meleagurile noastre începe să se însenineze odată cu mutarea noului cuplu în noua lor reşedinţă, Palatul Cotroceni, în anul 1896. Ea și-a putut decora noua casă după stilul englezesc, lucru care făcea să îi amintească de copilăria fericită. În anul 1903 va fi gata și castelul Pelişor din Sinaia, care va deveni reşedinţa de vară a cuplului princiar. Mutarea în noua reşedinţă va duce la o mai mare libertate a Mariei faţă de regele Carol.

Noul cuplu regal va lua parte la toate manifestările oficiale, astfel încât poporul să îi cunoască, iar în anul 1897 Maria este numită comandant onorific al regimentului 4 Roşiori, fapt care o va face fericită pe Missy. Anul următor a fost unul de cumpănă, principele Ferdinand s-a îmbolnăvit de o formă gravă de febră tifoidă, fiind aproape să îşi dea obştescul duh. Pentru Maria ar fi fost un adevărat dezastru acest lucru, pentru că pe lângă pierderea soțului, ea ar fi fost nevoită să se întoarcă Anglia, dar fără cei doi copii, Carol și Elisabeta, care erau sub atenta supraveghere şi orânduire a lui

---

18 Regina Maria, *The Story of a Good Man. King Ferdinand of Romania*, Arhivele Naţionale Istorice Centrale, fond Regina Maria, vol. III, dosar 7, apud. Diana Mandache, *Regina Maria a României. Capitole târzii din viața mea. Memorii redescoperite.* Editura ALLFA, Bucureşti, 2011, p. xxiii

Carol I. Maria *"se va bate pentru că știe că acest om* <Ferdinand>, *mai mult un complice afectuos decât un soț iubitor este cheia destinului său*"[19]. În iarna perioadei 1897-1898, după însănătoşirea lui Ferdinand, cuplul princiar va petrece o vacanţă pe Coasta de Azur, în preajma rudelor ruse ale reginei Maria. Carol a văzut acest lucru ca o abatere de la datoria lor, considerând că vina îi aparţine Mariei. Tocmai din acest motiv, în vara anului 1898, la vizita întreprinsă în Rusia, Carol va lua cu el doar pe Ferdinand, Măriuca fiind lăsată acasă.

Regina Maria şi regele Ferdinand au avut împreună şase copii: Carol, Elisabeta, Maria, Nicolae, Ileana şi Mircea. Datorită faptului că şi-a căsătorit două din fete cu principii moştenitori ai Greciei şi Iugoslaviei, Maria primeşte supranumele de "**Soacra Balcanilor**". Această politică de a-şi căsători copiii cu membri ai caselor regale europene reprezintă o tradiție morală încurajată de bunica sa, Regina Victoria a Angliei pe care Missy a adoptat-o.

Primul copil, Carol, cel care va deveni regele Carol al II-lea al României, se naşte la 9 luni şi cinci zile de la căsătoria cuplului princiar, la data de 15 octombrie 1893. Viața viitorului rege al României va fi în conformitate cu perioada în care a apucat să fie conducătorul țării, şi anume tumultoasă.

---

19 Guy Gauthier, *Missy regina României*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2010, p. 93

La vârsta de 25 de ani, în 31 august 1918 acesta fuge şi se căsătoreşte în Ucraina cu Ioana Maria Valentina Lambrino (Zizi) şi au împreună ca urmaş pe Mircea Grigore Carol Lambrino. Această căsătorie, socotită morganatică, a fost desfăcută imediat de un tribunal întocmit tocmai pentru acest lucru. Motivul a fost acela că primul fiu al Mariei şi al lui Ferdinand trebuia să îşi aleagă o reprezentantă a unei Case Regale din Europa pentru a putea duce mai departe dinastia.

La data de 10 martie 1921 se va căsători din nou, cu Elena, prinţesă a Danemarcei şi a Greciei şi au împreună un fiu, pe Mihai, viitorul rege al României. Între anii 1925 şi 1930, din cauza renunţării la mariajul cu Elena, este scos din linia succesorală la tron. Din cauza contextului politic instabil, în anul 1930 are loc restauraţia Carlistă, când este readus în ţară de către oamenii politici români şi va fi rege până în data de 6 septembrie 1940, când abdică în favoarea fiului său, Mihai. Va trăi în exil, stabilindu-se în Portugalia, până în 3 aprilie 1953 când trece la cele veşnice. Cu 6 ani înaintea decesului oficializează căsătoria cu Elena Lupescu, cea cu care a trăit în concubinaj după despărţirea de regina Elena.

Cel de-al doilea copil al cuplului princiar, principesa Elisabeta, se naşte la data de 12 octombrie 1894. Va deveni regină a Greciei (1922-1924) în urma căsătoriei cu prinţul George al II-lea al Greciei.

Principesa Maria (Mignon), cel de-al treilea copil al cuplului, se naşte în data de 6 ianuarie 1900, iar prin căsătoria cu Alexandru I devine regină a Iugoslaviei (1922 - 1934). Cei doi au împreună trei copii: prinţul Petru, prinţul Tomislav şi prinţul Andrei. Din anul 1941 va trăi în exil în Marea Britanie până la finalul vieţii, 22 iunie 1961.

Nicky sau principele Nicolae (3 august 1903 - 9 iunie 1978) este cel de-al patrulea copil născut în sânul familiei princiare. În perioada excluderii din linia succesorală a fratelui său, Carol, (1927 - 1930) din cauza faptului că regele Mihai era prea mic, el este Membru al Regenţei, asigurând conducerea statului alături de patriarhul Miron Cristea şi de Gheorghe Buzdugan, preşedintele Înaltei Curţi de Casaţie. Nicolae se căsătoreşte la Tohani cu Ioana Doletti la data de 7 noiembrie 1931, căsătorie morganatică, ei rămânând împreună până la decesul Ioanei în anul 1963. Din cauza acestei căsătorii este exclus din Casa Regală în perioada 1937 - 1942. Principele Nicolae din 1937 până la finalul vieţii va trăi în exil în Elveţia. La patru ani de la moartea Ioanei Doletti, la 13 iulie 1967, se recăsătoreşte cu Thereza Lisboa Figueira de Mello la Lausanne, rămânând împreună până în ceasul morţii sale survenite în anul 1978.

Principesa Ileana, penultima în ordinea cronologică a naşterii (5 ianuarie 1909 - 21 ianuarie 1991) este cea

mai longevivă dintre copiii reginei Maria, ea trăind 82 de ani. În 26 ianuarie 1931 se căsătoreşte cu Arhiducele Anton de Habsburg la Sinaia şi au împreună şase copii: prinţii Ştefan, Arhiduce de Austria şi Dominic, Arhiduce de Austria, precum şi prinţesele Maria Ileana, Arhiducesă de Austria, Alexandra, Arhiducesă de Austria, Maria Magdalena, Arhiducesă de Austria şi Elisabeta, Arhiducesă de Austria. În anul 1954 divorţează şi se căsătoreşte cu Ştefan Isărescu de care divorţează în 1965, cu acesta neavând niciun urmaş. În anul 1967 se călugăreşte, numindu-se Maica Alexandra, fiind cea care a construit mânăstirea "Schimbarea la Faţă" din Ellwood City, Pennsylvania, SUA, unde va fi şi înmormântată după trecerea la cele veşnice.

Ultimul născut al familiei este Mircea (3 ianuarie 1913 - 2 noiembrie 1916). Acesta a decedat la vârsta de doar trei anişori la Buftea, fiind grav bolnav de febră tifoidă. Locul de veci iniţial este în curtea Palatului Cotroceni, iar în anul 1941 este reînhumat. La demersul principesei Ileana, este strămutat în capela de lângă castelul Bran, locul unde a fost depusă şi inima reginei Maria.

Maria în anul căsătoriei, 1893

Ferdinand şi Maria ca Principe şi Princepesă de Coroană

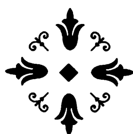

Maria în uniforma Regimentului 4 Roşiori, 1898

Principele Ferdinand, Principesa Maria şi copiii Carol, Maria, Nicolae şi Elisabeta, 1906

Principesa Maria cu primii săi copii, Carol și Elisabeta, în 1895

Regina Maria, mama soldaţilor români

Regina Maria a României nu a avut un simplu rol decorativ, ci pe acela de a duce mai departe noua dinastie creată. De asemenea, a fost un "camarad" de nădejde pentru soţul ei, luând parte alături de acesta la toate marile încercări prin care ţara a trecut. Putem menţiona aici: **Neutralitatea României la începutul primei Conflagraţii Mondiale, Intrarea în alianţă cu Antanta, Intrarea României în război, luptele de pe front, actul Marii Uniri**. *"Oricâte greşeli va fi comis regina Maria, înainte şi după război, războiul rămâne pagina ei, pagină cu care se poate făli, pagină care se va aşeza în istorie la loc de cinste. O găsim în tranşee printre combatanţi în rândurile înaintate, o găsim în spitale şi în toate posturile sanitare printre răniţi şi bolnavi. O găsim de faţă la toate adunările care încercau să facă puţin bine. Nu a cunoscut frica de gloanţe şi de bombe, cum nu a cunoscut teama şi scârba*

de molimă sau nerăbdarea față de eforturile așa de des inutile, provocate de dorința ei de mai bine. Regina Maria și-a îndeplinit datoria pe toate fronturile activităților sale, dar mai presus de toate pe acela al încurajării și ridicării moralului acelora care o înconjurau și care au trebuit să decidă, în cele mai tragice momente, soarta țării și a poporului său. Se poate afirma că, în răstimpul pribegiei noastre în Moldova, regina Maria a întrupat aspirațiile cele mai înalte ale conștiinței românești. Prin modul cum a influențat în 1916 intrarea României în război și din nou în 1918, când aproape numai datorită ei, regele Ferdinand nu a ratificat dezastruoasa pace de la București, regina s-a așezat ca ctitoriță a României întregite și ca una din cele mai mari figuri ale istoriei noastre naționale"[20].

După moartea regelui Carol I, principele Ferdinand devine la data de 11 octombrie 1914 Regele României şi implicit Maria, noua Regină a României. Contextul politic al vremii respective era unul foarte învolburat, atât membrii Casei Regale, cât şi clasa politică, precum şi opinia publică era divizată în ceea ce priveşte poziţia faţă de începutul Primei Conflagraţii Mondiale. Unii voiau să intre în război alături de Antanta[21], alţii alături de Puterile Centrale[22], iar o bună parte dorea neutralitatea.

---

20 Argetoianu, Constantin, *Pentru cei de mâine: Amintiri din vremea celor de ieri*. Vol. 3, partea V, Editura Humanitas, Bucureşti, 1992, p. 109

21 Antanta sau Tripla Înţelegere a fost un bloc militar şi politic format din Rusia, Anglia şi Franţa cu puţin timp înainte de Primul Război Militar.

22 Puterile Centrale au reprezentat o alianţă politico-militară formată din Germania, Austro-Ungaria, Imperiul Otoman şi Bulgaria.

Cu puţin timp înainte de decesul lui Carol se stabilise în Consiliul de Coroană neutralitatea României. Regele, chiar dacă vădit ar fi vrut intrarea în război alături de Puterile Centrale, dat fiind faptul că ţara lui de obârşie, Germania, făcea parte din această alianţă, a respectat ceea ce s-a votat în Consiliu şi anume neutralitatea. Această decizie a fost acceptată cu inimă grea și mai mult ca sigur supărarea i-a agravat starea de sănătate, ducând la deces. Cu puţin timp înainte de deces, întreaga țară era ancorată sub o stare de spirit ostilă regelui Carol. Moartea lui a venit ca o eliberare, iar noul rege a fost privit ca un nou început care va duce poporul spre izbăvire."*Ovațiile adresate noii Regine în Parlament erau sincere. Publicul era conștient că loialitatea fermă a Mariei față de cauza Aliaților a fost cea care îl sprijinise și va continua să-l sprijine pe soțul ei de origine germană. «Ca Principesă Moștenitoare, fusese populară; ca Regină era și mai iubită", spunea Prințesa Callimachi*"[23].

Chiar dacă cele două blocuri militare (Antanta şi Puterile Centrale) făceau presiuni asupra ţării noastre, timp de doi ani de zile decizia votată în Consiliul de Coroană a fost respectată, România păstrându-şi neutralitatea. Noua regină a României nu era mulţumită de acest fapt, dar era total în consens cu regele Ferdinand în care avea mare încredere, fiind convinsă că orice decizie va fi luat acesta, va fi în favoarea țării noastre.

---

23 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viața reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 233

Regina nota: "*Ferdinand este înainte de toate Regele României şi un excelent patriot... Nando poate că nu este foarte energic, dar are o ciudat de puternică doză de rezistenţă şi cu cât este mai constrâns şi ameninţat, cu atât mai puţin se va pune în mişcare; el nu este ceea ce poate fi numit un om de acţiune, dar nu poate fi intimidat, în plus, eu sunt acolo ca să-l ajut să se lupte şi pot să spun că sunt un bun câine de pază*"[24].

Este de la sine înţeles de ce regina nu dorea neutralitatea: dubla ei legătură de sânge cu doi dintre pionii principali ai Antantei, cei doi veri primari ai ei: Regele George al V-lea al Angliei şi Tarul Rusiei Nicolae al II-lea. De aceea, în toată perioada neutralităţii a făcut tot ce i-a stat în putinţă pentru înclinarea balanţei spre Antanta. Ferdinand a folosit acest atu al rudeniei Mariei cu cele două mari Case Regale şi prin ea, împreună cu primul ministru Ionel Brătianu, a trimis o serie de scrisori cu caracter neoficial care să ne apropie însă de Antanta. **De aceea, orice s-ar spune despre regina Maria, ea a reprezentat cel mai important punct de sprijin diplomatic care a înclinat balanţa în favoarea intrării noastre alături de Antanta în război, fără afecteze poziţia neutralităţii**. Despre acest aspect, "regina mamă" scria: "*Împăratul Rusiei şi Regele Angliei fiind*

24 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a Români*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 237

amîndoi verii mei primari, era uşor pentru mine să am legături neoficiale cu ei și desigur că eram gata să-mi servesc țara pe orice cale. Avînd în vedere că atît Regele, cît și primul său ministru aveau deplină încredere în mine, eram mai inițiată în problemele și secretele de stat decît se obișnuiește în ce privește reginele"[25].

După doi ani de neutralitate, la data de 26 august 1916, la Palatul Cotroceni are loc Consiliul de Coroană care a creionat poziţia României faţă de război. Deşi germanofil datorită originilor sale, Ferdinand a ales să domnească strict după interesele ţării pe care o conducea, motiv pentru care contemporanii l-au numit Ferdinand cel Loial. În scurt timp după adoptarea neutralității, majoritatea românilor a început să se orienteze către alianţa cu Antanta. Singurul care a luat poziţie în favoarea intrării României în război alături de Puterile Centrale a fost P.P. Carp, lider al Partidului Conservator. Acest fapt a făcut ca din partid să plece o bună parte din membrii care aveau convingerile afiliate cauzei românilor alături de Antanta. În vara anului 1916, Antanta făcea presiuni tot mai mari asupra României pentru a lua o poziție oficială privind războiul, astfel că, la data de 4 august 1916 s-a semnat document de alianţă cu Antanta. Anglia, Rusia, Franţa

25 Mandache, Diana, *Regina Maria a României. Capitole târzii din viaţa mea. Memorii redescoperite*. Editura ALLFA, Bucureşti, 2011, p. 25

şi Italia au garantat integritatea teritorială a ţării noastre. În urma acestui tratat, România trebuia să declare război Austro-Ungariei şi să înceteze toate relaţiile comerciale și economice cu duşmanii Antantei. Cel mai important lucru care a survenit în urma acestui tratat, a fost că noii aliaţi recunoşteau dreptul istoric al României aupra teritoriilor care se găseau sub stăpânire austro - ungară: Transilvania, Banatul şi Bucovina. Astfel stând lucrurile, în seara de 27 august 1916 ambasadorul Edgar Mavrocordat înmânează secretarului de serviciu al Ministerului de Externe de la Viena o notă informativă, prin care țara noastră declară război imperiului Austro-Ungar.

Adevărata tărie de caracter şi vitalitate a omului se cunoaşte în momentele cele mai grele ale vieţii prin care trece. După modul cum se comportă se poate vedea adevărata lui valoare. Deşi războiul nu a fost un lucru fericit, a fost totuşi evenimentul care a făcut ca poporul român să o vadă pe regina Maria aşa cum este. Chiar din primele zile regina s-a implicat în organizarea serviciului de ambulanţe care urmau să meargă pe front. Zilnic va vizita spitalele militare, va împăciui mereu pe cei care aveau divergențe pe plan organizatoric. După mutarea în Moldova la sfârşitul anului 1916, ea se va implica şi cu mai mult aplomb în conducerea sistemului sanitar de pe front. Charles de Beaupoil, conte de Saint-Aulaire, participant din partea Franţei la negocierile de intrare în război alături de Antanta afirma: *"În fiecare*

dimineață, Regina, în uniformă de infirmieră, însoțită de o doamnă de onoare și de un grup de brancardieri voluntari se duce la gară pentru a-i primi pe răniți. Regina înfruntă moartea și ceea ce este fără îndoială cel mai greu, depășește oboseala unei zile nu de opt ore ci a unei zile care se întinde până noaptea târziu, cu șaisprezece, șaptesprezece sau optsprezece ore de muncă, pe cât de respingătoare pe atât de periculoasă, în mijlocul emanațiilor infecte ale cangrenelor. Când este vorba de Regina nu ne referim la curaj. Curajul presupune teamă și energia de a învinge. Sentiment necunoscut pentru o suverană a cărei îndrăzneală aduce a invulnerabilitate"[26].

În Moldova, regina Maria se va instala la Iaşi în casa Sybilei Chrissoveloni. Chiar dacă aici lipsurile sunt extrem de mari, ea s-a zbătut ca totul să fie făcut ca la carte. Vizitează spitalele care erau pline de bolnavi suferinzi de maladii contagioase, merge la fiecare bolnav în parte fără a-i fi teamă de a se îmbolnăvi şi împarte daruri la fiecare şi pentru fiecare, fără excepţie, avea o vorbă de alinare. I.G. Duca avea să mărturisească: *"Regina, cu o energie mai presus de orice laudă, ajutată de fiicele ei, mergea din spital în spital. Cu un dispreţ desăvârşit de*

---

26 Saint Aullaire Auguste Felix Charles de Beaupoil, *Confession d'un vieux diplomate*, Flamarion, Paris, 1953, p. 360

pericol nu pregeta să se arate unde epidemia era mai violentă. Nu mii, zeci de mii de soldați răniți și bolnavi au văzut-o în acele luni la căpătâiul lor"[27]. Absolut toți oamenii care au văzut-o în acele împrejurări grele petru țară, au văzut că "mama lor" nu se dădea înlături de la nimic, făcea absolut tot ceea ce era necesar pentru binele semenilor ei. "*Se dedica în întregime muncii sale și nu numai în spitale, la căpătâiul soldaților bolnavi, putea fi întâlnită, ci și pe străzile orașului Iași, pe care le străbătea adesea, fiind gata întotdeauna pentru a împărți ajutoare soldaților suferinzi, refugiaților și oamenilor săraci care îi ieșeau în cale*"[28].

Cu o energie ieșită din comun, încerca să mulțumească pe totă lumea și este prezentă peste tot pe unde este nevoie de ea. *"Primea o mulțime de lume, discuta, și nu doar de formă, cu oamenii politici, cu generalii și cu diplomații. Bătea Moldova în lung și în lat, de la un spital la altul și dintr-un sat în altul, aducând peste tot ajutoare, dar și o vorbă bună sau o mângâiere pentru fiecare. Capacitatea acestei femei de cea mai înaltă condiție socială de a se apropia sufletește de oamenii simpli era uluitoare"*[29].

---

27 I. G. Duca, op. cit., p. 128
28 Bianu, Vasile, *Însemnări din războiul României Mari*, Volumul II, Editura Institutul de Arte Grafice „Ardealul", Cluj, 1926, p. 105
29 Maria, Regina României, *Jurnal de război 1917-1918*, traducere din engleză de Anca Bărbulescu, Editura Humanitas, București, 2015, p. 6

Un exemplu grăitor legat de modul cum îşi trata Missy semenii poate fi şi episodul petrecut în luna martie a anului 1917. Aflată în piaţa Sfântul Ştefan din Iaşi, vede un soldat care avea una din mâini rupte. Se opreşte de îndată şi îl întreabă dacă îl doare ceva. După ce acesta răspunse că este bine, regina îi adresează vorbe de alinare şi încurajare şi îi înmânează o sumă de bani.

În acele zile cumplite, regina nu s-a orientat doar asupra soldaţilor răniţi, ci şi asupra orfanilor. În locuinţa improvizată din Iaşi a luat sub oblăduirea ei doi orfani: Niculăiţă şi Vasile, ambii copii pierzându-şi părinţii în timpul războiului. În fiecare dimineaţă copiii se prezentau şi sărutau mâna reginei, povesteau lucruri care li se întâmplaseră în ziua anterioară, iar din partea ei primeau dulciuri şi prăjituri. De multe ori, copiii o surprindeau pe regină plângând în timp ce scria scrisori şi se întrebau cum o femeie care poartă coroană poate plânge[30]?

Un alt lucru care trebuie menţionat este legat de credinţa reginei. Aceasta se ruga aproape tot timpul, fie în ceasul de dinaintea somnului, fie în timpul zilei în diversele locuri unde se găsea. Regina scria: "*Mă rog lui Dumnzeu pentru toate vieţile jertfite, mă rog pentru cei care au murit părăsiţi şi neştiuţi, mă rog pentru cei care au fost îngropaţi cu miile fără rugăciune şi fără*

---

30 Maria, Regina României, *Gânduri şi icoane din vremea războiului*, Editura Librăriei Pavel Suru, Bucureşti, 1919, p. 166

preot, mă rog pentru mulţimea celor fără nume, care aveau acelaşi drept la viaţă ca tine şi ca mine, mă rog lui Dumnezeu să-i ierte şi să dea odihnă sufletului lor în locurile de verdeaţă unde nu este nici durere, nici întristare"[31].

Curajul bărbătesc era o altă virtute a reginei de care dă dovadă. Alături de fiica sa, Ileana, în vârstă de doar 8 ani, a mers să inspecteze spitalele din Piatra Neamţ. La plecare, în momentul urcării în tren, prefectul oraşului o atenţionează că deasupra gării survola un avion al forţelor inamice şi că ar fi bine să mai aştepte. Regina a răspuns că acest lucru nu trebuie să o oprească în a merge mai departe şi a-şi face datoria[32].

La data de 26 noiembrie 1917, România semnează cu Puterile Centrale Armistiţiul de la Focşani. Acest acord înjositor prevedea încetarea ostilităţilor, dar şi interdicţia trupelor de a părăsi frontul. Regina Maria s-a opus cu vehemenţă acestui fapt, considerând că este o manevră nereuşită care poate avea ca efect micşorarea graniţelor ţării. Regina a avut dreptate. La numai 3 luni distanţă s-a semnat pacea de la Bucureşti, un tratat ruşinos prin care cedam Bulgariei Cadrilaterul, dreptul de control al munţilor Carpaţi Austro-Ungariei şi concesionarea

31 Petrescu, Nicole, *Regina Maria şi vânătorii de munte în războiul reîntregirii neamului*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2008, p. 18
32 Bianu, Vasile, *Însemnări din războiul României Mari*, Volumul II, Editura Institutul de Arte Grafice „Ardealul", Cluj, 1926, p. 191

resurselor petroliere Germaniei pe o perioadă de 90 de ani. Totuşi, acest tratat nu a fost ratificat niciodată de către regele Ferdinand, iar în momentul în care Puterile Centrale au început să dea semn de slăbiciune, România a reluat ostilităţile cu ajutor militar francez.

La sfârşitul primului Război Mondial, obiectivele stabilite de către România au fost îndeplinite. Acest lucru se datorează mai mult decât oricărei persoane mamei soldaţilor români. „*Regina Maria, mai mult decât oricine altcineva, s-a bătut pentru a asigura reîntoarcerea Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei la România, la sfârșitul Primului Război Mondial. A dormit pe câmpurile de luptă ale celui de-al Doilea Război Balcanic și ale Primului Război Mondial, alături de soldații săi. Prin forța de nezdruncinat a voinței sale, această prințesă britanică s-a redefinit pe sine însăși ca româncă oferindu-le supușilor săi o mai bună înțelegere a ceea ce urma să fie România, decât oricare din viziunile fasciștilor sau comuniștilor autohtoni care au urmat după ea*”[33].

33 Kaplan, Robert D., *Robert Balkan Ghosts - A journey through history*, St. Martin's Press, New York, 1996, p. 26

Desăvârşirea idealului național, Marea Unire înfăptuită în anul 1918 a reprezentat un proces istoric prin care toate provinciile istorice cu populația majoritar românească s-au unit într-un singur stat, România. Acest mare eveniment istoric este complementar unor alte două monumentale evenimente pentru poporul nostru: Unirea Moldovei cu Valahia înfăptuită în anul 1859 (Mica Unire) și Războiul de Independență din anii 1877-1878, prin care noul stat creat își căpăta independența față de Poarta Otomană. Unirea tuturor provinciilor românești cu Vechiul Regat, fapt care a dus la constituirea României Mari, a fost motivul pentru care țara noastră a intrat în război în anul 1916 alături de Antanta și a fost favorizată de următorii factori istorici:

- Prăbuşirea celor două mari imperii care ne înconjurau: Austro-Ungar şi Rus.
- Acțiunile politice sincronizate ale românilor din patria mamă şi ale celor din provinciile istorice româneşti, care se găseau în componența imperiului Austro-Ungar şi Rus.
- Afirmarea principiului autodeterminării popoarelor[34] şi celui al naționalităților pe plan

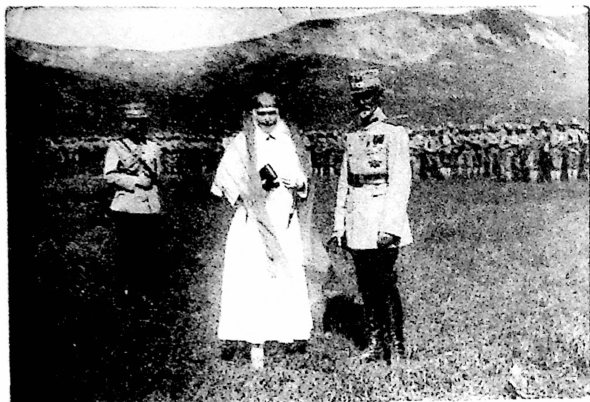
34 Principiul autodeterminării popoarelor a apărut în Europa în secolul al XX-lea, după Primul Război Mondial, din nevoia de protecție a drepturilor naționalităților și a susținut lupta împotrivă colonialismului. Ulterior, principiul a fost atestat de Carta Organizației Națiunilor Unite și de alte acte internaționale precum: Declarația asupra acordării independenței țărilor și popoarelor coloniale din 1960, Pactele internaționale privind drepturile omului și Declarația privind principiile de drept internațional din anul 1970.

internațional sub imboldul aproape în unanimitate al sentimentului național al românilor de peste tot.

Despre Marea Unire putem spune cu certă credibilitate că este un eveniment strâns de trei mari personalități ale poporului român: regina Maria, regele Ferdinand și marele om de stat, Ionel Brătianu.

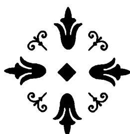
Regina Maria alături de un soldat rănit

Regina Maria pe Front

Regina Maria stând de vorbă cu soldați români răniți

Regina Maria și Conferința de Pace de la Paris

Condițiile grele în care s-a desfășurat războiul și sacrificiul a zeci de mii de români nu au fost în zadar. La data de 1 decembrie 1918, Transilvania se unea cu țara mamă după ce, în prealabil, în tot decursul anului, Banatul, Crișana, Maramureșul, Sătmarul, Bucovina și Basarabia intraseră în componența țării. Totuși, acest eveniment unic în istoria noastră a fost doar un punct de început, greul abia acum venea. În anul următor, 1919, începe Conferința de Pace de la Paris, eveniment care aduce un final fericit pentru noi, având în vedere că întregirea teritorială făcută cu un an înainte a fost recunoscută oficial și pe plan mondial. Lucrurile totuși nu au fost atât de ușoare cum ne-am închipui, tratativele au fost dure, de foarte multe ori în impas. După cum vom vedea în continuare în acest capitol, tot regina Maria a fost cea care a reușit să definitiveze năzuințele seculare ale celor de aceeași mamă și aceeași limbă.

Conferinţa de Pace începe la Paris la data de 18 ianuarie 1919, având ca organism principal "Consiliul celor Zece" format din preşedinţi, miniştri de externe şi şefi ai guvernelor Marii Britanii, Franţei, SUA, Italiei, Japoniei, precum şi alte state la care se adaugă şi reprezentanţi ai ţărilor învinse în război. Cele mai multe dezbateri şi hotărâri au fost făcute într-un cadru foarte restrâns format din Clémenceau (reprezentantul Franţei şi preşedintele Consiliului), Wilson (din partea SUA), Lloyd George (din partea Marii Britanii) şi Vittorio Emanuele Orlando (din partea Italiei). Cei mai importanţi membri ai delegaţiei române au fost: prim-ministrul Ion I.C. Brătianu, ministrul plenipotenţiar la Paris N. Mişu şi miniştrii Alexandru Vaida - Voievod, Diamandy şi Victor Antonescu. Revendicările trimişilor noştri erau foarte clare: recunoaşterea actelor de unire definitivate la 1 decembrie 1918, precum şi eliminarea tuturor consecinţelor războiului provocate de ocuparea perimetrului ţării noastre de către inamic. Ceea ce a îngreunat mersul favorabil al lucrurilor pentru noi a fost tocmai acel Tratat de Pace încheiat cu Puterile Centrale în 1918 şi cu care Regina Maria nu fusese de acord. Din cauza faptului că lucrurile nu mergeau pe un făgaş nomal, iar prevederile tratatului încheiat cu Antanta în anul 1916 nu erau respectate, Ion I.C. Brătianu părăseşte lucrările Conferinţei, iar la 27 septembrie demisionează din fruntea guvernului, fiind înlocuit la conducere de

către Arthur Văitoianu. La 30 noiembrie guvernul Văitoianu demisionează şi este urmat la conducere de către Alexandru Vaida-Voievod.

Astfel stând lucrurile, soarta României Mari era pecetluită. Ca în toate situaţiile limită petrecute până acum, singura persoană care mai putea rezolva situaţia era regina Maria. Regele Ferdinand o roagă pe Missy să meargă la Paris într-o vizită neoficială cu scopul vădit de a aduce situaţia în favoarea noastră. Trebuie menţionat faptul că cel care a avut iniţial ideea de a o implica pe regină a fost contele de Saint-Aulaire, membru al misiunii franceze în ţara noastră, în momentul în care află că delegaţia condusă de Ion. I.C. Brătianu nu are nicio şansă de reuşită. Regina avea să noteze ulterior despre demersul plecării ei: *"Apoi, într-o bună zi, pe neaşteptate, regele m-a întrebat dacă aş fi de acord să plec în străinătate pentru a pleda acolo cauza noastră. M-am întrebat dacă voi avea destul curaj ca să iau asupra mea această răspundere. Brătianu era cel care venise cu ideea. Ardoarea entuziasmului meu era binecunoscută alor mei şi apoi nimic nu este mai elocvent decât o femeie răscolită. Aş fi de acord? 'Eu? Să merg la Paris şi la Londra? Eu să susţin cauza noastră? Neoficial, bineînţeles dar, totodată, considerată de ai mei ca fiind cea mai potrivită de a face acest lucru pentru România'. Un fior de mândrie mi-a străbătut toată fiinţa. 'Eu? Desigur; eu eram cea chemată – da, cred că mă simţeam*

capabilă să-mi susţin pledoaria chiar şi în faţa celor <trei mari>!. Da, voi merge, am spus – o să fac tot ce pot. Era o misiune pe care o puteam îndeplini, mă simţeam capabilă s-o fac, nu eram nici nervoasă şi nici speriată. Îmi făcea chiar plăcere"[35].

Regina Maria pleacă spre Paris, vineri, 1 Martie 1919 cu scopul vădit de a convinge Marile Puteri în privinţa recunoaşterii României Mari. Deja pentru toată lumea era mai mult decât clar că regina avea un talent nativ ieşit din comun de a negocia.

Pe data de 5 Martie, în ziua de miercuri, la prima oră a dimineţii, Colette, o renumită scriitoare franceză a vremii, se urcă în tren înainte ca trenul să ajungă la Paris pentru a-i lua un interviu reginei.

Reporteriţa îi dăruieşte flori reginei."<*Flori, o, ce bucurie! Flori atît de frumoase! Cît timp a trecut de cînd nu am mai văzut la noi în ţară flori atît de rare? Te rog, ia loc. Cum ai ajuns aici?... Ei bine, iată-mă lîngă Paris... Nu pot să-ţi spun cît sînt de fericită. Paris... îţi dai seama că am fost aici doar o singură dată şi asta s-a întîmplat cînd eram bolnavă?" „Ce mult vă va iubi Parisul, Maiestate!" „Într-adevăr? Crezi? O, sînt fericită!... Ţara mea este atît de puţin cunoscută în lume, vreau ca oamenii s-o cunoască, s-o iubească, s-o ajute. Ajutaţi-mă cu toţii. Toţi trebuie să mă ajute! Ţara mea*

---

35 Mandache, Diana, *Regina Maria a României: Capitole târzii din viaţa mea. Memorii redescoperite,* Editura Allfa, ediţia a IV-a, Bucureşti, 2015, p. 68

frumoasă, călcată în picioare de germani... Nu m-am temut niciodată de acești oameni! Tot timpul cît s-au aflat acolo, eu am fost... un fel de stindard înălțat pentru țara mea... O să-mi spuneți că sînt o soră de caritate? Nu sînt, nu am fost niciodată. Pur și simplu m-am dus, Dumnezeule! nu am făcut altceva decît să mă duc oriunde mă chemau și pretutindeni era nevoie de mine. Am fost – cum să spun - un încurajator, asta e, un încurajator! Nu știu dacă există acest cuvînt, dar acesta-i cuvîntul pe care-l aleg>. Ca în visul oricărui reporter, Maria vorbea fără a fi îmboldită. Era binevoitoare, volubilă și sigură de farmecul ei - un patriot înflăcărat, <plină de viață, concisă, ilustrîndu-și cuvintele cu gesture grațioase>. Uimită de felul în care Măria reușea să zîmbească fotografului fără a-și pierde șirul cuvintelor sau farmecul, Colette era cucerită. <Ferice de orașul Paris, Maiestate, că poate întîmpina o Regină atît de frumoasă>, a murmurat marea scriitoare cînd s-a despărțit de Regină”[36]. A doua zi dimineață, Colette avea să scrie în Le Matin “*Este magnifică (...) Regina Maria poartă lumina în ea însăși. Strălucirea părului ei auriu, luminozitatea tenului ei alb și trandafiriu, scînteierea ochilor autoritari, dar blînzi - o astfel de apariție te lasă fără grai* "[37].

---

36 Hannah, Pakula, *Ultima romantică. Viața Reginei Maria a României,* Editura Lider, București, 2004, p. 341
37 Hannah, Pakula, *Ultima romantică. Viața Reginei Maria a României,* Editura Lider, București, 2004, p. 341

În data de 6 Martie 1919, în Place Vendôme steagul României flutura la intrarea în hotelul Ritz, iar în faţa hotelului se găsea un detaşament special al jandarmeriei cu misiunea specială de a asigura paza reginei. Popularitatea reginei era atat de mare, încât mii de admiratori o aşteptau în Piaţa Vendôme cu umila speranţă de a o zări şi de a vedea de fapt, cum arată cea mai frumoasă regină a Europei. Chiar dacă era înconjurată permanent de gardă, Maria nu putea ieşi în oraş fără ca mulţimea de oameni să nu o înconjoare şi să o aclame. I se făceau tot timpul poze, oficial şi neoficial, apărea în toate revistele zilelor respective, interviurile curgeau unul după altul şi cu orice prilej regina era ridicată în slăvi atât datorită frumuseţii dumnezeieşti, cât şi din punct de vedere al stării de spirit care influenţa prezenţa ei acolo. În momentul în care a mers la Operă, în pauza dintre acte, spectatorii aclamau "trăiască Regina" Chiar dacă aceste lucruri o bucurau nespus, ea se gândea continuu la scopul pentru care venise în capitala Franţei.

Prima mare încercare a reginei a fost întâlnirea cu Georges Clémenceau, prim-ministru al Franţei şi preşedinte al Conferinţei de Pace. "*Dar nu întîlnirile cu vechii prieteni şi aclamaţiile publice erau scopul vizitei Reginei la Paris. A doua mare încercare a Mariei, o întîlnire pentru care fusese pregătită amănunţit şi cu emoţie de Brătianu, era o confruntare cu însuşi Clemenceau, omul acela scund, cu umeri aduşi, cu sprîncene stufoase, căruia i se spunea <Tigrul> şi*

care detesta România, îl ura pe premierul ei şi pacea ei separată, însoţită de o doamnă de onoare, de ministrul român în Franţa şi aghiotantul ei, Regina Maria a traversat Sena spre Quai d'Orsay, unde a fost salutată cu toate onorurile militare şi imnul ei naţional. Regina a fost uimită că însuşi Clemenceau a coborît în grabă treptele pentru a o întîmpina, conducînd-o apoi în biroul său pentru o convorbire în tete-à-tete.

<Întotdeauna mi-am imaginat că Clemenceau o să-mi placă şi aşa s-a şi întîmplat>, scria Maria. <Arată bătrîn, aşa cum şi este, dar altminteri nimic nu este bătrînesc în el, şi nici cel mai mic colţişor al minţii sale nu este bătrîn sau rigid... Are anumite motive de nemulţumire împotriva României de care se cramponează ca o lipitoare şi au fost unele momente în care ne-am privit ţintă unul pe altul ca doi luptători. Mi-a plăcut lupta, dar cu siguranţă că nu avea nici o intenţie să se lase convins. M-a atacat frontal în legătură cu România:

« — Aţi tratat cu friţii în 1918, înainte de armistiţiu.

Da, dar eram înconjuraţi şi de inamic şi de aliaţii noştri care deveniseră bolşevici. Eram încolţiţi ca un animal hăituit.

Nu-mi spuneţi mie poveştile astea, dumneavoastră eraţi pentru rezistenţă — dumneavoastră înşivă»' a ripostat el, privind-o pe Regină drept în ochi, cu ferocitate. <Asta era o lovitură de graţie"> a recunoscut Maria. Regina s-a recules repede, dar fără forţă: << — Da, dar fiind femeie, aveam un punct de vedere

pătimaş, şi pentru că mă aflam în vremea aceea atît de aproape de evenimente nu aveam [perspectivă] pentru a vedea situaţia în ansamblu. Am crezut în victoria Aliaţilor; eram deci gata să mă agăţ de ea cu dinţii, dar dacă acest lucru a fost înţelept, las altora să judece. Oricum, nu am venit acum să vorbesc despre mine, ci pentru ca să schimb atitudinea dumneavoastră faţă de România şi pentru asta voi lupta acum aşa cum am luptat în anii tragici ai războiului.>>

După ce a pregătit terenul, Regina s-a lansat în fondul esenţial al argumentării sale. <Nu pot să spun în ce măsură l-am convins, dar ştiu că nu l-am plictisit, pentru că la un moment dat, cînd am încercat să mă ridic cu intenţia de a pleca pentru a nu-i răpi prea mult din timpul său preţios, mi-a făcut nerăbdător semn cu mîna să rămîn:

<< — Am tot timpul pentru dumneavoastră; dumneavoastră nu vă plîngeţi, cum fac alţii, vorbiţi fără înconjur, îmi place.>>

Ea a adus în discuţie <problema delicată> a frontierelor. Clemenceau, încruntat şi muşcîndu-şi buzele, era greu de înfrînt.

<< — Credeţi că revendicările României sînt juste? Alţii au cereri similare. Sîrbii, de exemplu, care s-au luptat cu atîta vitejie... vor o parte din Banat, locuită de ei, iar ei sînt susţinuţi de englezi.

Da, dar punctul de vedere al englezilor este foarte detaşat. Nu cred că ei înţeleg prea multe despre ţările noastre mici şi nici că ştiu prea multe despre geografia

Balcanilor. Vrem întregul Banat, astfel încît Dunărea să fie granița noastră națională.

Ce?! Maiestatea voastră vrea întregul Banat pînă la Tisa? Dar este partea leului!

Tocmai de aceea am venit să vorbesc cu vărul lui primar, Tigrul, a răspuns Măria, și discuția s-a încheiat în hohote de rîs.>>[38]

Ulterior, într-o discuție avută cu I.C. Brătianu, Clémenceau avea să afirme: "*O Regină ca a voastră trebuie primită cu toate onorurile militare, cu mareșalul Foch în front*"[39].

Următoarea întrevedere pe care o are regina este cu președintele Franței, Raymond Poincaré, care o decorează pe regină cu Legiunea de Onoare în aplauzele însuflețite ale membrilor Academiei Franceze. Acesta, în timpul discuției cu regina, avea să afirme *"Clémenceau față de România s-a schimbat mult de când Maiestatea Voastră v-ați reprezentat țara"*[40]. **De aici se poate trage clar concluzia că cea care a înclinat balanța deciziilor luate în timpul consiliului în favoarea României a fost Regina Maria.** Nu mai trebuie să amintim faptul că I.C. Brătianu avea să afirme că regina a reușit în doar câteva zile să facă ceea ce el nu reușise în câteva luni.

38 Hannah, Pakula, *Ultima romantică. Viața Reginei Maria a României,* Editura Lider, București, 2004, p.347-348
39 Hannah, Pakula, *Ultima romantică. Viața Reginei Maria a României,* Editura Lider, București, 2004, p. 346
40 Hannah, Pakula, *Ultima romantică. Viața Reginei Maria a României,* Editura Lider, București, 2004, p. 347

Urmează pentru regină vizita în Anglia, unde vărul său, regele George al V-lea, o aşteaptă cu alai la gară. Soţia acestuia îi împrumută bijuteriile pentru evenimentele ulterioare la care avea să participe regina în Londra. Urmează acum întrevederile cu: Lloyd George, Austen Chamberlain şi Winston Churchill, iar regina se menţine pe poziţie. La întoarcerea în ţară trece din nou prin Paris pentru a lua pulsul evenimentelor conferinţei. Eforturile reginei nu au rămas fără rezultate, toate astrele erau deja aliniate favorabil României.

Peste timp, legat de vizita în Paris, regina avea să îşi amintească: "*Aceşti domni militari au păstrat legătura în permanenţă cu mine, astfel că am primit, mai mult neoficial multe informaţii, unele teribil de dezagreabile, pe care urma să le transmit mai departe, în doze mici şi cu tact, regelui care nu avea timp să asculte mereu întreaga poveste. Vedeau în mine omul căruia i se poate spune adevărul întreg, chiar şi acele lucruri care ar fi doborât persoane mai robuste sufleteşte decât mine şi asta pentru că eu nu mă plângeam niciodată, nu ceream îndurare şi foarte puţini erau cei ce ştiau cât de mult mă consumam în sinea mea, pentru veştile rele care-mi ajungeau la ureche. Eram capabilă să primesc cu cel mai desăvârşit calm cele mai neplăcute situaţii, chiar dacă-mi tremurau genunchii, iar zâmbetul nu-mi pierea de pe buze pentru nimic în lume*"[41].

41 Mandache, Diana, *Regina Maria a României: Capitole târzii din viaţa mea. Memorii redescoperite,* Editura Allfa, ediţia a IV-a, Bucureşti, 2015, p. 68

În consecinţă, după toate demersurile reginei, se semnează cu Austria tratatul de la Saint-Germain-en-Laye la data de 10 decembrie. Delegaţia română este condusă de Victor Antonescu şi de generalul Constantin Coandă. În acest tratat se recunoştea unirea Bucovinei cu România. Articolele care făceau referire directă la România erau:

Articolul 59. În ceea ce o privește, Austria renunță în favoarea României la toate drepturile și titlurile părții din fostul Ducat al Bucovinei, alăturate frontierelor României, așa cum ele vor fi stabilite ulterior de principalele Puteri Aliate și Asociate"[42].

"... *Articolul 60. România aderă la introducerea în Tratatul cu principalele Puteri Aliate și Puteri Asociate a stipulării că aceste puteri vor considera necesar să protejeze interesele locuitorilor din România care diferă de majoritatea populației prin rasă, limbă sau religie...*"[43].

La data de 4 iunie 1920 se semnează tratatul cu Ungaria la Trianon, tratat pe care ungurii l-au socotit un Diktat. Ca atare, Ungaria recunoştea unirea Transilvaniei, Banatului şi Maramureşului cu ţara mamă. Articolul

42 Ceauşu, Mihai-Ştefan, *Problema recunoaşterii unirii Bucovinei cu România şi a delimitării graniţelor sale la Conferinţa păcii (1919 -1920)*. În revista: East European Journal and Diplomatic History nr.2, decembrie 2015, p. 52
43 Ceauşu, Mihai-Ştefan, *Problema recunoaşterii unirii Bucovinei cu România şi a delimitării graniţelor sale la Conferinţa păcii (1919 -1920)*. În revista: East European Journal and Diplomatic History nr.2, decembrie 2015, p. 52

45 este cel care priveşte direct România: "*Ungaria renunţă, în ceea ce o priveşte, în favoarea României, la toate drepturile şi titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii austro-ungare situate dincolo de frontierele Ungariei, astfel cum sunt fixate la art. 27, partea a II-a şi recunoscute, prin prezentul Tratat sau prin orice alte Tratate încheiate în scopul de a îndeplini prezenta încheiere, ca făcând parte din România*"[44].

Alte două articole în care România era menţionată au fost articolul 7 şi articolul 11:

„Articolul 7. România se obligă a recunoaşte ca supuşi români, de plin drept şi fără o formalitate, pe evreii locuind în ţară pe teritoriile României şi care nu pot a se prevala de nici o altă naţionalitate”[45].

„Articolul 11. România consimte să acorde, sub controlul statului român, comunităţilor secuilor şi saşilor, în Transilvania, autonomia locală, în ce priveşte chestiunile religioase şi şcolare”[46].

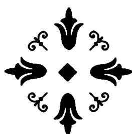
44 Kiriţescu, Constantin, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919*. Prefaţă şi note de Mircea N. Popa. Vol. 2, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1989, p. 487
45 Scurtu, Ioan, Theodora Stănescu-Stanciu, Georgiana Margareta Scurtu, *Istoria Românilor între anii 1918-1940*, Culegere de Documente, Editura Universităţii, Bucureşti, 2001, p. 174
46 Scurtu, Ioan, Theodora Stănescu-Stanciu, Georgiana Margareta Scurtu, *Istoria Românilor între anii 1918-1940*, Culegere de Documente, Editura Universităţii, Bucureşti, 2001, p. 178

Regina Maria în timpul vizitei la Paris 1919

Maria, regina României Mari

Vizita Reginei Maria în SUA

În anul 1926, dansatoarea Loie Fuller[47] o convinge pe regina Maria să întreprindă o vizită neoficială în Statele Unite. Motivul acestei vizite era legat de o invitaţie, pe care Samuel Hill[48] o face reginei cu ocazia inaugurării unei noi colecţii organizate la Muzeul de Artă Maryhill din Washington (muzeu dedicat păcii).

---

47 Loie Fuller (15 ianuarie 1862 - 1 ianuarie 1928) a fost o dansatoare şi actriţă americancă, una din precursoarele dansului modern şi tehnicilor de iluminare a teatrului.

48 Samuel Hill (13 mai 1857 - 26 februarie 1931), cunoscut ca Sam Hill, a fost un avocat şi om de afaceri american şi un mare investitor în construcţia de căi ferate. El a influenţat substanţial dezvoltarea economică a regiunii Pacificului de Nord-Vest la începutul secolului al XX-lea. Proiectele sale includ, *Peace Arch'*, un monument dedicat sărbătoririi a 100 de ani de pace între Statele Unite şi Canada şi Muzeul de Artă Maryhill. Deşi promovarea drumurilor moderne pavate este probabil cel mai important lucru lăsat urmaşilor săi, el este cel mai bine amintit pentru construirea replicii Stonehenge din Maryhill, Washington.

Cum au ajuns să se cunoască regina Maria și Loie Fuller? În urmă cu 24 de ani, pe când încă Maria nu era regină, aceasta asistă la o reprezentare de balet a dansatoarei Loie. Evenimentul în sine avea să o marcheze profund pe Maria, care pe atunci în vârstă de 26 de ani, îi lasă dansatoarei o poză cu următoarea dedicație: *"Una dintre cele mai pasionate admiratoare ale dumneavoastră, în amintirea unei seri încîntătoare cu care aţi făcut fericită toată dragostea mea pentru artă"*[49]. Pe spatele fotografiei, Loie Fuller avea să adauge: *"Ochii minţii mele privesc atît de pătrunzător, încît mi-au venit lacrimi în suflet, lacrimi de bucurie şi fericire, care nu se vor uita niciodată, în amintirea sufletului unui artist pe care l-am întîlnit în pustietate şi l-am văzut în lumina adevărului, Ea, Măria"*[50]. Din acest moment cele două devin prietene, iar prietenia lor se desăvârșește în momentul în care Maria o ajută pe Loie să depășească anumite greutăți financiare. Stindardul prieteniei dintre cele două era călăuzit de sintagma "încredere oarbă", sintagmă pe care regina o folosește când vorbește despre prietenia ei cu celebra dansatoare.

---

49 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 426

50 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 426

Cele două ajung a coresponda prin scrisori întreaga viață. În timpul primei Conflagrații Mondiale, Loie vine în România, la Iași, și lucrează ca infirmieră pentru Crucea Roșie, îngrijind soldații români răniți și bolnavi. După terminarea războiului, cele două se văd de câteva ori la Paris. Loie și Maria nu au colaborat doar ca surori medicale în timpul războiului. În anii '20 ai secolului trecut, Loie pune în scenă o reprezentare de balet bazată pe lucrarea reginei Maria, "The Lily of Life", balet pe care, ulterior Loie îl transpune într-un film artistic. Prietenia celor două a fost atât de puternică, sinceră și profundă, încât regina îi încredințează talentatei sale prietene chiar secrete și probleme de stat. De pildă, Missy îi cere prietenei sale să vorbească cu Frank Polk[51], șeful delegației americane la Conferința de Pace de la Paris, pentru a susține cauza României. Pentru ajutarea prietenei sale și a României, Loie desăvârșește planurile

51 Frank Lyon Polk (13 septembrie 1871 - 7 februarie 1943) a fost un avocat proeminent din Statele Unite și membru al celebrei firme de avocatură, cunoscută astăzi cu numele Davis Polk & Wardwell. Timp de câțiva ani a deținut funcții diplomatice proeminente. A slujit în Departamentul de Stat, având funcția de Consilier până în 1919, iar apoi în funcția de secretar de stat în exercițiu (1920) și subsecretar de stat (1919 - 1920). Polk a condus Comisia americană pentru negocierea păcii (1919), iar după plecarea președintelui Wilson și secretarului Lansing de la Paris în 1919, el a reprezentat Statele Unite la Conferința de Pace. A condus campania prezidențială democratică din 1924 a lui John W. Davis, un alt partener de al firmei sale de avocatură.

unei organizații de susținere a statului nostru în “o mie de feluri”[52]. În demersurile sale, se număra aducerea la Bucureşti a preşedintelui companiei International Harvester, un senator american care a sprijinit elaborarea unor acte pentru împrumut agricol, şi pe Alma Spreckels, care să sfătuiască atât pe regină, cât şi pe oamenii politici, privind ameliorarea economică a României. Loie îl prezintă, de asemenea, reginei şi pe bunul său prieten, Samuel Hill, un bărbat foarte atletic, care a luptat atât în armata germană, cât şi în cea rusă. Hill era un bărbat cu umeri largi, capul mare, ochii albăstrii, sprâncenele albe şi avea vocea foarte scăzută. De altminteri, porecla lui era “Leul Alb”. Despre acesta, regina avea să scrie: *”ne-a ales pe Albert (Regele Albert al Belgiei) şi pe mine ca pe cei doi suverani care sînt demni de susţinut şi intenţionează să ne sprijine cu imensa lui putere de mare finanţist şi idealist la un loc. Pe acest pămînt există... fiinţe ciudate şi magnifice şi cîteodată, brusc şi cu totul pe neaşteptate, le întîlneşti din întîmplare*”[53].

După răspunsul afirmativ al reginei legat de invitația făcută, Loie începe să facă planurile de călătorie, constituind un comitet de finanțare a vizitei. Din comitet

52 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 427

53 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 427

aveau să facă parte doamne din societatea americană, organizații filantropice, oameni politici, primari și chiar economiști. Din păcate, toți aceștia, crezând că se pricep mai bine la organizarea vizitei, o dau la o parte pe Loie. În țară, regele nu s-a opus acestei vizite, regina fiind încurajată de către generalul Averescu care era prim-ministru în acea perioadă. Cei care s-au opus au fost liberalii în frunte cu Brătianu care vedeau această vizită neprielnică din punct de vedere diplomatic în relațiile cu SUA. Chiar dacă oficial regina a spus că vizita sa în SUA va fi una obișnuită, fără caracter oficial, prin care ea urma să își viziteze vechii prieteni, Loie și Hill, cotidianul America New York Word avea să întrebe: *"Este scopul călătoriei Mariei plăcerea sau afacerile? Dacă este plăcerea, ce este cu discuțiile politice complicate din România și pregătirile diplomatice minuțioase de la un capăt la celălalt al majorității lumii civilizate? Dacă sînt afacerile, ar fi oare prea mult să întrebi care sînt aceste afaceri"*[54]. Dacă în mod normal acest gen de întrebări erau supărătoare, acest lucru nu se aplica la Maria care era foarte entuziasmată de vizita pe care urma să o întreprindă. Pentru muzeul Maryhill și pentru Hill, regina ia cu ea 21 de lăzi cu statuete, costume, marmure și mobilier, lucruri pe care dorea să le doneze. Alături de

---

54 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viața reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, București, 2003, p. 428

regină vor merge în vizită principele Nicolae și principesa Ileana, regina cântărind bine decizia plecării lor, iar motivul a fost unul foarte simplu: frumoasa lor înfățișare atât fizică, cât și spirituală, întărea caracterul vizitei și aducea valoare în demersurile reginei de a întări cât mai mult relațiile dintre România și SUA. Înaintea plecării ce avea să aibă loc din micuța gară din Sinaia, regele Ferdinand îi dăruiește un ceas din aur cadou reginei, datorită faptului că Maria avea să își petreacă ziua de naștere în voiajul către Statele Unite. Despre momentul plecării, regina avea să afirme: *"Plec luînd în inima mea dragostea țării mele şi o duc în America cu gîndul că acolo o voi reprezenta şi astfel voi servi România. Dorința mea este ca țara mea să-mi păstreze pînă la întoarcere aceeaşi caldă amintire pe care o iau acum cu mine şi să mă urmărească în călătoriile mele cu gîndul că voi încerca întotdeauna să o ajut"*[55]. Aceste cuvinte însuflețitoare aveau să se regăsească pe prima pagină a celebrului ziar, New York Times, în editorialul apărut în data de 4 octombrie 1926. De altfel, până la sfârșitul lunii octombrie, știrile despre regină au lipsit doar în două zile de pe prima pagină a celebrului cotidian.

Prima escală pe care o face regina este la Paris. La gară este întâmpinată cu valuri uriașe de flori de membri

---

55 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viața reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 430

ai guvernului francez. Oficial, aşa cum se înţelesese cu guvernul României şi cu regele Ferdinand, regina nu avea să dea nicio declaraţie vreunui ziar, toate cotidianele având să scrie doar elogii despre frumuseţea reginei care era în preajma vârstei de 50 de ani şi despre rochiile pe care aceasta le purta. În cele câteva zile în care stă la Paris, regina merge la teatru, operă şi se întâlneşte cu câţiva oameni politici importanţi din capitala Franţei. Un lucru inedit îl reprezintă întâlnirea pe care o are cu fiul său, Carol, proaspăt "dezertor", care se despărţise de principesa Elena şi fugise la Paris cu Elena Lupescu. În timpul discuţiei celor doi, Carol avea să se plângă de răceala cu care a fost întâmpinat de delegaţia română aflată la Paris, dând dovadă de oarecare indolenţă, neconştientizând ecoul faptelor cu caracter negativ pe care le întreprinsese cu puţin timp în urmă. Regina era impresionată de faptul că fiul ei era la curent cu absolut tot ceea ce se întâmpla în ţară şi în speţă la Palat. Carol îi cere reginei să îi dea voie să o însoţească la gară a doua zi pentru a arăta lumii că mama sa nu este contra lui. Regina este de acord, dar ulterior avea să declare că în plan personal îl iartă pe fiul său, dar în ceea ce priveşte faptele lui Carol care au marcat casa regală, lucrurile rămân neschimbate.

Cu trenul, din gara din Paris, regina avea să meargă până la Cherbourg unde avea să se îmbarce pentru

un voiaj peste Atlantic cu destinaţia SUA. În timpul croazierei peste Atlantic, regina se dovedeşte a fi darnică cu suita ei, ajungând a le face cadouri foarte scumpe acestora, chiar ceasuri de aur. Singurele dezagremente pe care le suferă regina sunt legate de ziariştii care se certau pe întâietatea interviurilor care urmau să fie trimise la New York. Cu puţin timp înainte de a ajunge la New York, celebra firmă de îmbrăcăminte Abraham & Strauss va publica o reclamă cu schiţele ţinutelor, trimise prin radio şi create de casa de modă de la Paris, Redfern. Chiar dacă a fost vădit supărată pentru că nu a mai putut organiza ea însăşi vizita reginei în SUA, Loie Fuller autorizează o persoană să dea un comunicat de presă în care spune că nu are nimic de comentat legat de vizita reginei, dar îşi exprimă devotamentul veşnic pentru regină, pe care o socoate cea mai nobilă femeie din lume. "*Ignorînd tapajul comercial pe care îl provocase, Regina Maria a intrat în Statele Unite sub auspiciile oficiale ale guvernului american, iar vizitele sale la New York şi Washington D.C. au oferit genul de isterie demnă şi admisibilă pentru nepoata Reginei Victoria şi a Ţarului Rusiei. Cînd Leviathan a intrat în carantină în zorii zilei de 18 octombrie 1926, un vas municipal şi o navă a serviciului de grăniceri marini, transportînd membri ai Comitetului de primire al primarului New York-ului, au sosit pentru a o lua pe Regină şi suita ei la The Battery.*

În aşteptarea Mariei se aflau două batalioane alese cu grijă din armata terestră şi marină, trei baterii de artilerie de coastă, o unitate de luptă a infanteriei de gardă şi o companie a marinei. Fuseseră recrutaţi, de asemenea, 750 de poliţişti. Condusă de un pluton de poliţie călare, coloana de douăzeci de maşini a Reginei a pornit din Battery Place exact la amiază, ora aleasă întotdeauna de Comitetul de primire al primarului ca să asigure muncitori suficienţi pe străzi. Parcurgînd Broadway sub un torent de serpentine şi bucăţele de hîrtie, Maria zîmbea graţios zecilor de mii de newyorkezi care aplaudau. <Nu am fost pregătită pentru obiceiul american de a arunca hîrtii de toate mărimile şi formele de la miile de ferestre ale extraordinarelor clădiri, al căror acoperiş abia dacă îl puteam vedea. Atmosfera părea însufleţită de aripi ce fluturau ca şi cum stoluri de păsări fuseseră eliberate pe străzi>"[56].

Prima primire oficială a reginei a fost la New York City Hall chiar de primarul Jimmy Walker, care era extrem de emoționat și de impresionat de frumusețea reginei, chiar dacă aceasta trecuse de prima tinerețe. Primarul îi înmânează medalia de aur a orașului și apoi rostește un discurs în cinstea venirii nepoatei Victoriei a Angliei pe meleagurile Statelor Unite. La rândul ei, regina rostește

---

56 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 433

primul discurs care este radiodifuzat, iar apoi se urcă în maşină alături de primarul New York-ului. În timpul şederii în acest oraş au urmat trei interviuri pe care regina le-a acordat, în care cel mai des a fost întrebată de poziţia prinţului Carol care tocmai renunţase la succesiunea la tron. Cotidianul englez Evening Standard, cu o doză de ironie totuşi la adresa reginei, titra: *"Noi încă n-am auzit că Statuia Libertăţii, o splendoare de construcţie care străjuieşte portul New York, a fost înălţată ca să facă reverenţe cînd trece Regina Maria a României, dar nimic altceva nu pare a lipsi ca să arate cît de mult poate o republică să adore o Regină obişnuită"*[57].

După vizita din New York, regina se va îndrepta către capitala Statelor Unite, Washington, D.C. Cum prevedea protocolul, prima întâlnire trebuia să fie cu preşedintele statului. Regina a avut chiar două întrevederi, în cele din urmă cu preşedintele Coolidge. Prima dintre acestea a fost una sobră şi cu o oarecare încordare din partea preşedintelui, deoarece acesta nu fusese în prealabil consultat, legat de vizita pe care urma să o întreprindă regina. Cea de-a doua întrevedere, unde a participat şi soţia preşedintelui, a fost una mult mai destinsă, martorii oculari afirmând că din încăperea unde a avut loc întâlnirea se auzeau la un moment dat hohote de râs.

---

57 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României,* vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 436

A doua zi a avut loc dineul oficial dat în cinstea reginei de către președinte. Deși doamnele din societate au vânat efectiv un loc la dineu, evenimentul a fost foarte restrâns, un număr de doar 46 de persoane care făceau parte din guvernul SUA și delegațiile României și Angliei au fost invitate. După cum regina își amintește, evenimentul a fost unul cu caracter doar oficial, președintele neieșind din rigorile protocolului. În următoarea zi, regina avea să se întorcă la hotelul Ambasador de pe Park Avenue, unde fusese primită inițial și în care pentru venirea ei se făcuseră pregătiri timp de 6 luni înainte. În următoarele zile, regina avea să participe la dineuri, să dea interviuri, să se întâlnească cu oameni de afaceri și chiar cu bancheri. Într-una din întrevederi s-a discutat chiar de datoria pe care România o avea față de SUA. Toți oamenii care o vedeau sau cu care intra în contact, erau "supărător de amabili" Au urmat zile în care regina a avut evenimente cu caracter neoficial, cum ar fi de pildă, întâlnirea cu membrele unei organizații ce militau pentru drepturile femeilor și întrunirea avută cu fermierii din Dakota de Nord, pe care regina îi considera asemănători cu țăranii noștri din România vremurilor respective. Soția unuia dintre fermieri avea să spună despre Maria că nu are nimic regesc în ea. La prima vedere s-ar putea crede că este o jignire, însă lucrurile nu au stat deloc așa. Doamna respectivă s-a referit la faptul că regina respecta pe toată lumea și privea fiecare om pe picior de egalitate.

Cum totul este efemer, şi momentele frumoase petrecute de regină în SUA aveau să se apropie de final. Acest lucru a fost cauzat de ştirile pe care le-a primit din ţară prin telegraf. La urechile reginei ajunsese faptul că exista o încrâncenare între liberalii lui Brătianu şi susţinătorii principelui Carol. Se pare că acest fapt a fost alimentat tocmai de întâlnirea pe care regina o avusese cu fiul ei la Paris. Alt eveniment neprevăzut care avea să îi scurteze vizita a fost legat de înrăutăţirea stării de sănătate a regelui Ferdinand. Ca atare, ultimul lucru pe care regina îl mai vizitează este coliba de lemn a lui Lincoln.

Dacă înainte de plecare, lumea se aştepta că regina să stea retrasă şi îngrijorată, aceasta s-a simţit obligată să îşi îndeplinească toate scopurile vizitei sale care erau puse în slujba ţării. Aşa că, în ultimele trei zile la New York, a vizitat uzinele Standard Oil, a vizitat mormântul lui Teddy Roosevelt şi casa lui, Sagamore Hill. Despre plecarea reginei, un reporter descumpănit avea să noteze: "*un public care fusese cuprins de simpatie pentru o femeie nerăbdătoare să-şi vadă bărbatul bolnav citea în fiecare dimineaţă cum alergase ea de la o recepţie la alta şi îi acorda mai puţină consideraţie; iar în oraşele pe care le ştersese de pe listă cînd se hotărîse să se grăbească spre casă, cei care făcuseră eforturi şi cheltuieli să o primească au auzit despre aceste lucruri*

şi probabil că s-au simţit înşelaţi"[58].

Conştientă fiind de atitudinea critică a ziarelor, regina ţine un discurs de rămas bun, care este transmis la radio. A doua zi dimineaţă, regina urma să plece cu vasul Berengaria, vas care în momentul în care a trecut pe lângă Governors Island a fost salutat de 21 de salve de tun.

Concluzionând şi încercând să marcăm importanţa acestui eveniment, putem reda spusele istoricului american Gene Smith, care scria:

"În nebunia anilor '20, regina Maria a fost, pentru scurtă vreme, cea mai populară femeie din ţară <S.U.A.>"[59].

---

58 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003,p. 442

59 "*Queen Marie: In the delirium of the 1920s, she became, for a little while, the most popular woman in the country*", Smith, Gene, *The American Heritage, Vol. 45, No. 6, October 1994*, p. 125

Regina Maria și L. Warf Bannister

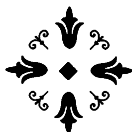
Regina Maria la Brown Palace Hotel

La Chicago Daily News Sanitarium

Sosirea Reginei în Denver

Între crinii grădinii Papei și cărările cu flori ale palatelor

Dacă în memoria poporului nostru regina Maria a rămas ca fiind cea care a reușit să ducă la bun final idealul Unirii Celor Trei Principate, dar și pentru acțiunile sale de caritate și implicare ca soră medicală în prima Conflagrație Mondială, lucrurile prin care a bravat și reprezentat cu cinste acest popor nu se opresc aici. De-a lungul timpului, s-a discutat mai puțin de o altă latură a reginei Maria. Este vorba despre firea ei de artist. De asemenea, ea a fost un adevărat promotor al culturii în țara noastră, îmbogățind astfel cultura noastră cu frumusețea stilurilor culturale din țara sa natală, precum și a unor zone pe care le-a vizitat și care au impresionat-o.

Ea a fost la noi în țară promotoarea Secessionului[60]. Datorită reginei Maria deținem astăzi una dintre cele mai importante colecții de Art Nouveau[61] din Europa.

---

60 **Secesiunea Vieneză,** cunoscută și sub denumirea de Uniunea Artiștilor austrieci sau Vereinigung Bildender Künstler Österreichs, a fost o mișcare de artă formată în 1897 de un grup de artiști austrieci care au demisionat de la Asociația Artiștilor Austrieci, găzduit în Viena Künstlerhaus. Această mișcare include pictori, sculptori și arhitecți. Primul președinte al Secesiunii era Gustav Klimt, iar Rudolf von Alt a devenit președinte de onoare. Revista sa oficială a fost numită Ver Sacrum. Mișcarea a fost înființată la 3 aprilie 1897 de către artiștii Gustav Klimt, Koloman Moser, Josef Hoffmann, Joseph Maria Olbrich, Max Kurzweil, Wilhelm Bernatzik și alții. Deși Otto Wagner este recunoscut pe scară largă ca membru important al Secesiunii Vieneze, el nu a fost membru fondator. Artiștii de secesiune s-au opus conservatorismului predominant al casei vieneze Künstlerhaus cu orientarea sa tradițională față de istoricism. Mișcările de secesiune de la Berlin și München au precedat Secesiunea de la Viena, care a avut prima expoziție în 1898. Spre deosebire de alte mișcări, nu există un stil care să unească munca tuturor artiștilor care făceau parte din Secesiunea de la Viena. Artiștii erau preocupați, mai presus de toate, de explorarea posibilităților de artă în afara limitelor tradiției academice. Sperau să creeze un stil nou care nu datora nimic influenței istorice.

61 **Art Nouveau** este un stil internațional de artă, arhitectură și artă aplicată, în special artele decorative, care a fost cel mai popular între anii 1890 și 1910. O reacție la arta academică a secolului al XIX-lea, a fost inspirată de forme și structuri naturale, în special de liniile curbe ale plantelor și florilor. De asemenea, Art Nouveau este un stil de artă total care cuprinde o gamă largă de arte fine și decorative, inclusiv arhitectură, pictură, artă grafică, design interior, bijuterii, mobilier, textile, ceramică, sticlă și metal.

Regina se învârtea în acea epocă în cercurile celor mai prestigioși artiști în arta decorativă. Ea este inițiatoarea stilului **"Regina Maria" – un stil eclectic ce este o combinație între stilul neoceltic care se găsea în Anglia și stilul bizantin, stilul neobizantin, presărat cu motive scandinave și art nouveau**. Prin preocupările ei artistice, pe bună dreptate, regina Maria poate fi considerată ultima romantică, curent desăvârșit în secolul precedent la noi în țară de către Mihai Eminescu. Pictura, poezia, memorialistica, arta teatrală, arta decorativă sunt domeniile în care regina a activat cu succes.

După o copilărie și o adolescență foarte libertină, Maria se trezește dintr-odată, după căsătoria cu Ferdinand, într-o Românie a regelui Carol, rege care o supraveghea îndeaproape, care o educa pentru a fi regină într-un stil german foarte autoritar, sub imboldul regulilor stricte și chiar al privațiunilor. În această lume nouă unde pentru ea libertatea era lucrul cel mai de preț, Maria reușește să evadeze cu ajutorul unor mici îndeletniciri pe care începe să și le cultive chiar din copilărie. De la început, pasiunile principale ale viitoarei regine erau pictura și scrisul. Deși era vădit talentată în aceste două domenii, Missy nu avea curajul să le ducă la un alt nivel. Imboldul îi este dat reginei Maria de către

Elisa Ştirbei Brătianu[62], care o încurajează să se implice mai mult şi cu mai multă dăruire. Pentru consolidarea cunoştinţelor sale, ia lecţii de pictură de la Ruth Mercier, profesoara mamei lui Ferdinand, care avea un renume în pictatul florilor. Întâlnirea cu această pictoriţă nu a fost o simplă întâmplare. Cunoaştem că încă din copilărie, regina iubea florile şi ce alt lucru mai frumos ar fi putut imortaliza pe pânză sau hârtie. "*Prinsesem bine meştesugul lui Mercier în întrebuinţarea culorilor diluate într-un belşug de apă, aşa încât florile mele şi după ce se uscau păstrau o adâncime catifelată ce amintea natura şi desfăta ochii*"[63].

62 **Elisa Brătianu**, născută **Ştirbei**, descendentă din familie de domnitori, a avut o viaţă demnă de un roman. A fost eleva lui Ioan Slavici, soţia a doi prim-miniştri (Alexandru Marghiloman şi Ion I.C. Brătianu) şi vorbea fluent franceza, engleza şi germana, fiind extrem de apreciată pentru distincţia şi inteligenţa ei. După venirea comuniştilor la putere, în 1948, aproape întreaga avere i-a fost expropriată şi a fost evacuată din casă. Născută pe 2 mai 1870 la Palatul Ştirbei de la Buftea, Elisa Brătianu a fost primul copil al fiului lui Barbu Ştirbei-Alexandru B. Ştirbei (1837-1895) şi a Mariei Ştirbei, născută Ghica (1851-1885). Cei mai însemnaţi urmaşi ai acestei familii au fost Gheorghe Bibescu - domn al Ţării Româneşti (1842-1848) şi fratele lui, Barbu Ştirbei- domn al Ţării Româneşti (1849-1853; 1854-1856), bunicul Elisei Ştirbei, cunoscută ca Elisa Brătianu după ce s-a căsătorit cu Ion (Ionel) I.C. Brătianu.

63 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele*, editura Moldova, Iaşi 1990, p. 108

În domeniul picturii, Maria își începe activitatea împodobind cărți cu miniaturi. De asemenea, la începuturi, ea a pictat două cărți: prima carte era o culegere de pictură pe hârtie japoneză și a fost dată ulterior prietenei sale, Pauline Astor,[64] dar de nuntă, iar cea de-a doua a pictat-o special pentru soțul său, regele Ferdinand. Cea de-a doua carte a fost pe pergament, florile fiind pictate în nuanțe diferite și foarte vii. Cea de-a doua realizare artistică a fost expusă ulterior, în mai multe expoziții obținând chiar două medalii de aur: prima la München cu puțin timp înaintea primului Război Mondial, iar cea de-a doua la Barcelona în anul 1929.

La începutul secolului trecut, Maria este aleasă președinte de onoare al societății "Tinerimea artistică", societate înființată în 3 decembrie 1901. Această formațiune milita pentru o artă realistă, având subiecte inspirate din viața oamenilor de rând și în special a țăranilor. Organizația patronată de regina Maria a avut membri de seamă ai culturii noastre: Constantin Brâncuși, Ștefan Luchian, Arthur Verona, Constantin Artachino, Nicolae Vermont, Nicolae Grant, Micaela Eleutheriade,

---

64 Pauline Marian Astor (născută la 7 iulie 1880 în New York City, decedată pe 5 mai 1972 pe Ford Manor din Lingfield, Surrey) a fost membră a bogatei familii Astor și o foarte bună prietenă a reginei Maria. Ea a rămas în imaginea vie a oamenilor după ce renumitul pictor american John Singer Sargent a imortalizat-o într-un tablou pe când aceasta avea vârsta de 18 ani.

Marius Bunescu, Cornel Medrea. Cum orice lucru de valoare avea să nască şi invidii şi chiar duşmani, au existat mulţi care nu credeau în scopul acestei societăţi artistice. De aceea, apropierea reginei de organizaţie a reuşit să îi facă activitatea mult mai sigură şi să îşi ducă la bun final obiectivele. Maria avea să participe la toate expoziţiile organizate de această societate, achiziţionând chiar foarte multe din tablourile expuse. Prima expoziţie care a avut loc sub înaltul patronaj al principesei Maria a avut loc la Ateneul Român, la data de 1 martie 1902[65]. În cadrul acestei expoziţii, Maria a participat cu o colecţie de vase de ceramică provenite de la fabrica din Darmstadt, obiecte de mobilier realizate în unele şcoli de arte şi meserii din ţară, mobilier realizat după indicaţiile ei, broderii, stofe, precum şi trei tablouri pictate de către ea[66].

Legat de începutul în ale scrierii, regina avea să îşi amintească: "*Chiar din copilărie eram înzestrată cu o vie imaginaţie şi îmi plăcea să spun poveşti surorilor mele, iar mai târziu copiilor mei. Frumosul juca un mare rol în toate. Frumuseţea de orice fel ar fi fost mă atragea, atât de limpede vedeam tot ce povesteam, încât făceam pe ascultătorii mei să rătăcească prin locuri*

---

65 B. Brănişteanu, *Expoziţiunea Tinerimei artistice,* în Adevărul, anul XV, No. 4522, sâmbătă, 2 martie 1902

66 B. Brănişteanu, *Expoziţiunea Tinerimei artistice,* în Adevărul, anul XV, No. 4522, sâmbătă, 2 martie 1902

pustii, pe vârfuri de munți, pe lungi țărmuri de mare sau prin locuri îngrozitoare, unde se întâlneau cele patru vânturi. Într-o zi, mi-a spus fetița mea, Elisabeta, mama, ar trebui să scrii toate astea, ar fi păcat să lași să se șteargă, tablouri atât de frumoase, ar trebui să le păstrezi. Ești născută să scrii basme"[67]. Ca atare, Missy își începe activitatea literară scriind povești pentru copii și basme. Cele mai cunoscute povești ale reginei sunt:

"*Patru anotimpuri din viața unui om*", scrisă în anul 1913;

"*Visătorul de vise*", poveste scrisă în anul 1913 și dedicată celei mai mici fiice, Ileana;

- "*Ilderim*", 1915, poveste scrisă cu dedicație pentru fiul său, Carol;

"*Hoții de lumină*", scrisă în 1915, cu dedicație pentru soțul său, regele Ferdinand;

"*Crinul vieții*", a fost prima scriere a reginei Maria care a fost dată spre tipărit. În anul 1912 a fost tipărită în limba engleză la București, iar în anul 1913 a fost publicată și la Londra de către editura Hodder & Stoughton. Această carte a fost prefațată de regina Elisabeta, care scria despre Maria că este un artist adevărat, iar poveștile Mariei sunt cele mai mari bucurii ale vieții. În anul 1913 "Crinul vieții" este tradusă și în limba română de către Elena Perticari Davila, iar ulterior

---

67 Maria, Regina Maria, *Povestea vieții mele*, editura Moldova, Iași, 1990, p. 122

a fost transpusă în scenă de către dansatoarea şi buna prietenă a Mariei, Loie Fuller.

Basmele şi poveştile au fost primul pas în cariera de scriitoare a reginei. Ulterior, a început să facă descrieri unor sate sau peisaje, apusuri de soare. Aceste descrieri au fost impulsionate de admiraţia pe care o avea pentru ţara sa.

Drumul vieţii prin cariera de artistă o aduce pe Missy în postura de a scrie două cărţi despre România: "*De la inima mea la a lor*" şi "*Ţara mea*" În "*De la inima mea la a lor*" regina avea să scrie: "*Iubirea mea pentru această ţară, pe care am făcut-o a mea prin lacrimi şi suspine, a ajuns pentru mine ca o religie. Mă simt legată de ea prin lanţuri de oţel, legată prin inimă, prin creier şi prin sânge. Simt că fiecare din cei şase copii ce i-am dat, e unul din inelele acestui lanţ pe care numai moartea şi dezastrul îl pot sfărâma*"[?]. În "*Ţara mea*" regina Maria îşi pune tot simţul artistic în a descrie România, pentru a face cunoscut "*sufletul de melancolie*" al poporului care a iubit-o atât de mult.

În perioada anilor 1927 - 1930 regina va scrie poezii, nuvele şi chiar romane. Putem aminti aici: "*Casele mele de vis*", "*Cum am ajuns la Tenha Juvah*", "*Balcic*", "*Branul iubit*". Cele mai cunoscute şi apreciate lucrări însă sunt romanele "*Măşti*" (1932) şi "*Povestea unui om bun*", carte în care povesteşte viaţa soţului ei, Ferdinand.

Desăvârșirea, precum și maturitatea artistică a reginei, apare odată cu publicarea autobiografiei intitulată *"Povestea vieții mele"*, scrisă în limba engleză. Aceste memorii au fost scrise, inițial în trei volume, între anii 1934 și 1936, lucrări care îi aduc faimă reginei, fiind traduse în maghiară, italiană, suedeză, cehă, franceză, poloneză și germană. Traducerea în limba română a celor trei volume a fost făcută în anul 1936, de către Margareta Miller-Verghi. În anul 1937, Missy începe și cel de-al patrulea volum al memoriilor sale, dar din cauza bolii nu reușește să îl termine.

Arta decorativă a fost o altă mare pasiune a reginei. Realizările majore în acest segment le face prin decorarea caselor sale, cele mai renumite în acest sens sunt Cotroceni, Pelișor și Balcic. În anul 1900, Maria începe decorarea palatului Cotroceni. *"Oricare era gustul ei <Maria> curent bizantin, Renaissance sau Art Nouveau - mediul domestic al reginei a fost întotdeauna teatral. Plafon cu chesoane, pereți ciudați, frize pictate acestea erau doar elementele de cadru ale unor încăperi pline cu mobile sculptate și aurite, piei de animale, perne de mătase, rame de tablouri din argint și statuete de jad. Pretutindeni erau grămezi de flori cel puțin una sau două vaze pe fiecare masă și jardiniere imense pe podea"*[68].

---

68 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viața reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, București, 2003, 173

Legat de castelul Pelişor care a fost construit în cel mai sobru stil german de către Carol, regina Maria avea să spună că tot ce este românesc în acest castel este construit de către ea. Referirea este făcută la două camere pe care a reuşit să le decoreze în totalitate conform viziunilor proprii. În toate locurile unde regina îşi avea reşedinţa, a reuşit să decoreze încăperile sub imboldul vechilor mituri celtice, scoţiene şi scandinave.

O altă pasiune a reginei pentru lucrurile frumoase este legată de amenajarea grădinilor şi parcurilor locuinţelor sale. Nu e de mirare că-i plăcea să i se spună "regina grădinăreasă", atât de mult iubea florile. Încă din copilărie, cele mai frumoase amintiri sunt legate de grădinile reşedinţei din Kent, unde obişnuia să se plimbe ore întregi în linişte. Aici, în acest loc apropiat de Osborne, regina a descoperit frumuseţea florilor şi tot aici descoperă floarea ei preferată, şi anume marele crin al Fecioarei despre care regina credea că este cea mai nobilă, frumoasă şi minunată floare. Toate grădinile reginei erau de vis. Însă, dintre toate, de departe cea mai somptuoasă era cea din jurul reşedinţei de la Balcic. Toate grădinile ei erau ornamentate sub anumite simboluri pe care le adopta din vizitele pe care le efectua în afara ţării. De pildă, după vizita din SUA când descoperă tainele credinţei "Bahá'i", care avea ca doctrină unificarea umanităţii într-o singură credinţă şi o singură ordine,

aduce simbolul "paradisului Bahá'i"[69] şi îl integrează în ornamentarea fiecărei grădini. Un alt simbol pe care îl pune în grădinile sale este cel al "memoriei". Fiecare grădină va purta numele unei persoane iubite de către Missy: Mihai, Ferdinand, Mircea, Carol, Elisabeta, Mignon, Nicolae, Ileana, Sandro, Mihai, Petru Dusan, George, Elena. De asemenea, pentru regină grădina a devenit un fel de templu al liniştii sale, un loc unde putea să se retragă şi să se bucure de intimitatea grădinilor închise, asemănătoare cu cele din secolul XVII-XVIII pline de trandafiri şi pomi înfloriţi. Într-una dintre călătoriile sale în Italia, regina descoperă un alt crin, Crinul Palatinului, care creştea liber printre ruinele vestigiilor antice romane. Reuşeşte să aducă această floare şi să o planteze în grădina palatului Cotroceni. Tot crinul, de data aceasta Swiss Cottage, este floarea care va fi regina grădinii din Balcic. Cel mai bun argument al faptului că regina avea o iubire profundă pentru flori, ne este dată de o afirmaţie a ei, în care spune că aproape toată viaţa ei se găseşte încadrată între crinii din grădina Papei şi aleea cu crini de la reşedinţa din Balcic.

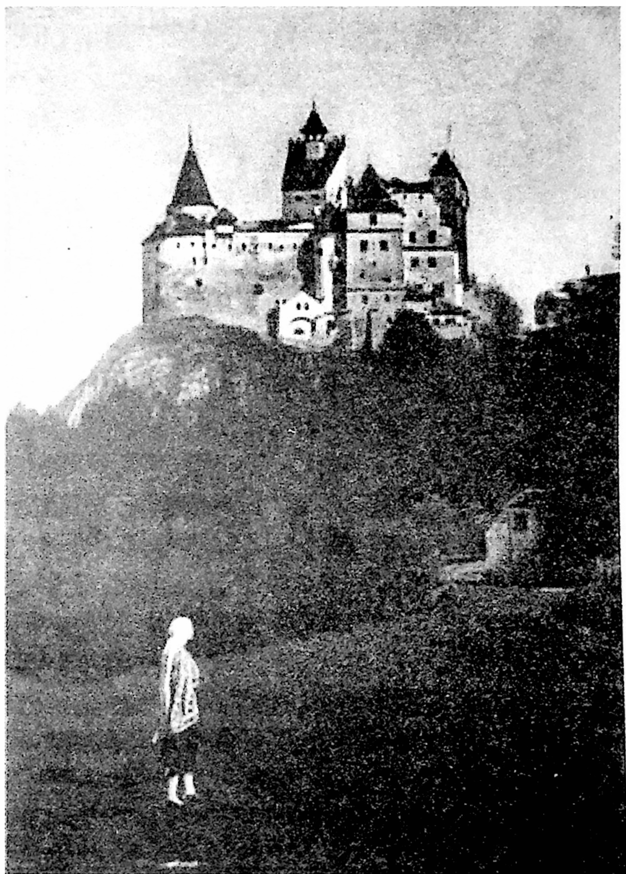
Pasiunile ei pentru toate aceste lucruri pe care le-am descoperit împreună mai sus, demonstrează că era o femeie foarte vie, plină de viaţă, sensibilă şi puternică

69 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 174

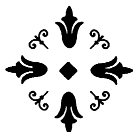
în acelaşi timp, care avea idei inovatoare care fac să aibă propria ei viziune despre regalitatea din România. Maria era o simbioză între monarhul dur şi femeia sensibilă, de unde rezultă că nu a fost o persoană monotonă, liniară, iar întreaga ei viaţă s-a încadrat între lumini şi umbre. Cu ce trebuie să rămânem este că, indiferent de pasiunile pe care le-a avut regina, fie că vorbim de natură, artă sau chiar pasiunile nevinovate pe care le-a avut pentru anumiţi bărbaţi, atunci când a fost vorba de datoria faţă de ţară a pus lucrurile personale pe plan secund.

Manuscris cu desene relizat în anul 1906 recompensat cu medalia de aur la expoziţiile internaţionale de la Munchen, Barcelona şi Bruxelles

Regina Maria şi Castelul Bran

Viața intimă a reginei – o cărare presărată cu mulți spini

Istoria unui popor este formată din faptele înaintașilor săi. Ceea ce rămâne în eternitate sunt acele lucruri înfăptuite care marchează în mod pozitiv sau negativ o națiune. Ce este important și trebuie să ne intereseze cu adevărat sunt acele lucruri pe care le-au făcut înaintașii noștri și care au marcat țara noastră. Marii noștri conducători au ajuns și mai mari în ochii noștri datorită devotamentului față de țară și datorită sacrificiilor pe care le-au făcut. Totuși, înaintașii noștri nu au fost zei, ci oameni, ca atare au fost înzestrați cu simțăminte și uneori sunt lăsați sub imboldul pasiunilor. La fel stau lucrurile și în ceea ce o privește pe regina Maria. După moartea sa, un mare cotidian afirma că "*nicio figură publică din România nu a fost mai patrioată decît această Regină de neam străin*", de aceea când va trebui să o judecăm, să o facem sub imboldul acestor cuvinte atât de bine ancorate în realitatea faptelor sale.

Înainte de a judeca ceea ce a făcut regina în viaţa ei particulară, ar trebui să vedem cum au stat lucrurile în ceea ce priveşte căsătoriile din vremea respectivă şi, mai ales, căsătoriile între Casele Regale.

Ca tânără membră a unei Case Regale, era sortită a avea ca soţ un alt membru al unei Case Regale din Europa. Foarte rare erau cazurile când cei doi tineri se plăceau de la început şi se iubeau. Sentimentele oamenilor erau lăsate în plan secund, iar ceea ce conta era sistemul de alianţe şi beneficiul pe care îl primeau ambele familii prin căsătoriile aranjate.

După cum însăşi regina mărturiseşte, după ce împlineşte vârsta de 13 ani, toţi bărbaţii care trec prin preajma ei ajung a o admira sau chiar a se îndrăgosti de ea. Frumuseţea ei răpitoare a frânt inimile multor bărbaţi. Prima ei pasiune, chiar ea mărturiseşte, este Maurice Bouker, un tânăr irlandez, căpitan de vas al tatălui său pe perioada şederii în Malta. Dragostea platonică, ce-i drept, a fost înlocuită în scurt timp de pasiunea pe care o face pentru vărul ei, George al V-lea, viitorul rege al Marii Britanii. Din nevinovata lor simpatie sinceră şi reciprocă putea să rezulte o căsătorie, iar Maria ar fi ajuns chiar regina Marii Britanii, succesoarea bunicii sale, regina Victoria, pe care a admirat-o atât de mult. Şansa sau neşansa a făcut ca mama Mariei (de religie ortodoxă) să se opună căsătoriei între cei doi, argumentând că în ortodoxie nu este permisă căsătoria între veri primari.

Pasiunile nevinovate dintre cei doi și întâlnirea aranjată în Germania pentru a-l cunoaște pe Ferdinand, culminează și cu trecerea perioadei fericite pentru Maria. Va urma căsătoria cu acest tânăr german cu 10 ani mai mare decât ea, mutarea în România și educația riguroasă la care regele Carol o supune pentru a o pregăti pentru a fi viitoarea regină a României.

După nunta din Germania, urmează "ziua de miere" cu care Carol I îi "blagoslovește" pe cei doi tineri căsătoriți. Noaptea nunții petrecută la Krauchenwies, după cum regina nota, a fost un coșmar. Îl vede pe regele Ferdinand, sfios, timid și fără lipsă de imaginație încât "*nu-i dădea nimic în gând pentru a face să treacă plăcut timpul unei soţii atât de copilăroase. Noaptea nunţii a fost un eşec total. Răspundeam naiv iubirii lui, dar parcă simţeam tot timpul ceva deşert şi gol; mi se părea că tot aştept ceva ce nu venea...*"[70].

După momentul ajungerii în țară, primul zvon despre o așa-zisă aventură a Mariei a fost legat de o presupusă idilă cu locotenentul Gheorghe (Zizi) Cantacuzino. "*Nu se știe dacă atunci, în vara lui 1897, a fost mai mult decât un mic flirt între Maria și frumosul locotenent de viță nobilă, dar regele Carol I a chemat-o să dea explicații, și însăși bunica ei, Regina Victoria,*

70 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele*, editura Moldova, Iaşi, 1990, p. 39

i-a scris mustrând-o aspru"[71]. Maria avea să afirme că, într-adevăr, Zizi Cantacuzino era îndrăgostit de ea, dar ceea ce s-a întâmplat între ei au fost simple plimbări nevinovate cu iz platonic.

La patru ani după căsătoria cu Ferdinand, în anul 1897, în urma unei vizite pe care o întreprinde în Rusia, Maria se îndrăgostește de vărul ei primar, marele duce Boris Vladimirovici, un bărbat chipeș și romantic despre care regina a afirmat că a fost prima ei dragoste adevărată. Relația dintre cei doi durează timp de cinci ani, Maria chiar îi recunoaște regelui Carol I că îl iubește pe Boris și că ia în calcul varianta unui divorț de Ferdinand. Lucrurile aveau să meargă înainte însă, la intervenția reginei Victoriei și mai mult ca sigur a lui Carol care dorea cu orice preț asigurarea viitorului dinastiei. De altfel, a existat și un zvon, cum că cel de-al treilea copil care se naște în Anglia, Măriuca, ar fi rodul dragostei Mariei cu aristocratul Boris. Acest lucru nu poate fi probat sub nicio formă și, de altfel, din înfățișarea Măriucăi ne dăm seama că este fiica lui Ferdinand, având anumite trăsături comune cu cele ale tatălui ei. Această faptă poate părea una mai mult decât necugetată din partea Mariei. Dar cine suntem noi să judecăm faptele oamenilor care îi privesc direct? Căsătorită cu

71 Bulei, Ion, *Lumea românească la* '900. Amanții reginei, în Ziarul Financiar

forța de la 16 ani cu un bărbat pe care nu l-a iubit, sosită într-o țară cu totul străină și străină pentru ea, izolată de unchiul Carol pentru a nu intra în contact cu oamenii din România, educată foarte rigid doar cu simțul datoriei. Toate aceste lucruri nu aveau cum să nu atingă o ființă atât de sensibilă ca Maria, care avusese o copilărie atât de libertină și era normal să își caute alinarea și să își desăvârșească feminitatea.

În vara anului 1902, Maria, alături de soțul ei, întreprind o vizită la Londra cu ocazia înscăunării lui Edward al VII-lea. După acest eveniment, Missy rămâne pentru câteva luni în Anglia și îl cunoaște pe americanul Waldorf Astor, un tânăr fermecător de doar 20 de ani. Maria se îndrăgostește pe loc de acest tânăr cu care are și o aventură. Relația celor doi ține 4 ani, până în anul 1906 când Waldorf ia de soție pe Nancy Shaw. La aflarea acestui lucru, Maria a avut sentimentul că ceva din ea s-a rupt pentru totdeauna. Ea avea să scrie într-o scrisoare despre ce simțea pentru Waldorf: *"Îl iubeam sincer şi natural cu tot ce are firea mea de dăruit. El era suflarea, aerul şi spiritul vieţii mele şi era conştient de aceasta. Totuşi, în momentul când s-a căsătorit a renunţat total la mine, fără nicio milă. Şi el ştia ce înseamnă să trăiesc dintr-o dată fără el"*[72]. După ani de zile însă, regina avea

72 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele*, editura Moldova, Iaşi, 1990, p. 82

să rămână prietenă cu Waldorf şi cu soţia acestuia, în repetate rânduri cerându-i sfaturi acestuia în ceea ce priveşte modul prin care trebuia să îşi facă datoria faţă de ţară. Cu puţin timp înainte de a trece la cele veşnice, pe când se afla în sanatoriul din Italia, regina primeşte vizita lui Waldorf care vine singur fără soţia sa, dar cu încuviinţarea ei. Stă alături de regină peste 48 de ore. Regina a fost profund impresionată de acest fapt, şi la puţin timp, într-o ultimă scrisoare pe care o redactează în timpul vieţii, îi scrie soţiei lui Astor: *"Nu pot să spun cît de impresionată am fost că Waldorf a venit să mă vadă... este un adevărat înger şi voi amîndoi sînteţi prieteni mai preţioşi decît se poate exprima în cuvinte. El îţi va spune totul despre mine, nu o relatare prea veselă, dar mai am încă răbdare... Domnul să vă binecuvînteze şi să vă aibă pe toţi în pază"*[73].

În anul 1907, regina avea să înceapă o relaţie cu prinţul Barbu Ştirbei, cea mai lungă relaţie extraconjugală pe care o are şi care va dăinui până la sfârşitul vieţii ei, chiar dacă vor exista unele momente de răceală, trecătoare în momentul în care în viaţa reginei apare colonelul canadian, Josh Boyle. Prinţesa Callimachi avea să scrie în memoriile sale despre Barbu Ştirei că "*îi scria scrisori pline de farmec, omagii adresate frumuseţii ei şi bucuria*

73 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 522

i se citea printre rândurile opace în fraze curtenitoare"[74]. Prinţul Ştirbei ajunge a sta mai tot timpul în prezenţa reginei, la Peleş şi Cotroceni, având propria lui cameră. Din momentul în care ajunge regină, Maria nu va mai ţine secretă relaţia. Există ipoteza ca ultimii doi copii ai reginei, Ileana şi Mircea, să aibă ca tată pe prinţul Ştirbei. Deşi oficial în nici una din scrisorile pe care cei doi şi le trimit nu se vorbeşte despre acest lucru, informaţia este posibil să fie cât se poate de veridică. Dacă am pune una lângă alta o poză a prinţului Ştirbei în tinereţe şi a principesei Ileana se poate vedea o asemănare izbitoare între cei doi. De altfel, regele Carol al II-lea, în anul 1930, în timpul nunţii surorii sale, o ia deoparte pentru a-i face o confidenţă şi îi spune că adevăratul ei tată este Barbu Ştirbei. Ileana izbucneşte în hohote de plâns, iar la ceva timp are o discuţie destul de aprinsă cu mama sa. Cunoaştem faptul că regele Carol al II-lea ar fi făcut orice să bage zâzanie şi să o discrediteze pe mama sa prin orice metodă. De altfel, şi-a manifestat pe faţă dezaprobarea legată de relaţia dintre Ştirbei şi Maria, pe acesta chiar expulzându-l din ţară.

Prinţul Barbu Ştirbei are influenţe pozitive asupra reginei. El este cel care o încurajează să ia decizii când vine vorba despre soarta poporului nostru, de altfel este

---

74 Callimachi, Ana-Maria, *Lumea era toată a mea. Amintirile unei prinţese*, Editura Corint, Bucureşti, 2015, p. 146

bine cunoscut faptul că ideea vizitei reginei la Paris, lucru care a dus la recunoașterea teritoriilor române unite, a fost a prințului Știrbei.

Cel mai bun argument al iubirii pe care cei doi și-au purtat-o întreaga viață, este redată în ultimul schimb de scrisori între cei doi înainte ca regina să își dea obștescul duh.

Scrisoarea lui Barbu Știrbei către regina Maria: *„Gîndurile mele sînt mereu alături de dumneavoastră..."*, spunea prinţul Ştirbei. *„Sînt de neconsolat că mă aflu atât de departe şi nu pot să vă fiu de vreun ajutor, trăind în amintirea trecutului fără nici o speranţă pentru viitor... Amintiţi-vă de dorul meu, de nostalgia mea, de rugăciunile pe care le fac mereu pentru sănătatea dumneavoastră şi să nu vă îndoiţi niciodată de devotamentul meu nemărginit. (Te iubesc, Măria mea, te iubesc!)"*[75].

Răspunsul reginei Maria către Barbu Știrbei: *"Atât de multe nespuse, care mi-ar lumina atît de mult sufletul să le spun: tot dorul meu, toată tristeţea mea, toate amintirile dragi care îmi inundă din nou sufletul... Pădurile de şofran galben, mirosul stejarilor cînd călătoream prin aceleaşi păduri la începutul verii şi oh! Atît de multe, multe lucruri care s-au dus... Să te*

75 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p, 436

binecuvînteze Dumnezeu şi să te aibă în pază"[76].

Cea mai pătimaşă şi profundă iubire a Mariei nu a fost pentru Barbu Ştirbei, ci pentru colonelul canadian Josh Boyle. Constantin Argetoianu caracteriza relaţia dintre regină şi Boyle astfel: "*Cred că aventurierul canadian a fost singurul bărbat care a dominat, dar care a dominat complet, până la sideraţie, pe această nobilă şi mândră femeie. Ştirbei a avut o covârşitoare influenţă asupra ei, dar n-a dominat-o niciodată. Numai Boyle a făcut dintr-însa ce a vrut*"[77].

Regina avea să îl cunoască pe Boyle la data de 3 martie 1918, când acesta soseşte la Iaşi. Colonelul canadian îşi luase viaţa în piept la vârsta de 17 ani, avea şapte copii şi în jurul vârstei de 30 de ani ajunsese foarte bogat. Boyle va fi adorat de întreaga ţară şi inclusiv de Casa Regală, după o mare faptă de eroism pe care o întreprinde. De la Iaşi acesta pleacă spre Odessa şi negociază cu Cristian Rakovsk, socialist român, un schimb de prizonieri. Ruşii îmbarcă 60 de prizonieri pe un vapor, Boyle fură vasul de sub ochii soldaţilor ruşi şi în 1 aprilie 1918 vasul va ajunge în portul Sulina cu toţi prizonierii la bord.

---

76 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p, 436. Este ultima scrisoare pe care o scrie lui Barbu Stirbei (redactată din sanatoriul din Drezda) înainte de a trece la cele veşnice.
77 Argetoianu Constantin, *Memorii*, vol. V, Editura Machiavelli, Bucureşti, 1995, p. 156

În momentul în care regina s-a retras la Coţofeneşti şi primeşte vizita neaşteptată a colonelului canadian nota: "*Eram pe punctul de a mă aşeza la masă, cînd auzii un uruit de maşină, o voce gravă, bărbătească acompaniată de o călcătură apăsată pe scările de lemn. Era Boyle! Ce bucurie! Am sperat în secret că el va veni, dar nu convenisem nimic*"[78].

În vara anului 1918, în momentul întoarcerii de la Chişinău, Boyle suferă un atac de cord, fiind îngrijit de către doctorii puşi de regină şi chiar de regina însăşi la Bicaz. De altfel, după acest trist eveniment, colonelul avea să nu îşi revină complet întreaga viaţă. Despre acest grav eveniment regina avea să noteze în jurnalul personal: "*Oare m-a părăsit Dumnezeu? De ce el? Oare nu-mi mai rămîne nimeni drag, totul se prăbuşeşte în jurul meu, nu mai am niciun sprijin, nicio salvare, nicio speranţă? De ce? De ce?* "[79], scria regina Maria în jurnalul ei la data de 18 iunie 1918.

Anul următor, pe când regina se găsea la Paris, se întâlneşte din nou cu Boyle. Acesta face câteva servicii României, reuşind să faciliteze un împrumut pentru ţara noastră de la guvernul canadian, urmând ca el să fie trimis în România de către statul candian pentru

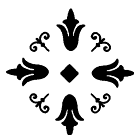
---

78 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele,* editura Moldova, Iaşi, 1990, p. 191
79 Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele,* editura Moldova, Iaşi, 1990, p. 195

supravegherea bunului mers al lucrurilor. În anul 1920 relațiile dintre cei doi se răcesc și regina îi cere să plece din țară, fiind influențată și de starea de spirit a opiniei publice și a oamenilor politici care îl marginalizaseră pe Boyle. În scrisoarea de adio, Boyle îi scria reginei: *"Doresc să fii fericită. Este tot ce pot să îți spun... Ți-a fost imposibil să păstrezi lîngă tine vechiul prieten. Am plecat. Nu mă lăsa să devin o fantomă în viața tà. Nu-mi datorezi nimic. Ai fost generoasă și îți sunt recunoscător. Te iubesc. Gîndește-te la asta..."*

La 13 aprilie 1922, într-o casă de odihnă, Boyle, după ce starea de sănătate i se agravase, decedează. Este înmormântat la cimitirul Hampton Hill, iar regina îi pune la mormânt o lespede din piatră albă cioplită în stilul românesc, care avea gravat într-un colț litera M.

Orice s-ar spune despre regina Maria și despre poveștile ei de dragoste, nu putem să nu remarcăm un lucru inedit: în universul în care a fost prinsă cu cei pe care i-a iubit, ea își va lua întotdeauna și țara, datorită faptului că au iubit-o toți acești bărbați care au făcut mari servicii și României. De ce? Pentru că regina le-a cerut acest lucru. Pentru că a pus mai presus de ea țara care a adoptat-o. Pentru că ar fi făcut orice ca să știe că poporul ei este bine și că țara pe care a iubit-o atât de mult, va merge pe un drum luminat.

Balcic, oaza de liniște a reginei

"Balcicul este colțul cel mai drag inimii mele."

"Balcicul pentru mine a devenit un colț de liniște și odihnă unde mă duc să-mi împrospătez sufletul și trupul"[80].

Astfel era descris Balcicul de către regina Maria, personalitate marcantă a României din primele decenii ale secolului trecut, cea care și-a lăsat inima în acest colț în care liniștea, pitorescul și aura orientală conviețuiesc în bătaia razelor de soare și a brizei marine.

Despre Balcic – perspectivă istorico-geografică

Balcicul este o localitate din regiunea Dobrici, în nord-estul Bulgariei de astăzi, situată pe țărmul Mării Negre, între capul Caliacra și gura *"văii fără de iarnă"*. Datorită formațiunilor de calcar ce intră în alcătuirea versanților din acest perimetru, zona este cunoscută drept Coasta de Argint, iar Balcicul drept Orașul Alb.

---

80 Măciucă, Balcica,*Balcic,* Editura Semne, 2013, p. 44

Acest oraş comercial, un port folosit pentru exportul grânelor, a avut de-a lungul timpului numeroase denumiri, mărturii ale civilizaţiilor şi popoarelor care s-au perindat pe aici. Din câte se pare, localitatea a fost înfiinţată de coloniştii greci, de la care a primit numele de Krunoi ("izvoare" în limba greacă), datorită izvoarelor carstice existente în împrejurimi. Ulterior, i-a fost schimbat numele în Dionysopolis (Oraşul lui Dionysos), în cinstea zeului vinului şi al petrecerilor.

Burebista a integrat Dionysopolisul în marele regat dac, unde a rămas până la cucerirea Dobrogei de către romani. Începând din anul 395, teritoriul Dobrogei (Scythia Minor) intra sub autoritatea Imperiului Roman de Răsărit şi a Constantinopolului. Migraţiile din secolele al V-lea şi al VI-lea au lăsat urme adânci în acest loc, oraşul suferind distrugeri mari. O populaţie semnificativă de slavi s-a stabilit la sud de Dunăre, dominaţia asupra Dionysopolisului – decăzut, alternând între Primul Ţarat Bulgar şi Imperiul Bizantin.

Regiunea a fost cucerită, pentru scurt timp, de Rusia Kieveană şi, mai apoi, de mongolezi, responsabili de colonizarea cu selgiucizi şi tătari. A trecut din nou în stăpânirea bulgarilor, până când a fost ocupată de turci. Pentru câţiva ani, Dobrogea şi, implicit, Balcicul s-au aflat între graniţele Ţării Româneşti, datorită războaielor încununate cu victorii, purtate de Mircea cel Bătrân împotriva Porţii Otomane.

Situat fiind între Varna și Kavarna, orașul nu reprezenta decât un punct de tranzit pentru comerțul cu cereale de-a lungul secolelor de cucerire otomană, având un aspect rural care a permis conservarea atmosferei orientale. În secolul al XIX-lea, Balcicul a avut parte de un avânt economic, accentuat după Războiul Crimeei (1853-1856). La începutul veacului următor, Bulgaria și-a obținut independența față de Imperiul Otoman, mult decăzut, noul stat încorporând și Balcicul.

Anii 1912-1913 au fost marcați de Războaiele Balcanice, cauzate de disputele pentru împărțirea Balcanilor și, implicit, a moștenirii ”bolnavului” Europei. La sfârșitul celui de-al doilea război, România și-a atribuit rolul de arbitru prin coordonarea Păcii de la București (10 august 1913). Cu acest prilej, Regatul României a anexat Cadrilaterul, alcătuit din județele Caliacra și Durostor, deși populația majoritară nu era nicidecum de origine română, ci, dimpotrivă, bulgară, turcă, tătară.

Această regiune, lipsită de vreun potențial deosebit, a reprezentat mărul discordiei dintre România și Bulgaria. Cadrilaterul nu le-a oferit prea multe motive de satisfacție românilor, cu excepția Balcicului, un colț de rai pe care bulgarii nu-l găseau atrăgător, dar de care, în schimb, românii au rămas fascinați. Frumusețea peisajelor, microuniversul oriental înfățișat prin clădirile

construite în stil otoman, prin climatul blând, prin diversitatea faunistică a regiunii – cireşii, merii, gutuii convieţuiau laolaltă cu smochinii, migdalii, rodiile, cu iasomia, leandrii şi cactuşii, toate aceste elemente motivând atracţia resimţită de români.

Balcicul întruchipa *”un crâmpei de Mediterană – încrustat în modestul nostru ţărm de Mare – plin de pitoresc al reliefului, îmbibat de atâta lumină şi culoare... Un mic rai în care realitatea e atât de apropiată de vis”*[?], după cum susţinea George Vâslan.

Perioada interbelică i-a permis Balcicului să se dezvolte alături de România, devenind un centru de atracţie pentru turişti, pictori, scriitori, oameni politici. Autorităţile au încercat să colonizeze Cadrilaterul cu români, să românizeze teritoriul sud-dunărean, însă misiunea nu a avut rezultatele scontate.

Izbucnirea celui de-al doilea Război Mondial a pus în dificultate România Mare (mult prea mare în viziunea vecinilor săi), nevoită să accepte pierderi teritoriale. În urma tratatului de la Craiova (7 septembrie 1940), Cadrilaterul revenea Bulgariei. În ciuda oricăror insistenţe din partea Bucureştiului, statul român nu a reuşit să păstreze nici măcar Balcicul, localitate de mare însemnătate sentimentală.

Balcicul românesc

În momentul recuceririi Dobrogei și, mai târziu, a Cadrilaterului, românii nu erau atrași de mare și de frumusețea acesteia, însă, cu timpul, le-a devenit tot mai familiară. Balcicul era mai exotic decât Dobrogea, remarcându-se, totodată, printr-un peisaj natural spectaculos: *"orașul înconjurat de stânci albicioase, dar și de creste împădurite, brăzdate de văi adânci, coborând veriginos spre albastrul mării"*[8].

Din punctul de vedere al structurii etnice, Balcicul românesc era locuit de bulgari, de turci și tătari, populația autohtonă fiind mai numeroasă decât cea românească. Românii se aflau în minoritate, ocupând, mai degrabă, funcții administrative sau deținând case de vacanță pe litoralul stâncos al Mării Negre.

La început, era destul de dificil să călătorești până la Balcic, iar timpul petrecut în acest loc pitoresc îi făcea pe mulți vizitatori să ducă dorul dotărilor edilitare sinonime cu civilizația modernă. Lipseau drumurile pavate, apa curentă, iluminatul public, canalizarea, însă guvernarea românească a acoperit, treptat, aceste carențe, permițând înflorirea orașului și dezvoltarea turistică a acestuia.

În contextul progresului cunoscut de orașul-port, trebuie menționați Octavian Moșescu, George Fotino și Henrieta Delavrancea Gibory.

Octavian Moşescu, primar interimar al Balcicului în perioada 1931-1932, în timpul Guvernului condus de Nicolae Iorga, a avut drept obiective principale îmbunătăţirea nivelului de trai, dar şi dezvoltarea culturii în regiune. Printre realizările sale s-a numărat şi înfiinţarea Universităţii Libere "Coasta de Argint", în cadrul căreia mulţi universitari şi oameni de cultură ai vremii au ţinut prelegeri.

George Fotino, fost secretar al lui Ion C. Brătianu, deputat de Caliacra, a deţinut mandatul de primar al Balcicului în perioada 11 iulie 1934 - 5 ianuarie 1938. Datorită acestuia, Balcicul a fost supus unui proces real de modernizare, asigurând localităţii un sistem de canalizare decent, electricitate, străzi pavate, un spital, un aeroport şi chiar şi un muzeu care aduna laolaltă elemente etnografice, artistice şi arheologice. Fotino şi regina Maria au fost destul de apropiaţi, Majestatea Sa apreciindu-l pentru tinereţea şi ambiţia sa.

Henrieta Delavrancea, căsătorită Gibory, era fiica cea mai mică a scriitorului Barbu Ştefănescu Delavrancea şi sora Cellei Delavrancea. Arhitectă de profesie, a proiectat în anii 1934-1938 peste douăzeci de construcţii în Balcic, printre care Vila Pillat, Vila Eliza Brătianu, sediul primăriei, pavilionul grănicerilor şi pavilionul de ceai, ambele la comanda reginei Maria.

Balcicul a reprezentat o revelație pentru artiştii români (și nu numai!) care vizitau anual orașul, a cărui frumusețe o oglindeau, cu precădere, în picturile lor. Unii dintre pictori au ales chiar să se stabilească aici, construindu-și reședințe încântătoare, dintre care îi menționăm pe Cecilia Cuțescu-Storck, soții Alexandru și Ortansa Satmary, Samuel Mützner, Jean Al. Steriadi. Tonitza a refuzat mult timp să viziteze Balcicul, totuşi a acceptat în cele din urmă și a fost surprins de feeria acestui loc, pe care pictorii dinaintea sa nu l-au redat nicidecum în întreaga-i splendoare.

Mulți oameni au trecut pragul acestui oraş pitoresc, însă niciunul nu i-a purtat o dragoste atât de mare, niciunul nu a contribuit la sporirea faimei sale, cu excepţia reginei Maria a României.

Regina Maria și reședințele sale

Prințesa Maria și, ulterior, regina României, poate fi caracterizată drept un suflet liber, drept un suflet dornic să descopere, să găsească frumosul împrejurul său şi să-l cinstească așa cum știe mai bine.

Bucurându-se de o ascendență augustă și de o educație exemplară, Maria de Edinburgh şi, mai târziu, Maria de Hohenzollern-Sigmaringen a fost o femeie pasionată de artă, de cuvinte, de culori, de teatru, de decorațiuni interioare în care încerca să găsească ceea ce e

mai frumos pe lume. Iubea marea, călăritul, grădinăritul, moştenire de la părinţii săi, Alfred – duce de Edinburgh, prinţ de Saxa-Coburg şi Gotha, şi Maria Alexandrovna – ducesă de Edinburgh, Mare Ducesă a Rusiei, şi urmare a copilăriei minunate de care s-a bucurat.

Un rol important în existenţa sa l-au jucat casele sub acoperişul cărora simţea nevoia să-şi adăpostească trupul şi sufletul. De-a lungul copilăriei, a locuit în numeroase reşedinţe, pornind de la Eastwell, Osborne House – proprietatea Reginei Victoria de pe Insula Wight, loc în care Regina Maria şi-a petrecut câteva vacanţe şi în care a descoperit crinul Maicii Domnului, Palatul St. Antoniu din Valetta – din perioada în care tatăl său comanda flota din Marea Mediterană, Fabron – locuinţa construită de tatăl său pe riviera franceză, şi ajungând până la Cotroceni, Pelişor, Copăceni, Mamaia, Bran, Balcic, lăsându-şi amprenta asupra fiecăruia dintre cele din urmă.

Regina Maria şi-a dezvoltat un stil artistic propriu, atât de evident la casele sale din România, caracterizate printr-o îmbinare a amintirilor palatelor britanice cu elemente arhitecturale şi decorative locale preluate din construcţiile ecleziastice medievale sau din arta balcanică.

Din momentul în care a ajuns în România, în calitate de soţie a Principelui Moştenitor Ferdinand,

Maria și-a regăsit adesea refugiul în artă. Într-o țară mai conservatoare, într-o societate mai învechită decât cea britanică, Principesa s-a simțit de multe ori izolată, constrânsă, principalul său mod de a se revolta, de a-și exterioriza simțămintele fiind arta. Palatul Cotroceni reprezintă un exemplu elocvent în acest sens.

Totuși, Principesa devenită Regină, martoră și actantă într-o conflagrație de mari proporții, și-a schimbat cu timpul preferințele în materie de design interior, apreciind tot mai mult simplitatea, stilul tradițional românesc, pe care îl îmbina cu o pasiune pentru antichități.

Ceea ce rămăsese neschimbat era nevoia sa de a avea propria casă, propriul cămin. Fără îndoială, regina Maria a moștenit și a împărtășit ideile bunicilor săi, regina Victoria și prințul Albert, susținători ai necesității capetelor încoronate de a deține propriile reședințe, proprietăți, care să nu se confunde cu cele puse la dispoziție de stat.

Maria era o regină și, înainte de toate, o femeie. O femeie deosebită, dar, în definitiv, o femeie.

"Visul vieții oricărei femei e să aibă o casă a ei. N-are a face cât e de mică și de smerită, numai să fie într-adevăr a ei, cuibul, adăpostul, retragerea"[81], afirma aceasta cu candoare.

---

81 Vâslan, George,*Express Coasta de Argint*; Bacalbașa, Laurențiu, *Ce este și ce ar trebui să fie Coasta de Argint*, în Revista generală ilustrată, an 2, 1928, nr 4 și 5

A avut câteva locuinţe private, pe care le-a decorat aşa cum şi-a dorit, însă doar pe una a simţit-o ca fiind a ei, şi anume cea de la Balcic. În oraşul-port şi-a găsit oaza de linişte, aici şi-a construit propriul sanctuar şi tot acestui loc i-a încredinţat inima din piept.

Balcicul reginei Maria

„Balcicul a trăit, desigur, prin el, dar cel mai mult prin oamenii ce l-au iubit şi au vrut să-i dea dimensiunile veşniciei, printre ei şi Regina Maria care şi-a făcut din inimă un căpitan de vapor în micuţa capelă Stella Maris din parcul Palatului regal."[82], mărturiseşte Balcica Măciucă, în romanul monografic "Balcic"

Într-o călduroasă zi de 3 august 1915, la ora 16:30, regina Maria a vizitat Balcicul, alături de prinţul moştenitor Carol şi de principesa Elisabeta. Plimbarea a fost extrem de scurtă, astfel încât în aproximativ o oră regina a văzut, aparent, tot ce era de văzut, după care a plecat spre Bazargic cu suita sa. A admirat liniştea şi caracterul pitoresc al locului, atmosfera orientală, marea turcoaz şi falezele alb-gri:

„Balcicul este un târguşor pitoresc despre care ai zice că se rostogoleşte în valuri. În grupe murdare căsuţele lui turceşti se caţără pe povârnişuri repezi, ca

---

82 Boia, Lucian, *Balcic. Micul paradis al României Mari*, Editura Humanitas, 2014, p. 26

și cum ele ar sta să lunece pe încetul, atrase de apele de dedesupt.

Numai o dată am fost acolo, dar am o amintire vie a înfățișării lui neobișnuite, a mulțimii îngrămădite de fețe din toate spețele, a locuințelor ei mărunte, încântător suite una în capul celeilalte, așa încât păreau că numai cu greutate stau sprijinite pe niște coaste atât de repezi și rupte"[83].

În ciuda aspectului său "neobișnuit", Balcicul nu pare să o fi impresionat pe regină într-atât încât să-și dorească să-l revadă prea curând.

La insistențele lui Alexandru Satmary, regina Maria a acceptat să revină la Balcic pe 9 octombrie 1924 și cu această ocazie s-a îndrăgostit de "*târgușorul pitoresc*" Pașii au purtat-o prin acest paradis fermecător și, la scurt timp, a găsit un teren pe care-l considera potrivit pentru ea însăși.

"Ah! Mi-ar plăcea acest loc! Toată viața mi-am dorit un astfel de loc, imaginându-mi că-l pot găsi doar în Italia, și iată-l aici la Balcic"[84].

"Simt că trebuie să am acest loc!... Visuri noi se ridică în fața mea, visuri legate de construcții, cele mai fascinante dintre toate, și deja mă văd locuind în mica casă turcească și construind mica mea grădină spaniolă,

83 Măciucă, Balcica, *Balcic*, Editura Semne, 2013, p. 92
84 Măciucă, Balcica, *Balcic*, Editura Semne, 2013, p.12

pavată, fireşte! pe terase, sub marele plop care atârnă deasupra mării"[85].

Regina l-a convins pe Jean Chrissoveloni, proprietarul terenului, să i-l vândă ei, după care a început construcţia palatului său, de care s-au ocupat Satmary şi arhitectul Emil Guneş. Lucrările au avansat destul de repede, timp în care regina a venit de trei ori în inspecţie, ocazie cu care a descoperit mai bine împrejurimile şi a vizitat mahalaua. La 17 septembrie 1926, reşedinţa reginei Maria era finalizată. Numit iniţial Vila MS Reginei de la Balcic, palatul avea să fie botezat Tenha Yuvah, "cuibul liniştit" în limba turcă, decorat în "stilul Regina Maria", după cum îi plăcea principesei Ileana să-l numească.

"Mica excentricitate o numesc în limba turcă Tenha Yuvah – aşa cum sunt aici toate denumirile. Mărturisesc că făurirea acestui mic colţişor armonios la care se adaugă şi grădinile reprezintă o nebunie a vârstei mijlocii"[86]

Până la moartea reginei, survenită în 1938, domeniul pe care era situat palatul de vară a fost extins în continuu prin achiziţii de terenuri, mori, atingând suprafaţa de 24 de hectare. Reşedinţa reginei, cu pereţi albi şi acoperişuri

85 Maria, Regina României, *Ţara mea*, trad. Nicolae Iorga, ed. a III-a, Sibiu, 1919, p.186-187
86 Maria, Regina României, *Însemnări zilnice*, vol VI, trad. Sanda Ileana Racoviceanu, Editura Historia, 2008, p. 454

de țiglă roșie, străjuită de un minaret, a fost realizată într-un stil care îmbină arhitectura balcanică cu elemente maure și mediteraneene. Pe domeniu se mai află o serie de vile rezidențiale pentru fiecare dintre copiii reginei și Capela Stella Maris.

S-au amenajat terase, pavilioane, două foișoare și grădini suspendate, botezate după copiii săi (Elisabeta, Carol, Mignon, Nicolae, Ileana, Mircea), după ginerele Alexandru I al Iugoslaviei – care i-a oferit câteva coloane dalmate pentru decorarea domeniului, după nepotul Tomislav al Iugoslaviei, după sòra sa Ducky (Victoria Melita). Alte grădini: ”Denize”, ”Allah”, ”România Mare”

Regina Maria a încurajat construcțiile, dezvoltarea Balcicului, dar fără ca pitorescul locului să fie afectat de elemente moderne, nelalocul lor:

”Toate construcțiunile publice, fie ele școli, hoteluri, bănci sau primării ar trebui să adopte stilul regiunii; arhitecturi complicate și înflorite nu trebuiesc permise, căci nu merg cu fondul artistic al locului. Având o dragoste pentru această parte a țării noastre, nădăjduiesc că nu se vor face mari schimbări mai înainte de a fi văzute de Mine. Eu, având inimă de artist, aș simți o adâncă bucurie să ajut la plănuirea îmbunătățirii lor și sper că-mi va fi îngăduit să fiu o îndrumătoare în lucrările de gust. Și, mai cu seamă, voi toți cei care

iubiți Coasta de Argint nu distrugeți atmosfera orientală care îi este marele farmec. Îmbunătățirile rău înțelese sunt mult mai rele decât cele care nu le faci deloc! Ele ar ruina frumusețea rustică și simplă a locului"[87].

Regina a petrecut la Balcic zile, săptămâni întregi, prezentate în însemnările sale zilnice și în misivele expediate celor dragi, sejururile pe litoral prelungindu-se după moartea soțului său, Ferdinand. Aici, regina și-a construit un paradis propriu, un tărâm al libertății, oaza în care putea evada din lumea constrângătoare, o reîntoarcere la copilărie și la lipsa de griji specifică acestei vârste. Își ocupa timpul liber înotând în apa mării, călărind, citind, era înconjurată de cărți la Balcic, scriind cu regularitate în jurnal, grădinărind.

"Garda apropiată" a reginei era alcătuită din secretarul Denize, poreclit de regină "Sfântul Balcic", horticultorul Janin și aghiotantul Zwiedinek, devenit, ulterior, general. Împreună cu aceștia, administra domeniul cât mai bine cu putință.

În perioada regenței (1927-1930), regina Maria a petrecut cât mai mult timp la Balcic, unde, deși ar fi vrut, nu s-a putut izola complet de viața politică marcată de o permanentă instabilitate. Regența regelui Mihai, alcătuită din patriarhul Miron Cristea, principele Nicolae

---

87 Maria, Regina României, *Însemnări zilnice,* vol VI, trad. Sanda Ileana Racoviceanu, Editura Historia, 2008, p. 457

și Gheorghe Buzdugan – președințele Curții de Casație, s-a dovedit a fi ineficientă, motiv pentru care oamenii politici o consultau adesea pe regină. La Balcic au ajuns în acest scop soții Brătianu, Barbu Știrbei, Vintilă Brătianu, Iuliu Maniu. Chiar dacă multe persoane i-au propus să facă parte din regență, regina Maria a refuzat, evitând pe cât posibil acest ultim sacrificiu care i se cerea ei, *Mamei tuturor*.

Odată cu revenirea lui Carol al II-lea pe tron în 1930, regina Maria a fost complet înlăturată de la orice decizie, colaboratorii ei înlăturați, iar ea și-a regăsit libertatea la Balcic, în "cuibul" ei, unde nimeni altcineva nu putea hotărî în locul său, unde era numită "Sultana" de către oamenii de rând, unde se simțea acasă. Se întâlnea cu oficialitățile locale, interacționa cu vecinii săi și cu oamenii din mahala, cei din urmă invitând-o adesea la puțină apă și la o linguriță de dulceață.

Ileana, fiica favorită a reginei, era aproape de nelipsit de la Balcic *("Ileana era a Balcicului și Balcicul era al Ilenii"[88].)* până la căsătoria sa cu Arhiducele Anton de Habsburg. Și mai târziu Ileana, soțul și copiii lor aveau s-o viziteze pe regina Maria și să petreacă clipe memorabile împreună. Nicolae, Elisabeta, Mărioara (poreclită Mignon) – o singură dată alături de soțul

---

88 Mandache, Diana,*Balcicul Reginei Maria*, Editura Curtea Veche, 2014, p. 44

său, Alexandru al Iugoslaviei, Victoria Melita (Ducky), Alexandra de Hohenlohe-Langenburg (Sandra) și scriitoarea Cella Delavrancea – o prietenă neprețuită de-a reginei – se numărau printre oaspeții domeniului de la Balcic. O mare parte din aceste vizite aveau loc în jurul datei de 29 octombrie, ziua de naștere a reginei, când Carol alegea să nu onoreze întotdeauna cu prezența.

Balcicul se află la aproximativ aceeași latitudine cu Nisa, unde se afla Castelul Fabron – reședință din copilăria reginei, și cu Biarritz-ul extrem de îndrăgit de sora reginei, Victoria Melita. Coincidență sau nu?!

La data de 28 octombrie 1933, se sfințea capela Stella Maris, o bisericuță în stil bizantin, locul de reculegere al reginei. Paraclisul era închinat Maicii Domnului, motiv pentru care nenumărate icoane care surprind scene din viața Fecioarei împodobeau lăcașul de cult. La intrare, erau înfățișate regina Maria și Ileana în ipostaza de ctitori, regina strângând în mână lăcașul, iar Ileana ținând un iacht – aluzie la marea aflată la o mică distanță și pe care o iubeau foarte mult. Pentru a ajunge la acest loc sacru, regina sau oricine altcineva trebuia să parcurgă o potecă, străjuită de o parte și de alta de crini înalți – crinii Maicii Domnului, pe care regina îi iubea nespus.

Regina nu se sfia să afirme că Stella Maris nu era decât o *"ctitorie ortodoxă înălțată de o protestantă"*, mărturisind, totodată:

"Mă închin oricărei religii, prețuiesc orice rituri și forme consfințite, dar pentru mine Dumnezeu stă peste toate acestea. Aflu pe Dumnezeu în fire, în frumusețe, în artă, în iubire, în iubirea față de toți oamenii"[89].

În ciuda faptului că se afla în acest loc fermecător, care îndeamnă la visare, care îi prinde pe iubitorii de frumos în mrejele sale, regina Maria continua să se afle la curent cu evenimentele de pe scena politică națională, dar și internațională. Din palatul său liniștit și pitoresc, regina era martora incidentelor ce aveau să cauzeze izbucnirea celui de-al doilea Război Mondial.

"În timp ce mă bucur în Paradisul meu iluzoriu printre milioane de trandafiri, lumea tremură din toate părțile, pericol, neînțelegere, nemulțumire, eforturi diplomatice... Veșnic unii împotriva altora. Întâlniri, conferințe, tratate, toate statele se înarmează la limita extremă. Oribil"[90]*!*

În toamna anului 1937, regina Maria se simțea tot mai slăbită, boala măcinându-i trupul și sănătatea, fapt ce o împiedica să se bucure, cu adevărat, de magia Balcicului.

"Zilele prețioase trec, rostogolindu-se spre ora fixă când va trebui să părăsim acest loc drag, de care nu am

---

89 Regina Maria, *Câteva gânduri pentru Balcic*, în Coasta de Argint, An I, nr I, 2 aprilie 1928, p.1
90 Mandache, Diana, *Balcicul Reginei Maria*, Editura Curtea Veche, 2014, p. 174

fost capabilă să mă bucur anul acesta"[91].

Regina a părăsit pentru totdeauna Balcicul la 23 octombrie 1937, prezentând, ca de obicei, acest moment în jurnalul personal:

"Cu inima grea am plecat din îndrăgita mea casă de lângă mare, șoptind încet o rugăciune, să-mi fie dat să mă întorc din nou anul viitor, s-o văd înflorită și să mă bucur de numeroasele îmbunătățiri plănuite de Zwiedy"[92].

Domeniul de la Balcic după 1940

"România Mare își încheie istoria; odată cu ea, se destramă și visul micului paradis de la Balcic"[93].

Tratatul de la Craiova (7 septembrie 1940) prevedea anexarea Cadrilaterului de către Bulgaria. Autoritățile române au încercat să păstreze regiunea Balcicului, atât de însemnată pentru poporul român, însă toate eforturile lor au fost zadarnice. Domeniul reginei Maria de la Balcic a rămas în proprietatea statului român, dar, din nefericire, lipsa de fonduri – întreținerea era extrem de costisitoare lipsa de interes din partea Bulgariei au

91 Măciucă, Balcica, *Balcic*, Editura Semne, 2013, p. 42
92 Mandache, Diana,*Balcicul Reginei Maria*, Editura Curtea Veche, 2014, p. 158
93 Mandache, Diana,*Balcicul Reginei Maria*, Editura Curtea Veche, 2014, p. 161

dăunat complexului care se ruina cu fiecare iarnă trecută, cu fiecare an care se scurgea.

Odată cu instalarea unor regimuri comuniste în România și Bulgaria, domeniul a reprezentat subiectul mai multor discuții dintre guvernele celor două state. Statul român îl punea la dispoziția bulgarilor pentru înființarea unui centru cultural, în schimbul întreținerii. Mai târziu, s-a încercat realizarea unei tranzacții de vânzare-cumpărare între cele două țări, însă România a sfârșit prin a nu primi nimic.

În ultimele decenii, după căderea comunismului, domeniul de la Balcic a renăscut, devenind un punct turistic semnificativ, vizitat, cu precădere, de mulți români nostalgici după vremurile de altădată. Locul este învăluit și astăzi de aura de legendă a reginei Maria, figura întrebuințată în promovarea Castelului.

"Istorie, legendă, cine mai știe unde e adevărul? De fapt, translația spre legendă e un semn bun, un simptom de vitalitate. Rămâne cu noi doar acea parte a trecutului susceptibilă să stârnească imaginația. Balcicul este Balcic tocmai fiindcă peste Balcicul real, și transfigurându-l, s-a așezat un Balcic imaginar"[94].

---

94 Mandache, Diana,*Balcicul Reginei Maria*, Editura Curtea Veche, 2014, p. 161

Iar inima reginei Maria? Din 1940, caseta a fost dusă de Arhiducesa Ileana la Bran. Din 1948 până în 1970, inima a călătorit de la Bran la Peleş. În cele din urmă, comuniştii au ales să o transporte la Muzeul Naţional de Istorie din Bucureşti şi să o priveze de atenţia binemeritată. Cine ştie, poate că, la un moment dat, inima Majestăţii Sale va avea şansa să odihnească în locul ce i-a fost menit.

Regina Maria, o figură remarcabilă a Marii Uniri, şi-a petrecut cele mai frumoase zile din ultima parte a vieţii la Balcic, în oaza de linişte pe care şi-a ales-o de una singură. Şi-a clădit propria casă, propriul sanctuar situat în mijlocul naturii, alternând cărămizile cu emoţii, cu amintiri, cu visuri şi stropi de speranţă. La Balcic, regina Maria era ea însăşi, un suflet iubitor de libertate, pentru care frumosul se afla oriunde era dispus să-l vadă.

"Balcicul a fost cea mai amplă expoziţie de culoare şi lumină, pe pânzele căreia s-a semnat simplu: Balcic.

Balcicul a fost fântâna viselor copilăriei.

Balcicul a fost drumul pe care urci şi simţi că poţi atinge cerul.

Balcicul a fost prietenul cel mai devotat care şi-a răspândit darurile celor care l-au iubit.

Balcicul a fost golful de linişte şi odihnă unde au

ancorat speranțele noastre.

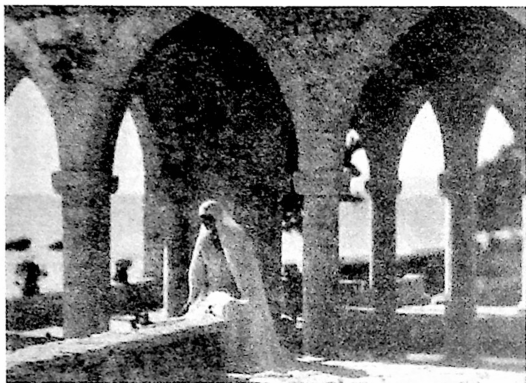
Balcicul a fost vântul care umfla pânzele corăbiilor plecate să caute comorile vieții.

Balcicul a fost răsăritul unui soare cu care toți ne naștem.

El ne-a făcut să simțim că îl avem în noi.

Balcicul a fost apropierea de Dumnezeu, nu prin rugăciuni și biblii de cuvinte, ci prin acea risipă de Dumnezeu care se cheamă frumusețe"[95].

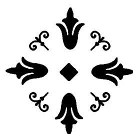
95 Boia, Lucian,*Balcic. Micul paradis al României Mari*, Editura Humanitas, 2014, p. 166

Regina Maria la Balcic

Balcic -ul reginei Maria

Orice final de viață este apusul trist al unei călătorii

După "restaurația carlistă" în anul 1930, când Carol I ajunge pe tronul României, regina Maria este înlăturată încetul cu încetul din viața publică, fiind aproape izolată de evenimentele care se petreceau în țară. Acest lucru este făcut de către noul rege, "tratament" pe care îl aplica oricăreia dintre rudele sale care se bucura de popularitate în rândurile românilor. Putem nominaliza aici pe sora sa mai mică, principesa Ileana. Cel mai bun exemplu în acest sens poate fi dat de demersul pe care Carol îl face la începutul anului 1937, când efectiv o umilește pe mama sa, interzicându-i să mai aibă legături directe cu guvernul României, iar toate solicitările pe care regina urmă să le aibă, trebuiau făcute direct prin casa Regelui. Concret vorbind, fiecare solicitare a reginei-mamă trebuia trimisă "parvenitului" Urdăreanu, sluga regelui, un om care nu o avea la suflet pe regină și care făcea tot posibilul să nu ducă la bun sfârșit îndeplinirea doleanțelor.

Într-una din scrisorile pe care regina Maria o trimite lui Carol își exprimă regretul că după 43 de ani este pusă sub interdicție și orice alt om din țara aceasta, în afară de ea, are voie să se adreseze autorităților. Tot într-o scrisoare redactată foarte rațional și fără acuze, regina dezaprobă unele decizii pe care Carol le luase și în care ea era implicată direct sau indirect. Printre altele, regina îi scrie fiului ei că a greșit când a retrogradat-o de la rangul de regină la cel de regină-mamă, că greșește urând-o pentru atitudinea pe care aceasta a avut-o față de amanta lui, Elena Lupescu, iar nu în cele din urmă consideră că cea mai mare greșeală a regelui era aceea că își dorea toate onorurile pentru el, încercând să eludeze orice onor pentru restul membrilor familiei din care făcea parte.

Din păcate pentru regină, la începutul lunii martie a anului 1937, la doar 61 de ani, sănătatea începe să se șubrezească vizibil. Regina suferă o hemoragie internă. Mamulea, doctorul Curții Regale, nu a reușit să stabilească exact care au fost cauzele acestui nefericit eveniment. Una peste alta, starea de sănătate a reginei se agravează și mai mult în momentul în care Carol îl expulzează din țară pe fratele său, Nicolae, și îi retrage titlurile de principe, sub pretextul căsătoriei acestuia cu Ioana Doletti. Era cunoscută adversitatea dintre cei doi frați și, mai ales, faptul că Nicolae nu avea niciun fel de reținere în a prostesta pe față la deciziile pe care Carol le lua.

Legat de conflictul dintre cei doi există o informație (foarte greu de probat, însă, științific prin documente) precum că în timpul unui eveniment, când regele Carol a ridicat paharul, toastând pentru "duduia", regele Mihai a scăpat paharul din mână. Atunci tatăl său l-a admonestat, iar principele Nicolae i-a luat apărarea. În acel moment, Carol ar fi scos pistolul și l-ar fi îndreptat spre Nicolae, trăgând. Regina Maria s-a interpus, iar un glonte ar fi străpuns-o deasupra stomacului. De aici se presupune că ar fi pornit și necruțătoarea boală a reginei Maria. În toată perioada în care regina Maria a fost bolnavă, Carol a manifestat pentru aceasta sentimente contradictorii, sentimente pe care le arătase și în momentul în care aceasta era sănătoasă. La prima vedere era foarte îngrijorat, privind starea ei de sănătate, dar faptele sale privind aducerea doctorilor, care să o îngrijească așa cum trebuie, trădau această primă impresie. Într-un final, la stăruințele surorii sale, Mignon, regele va aduce trei medici din străinătate: un francez, un elvețian și un Italian. Toți trei au ajuns la aceeași concluzie: problemele reginei se trăgeau de la o boală de ficat.

În septembrie 1937 regina Maria este dusă la Balcic. Pe drum, doctorul face prelevări de sânge care au ca rezultat faptul că regina avea nevoie de tratament imediat, dar rezultatele, în loc să fie trimise telefonic, sunt trimise prin poștă și ajung cu întârziere. Ca atare, la

Balcic, starea reginei a fost una destul de precară, ea nici măcar nu a putut să facă vizitele zilnice prin grădinile care o încântau şi o linişteau de fiecare dată. În momentul în care împlineşte vârsta de 62 de ani, la 29 octombrie 1937, regina îşi primeşte oaspeţii şezând pe scaun. Patru zile mai târziu, la comemorarea fiului său, Mircea, ea a prins destulă putere şi energie încât să îngenuncheze şi să se roage pentru acesta.

Următoarele două luni regina şi le petrece la pat. Era foarte slăbită încât să mai scrie, dar citea aproape continuu sutele de scrisori de încurajare care veneau din toate colţurile Europei. Pentru că pe data de 25 decembrie Carol trebuia să participe la oficialităţile legate de Crăciun la Sinaia, întreaga familie petrece sărbătoarea Naşterii Domnului în data de 24 decembrie, fapt care o bucură pe regină. În data de 29 decembrie 1937, starea reginei se agravează din ce în ce mai rău, iar presa internaţională se grăbea să anunţe iminentul ei deces.

În cele din urmă, regina va fi dusă la tratament în Italia, la Merano, iar apoi la Drezda pentru un consult. Deznodământul pe care medicii l-au făcut direct sau indirect, a fost acela că zilele reginei sunt numărate. În data de 15 iunie 1938, Maria părăseşte sanatoriul din Drezda. Deşi medicii au spus că ar fi mai bine pentru sănătatea reginei să vină cu avionul în ţară, regele Carol,

invocând greutăți materiale, a cerut că aceasta să fie adusă în țară cu trenul. “*Călătoria prin munţi cu trenul a fost atît de grea, încît ea a început aproape imediat să sîngereze din nou. Dr. Stoermer, care călătorea cu ea, a fost nevoit să-i administreze permanent oxigen, iar a doua zi el a dat ordin ca trenul să se oprească în micul oraş Cernăuţi din Bucovina. Soarele de vară ardea nemilos deasupra vagonului de oţel. De îndată ce populaţia locală a aflat că ea era acolo, oamenii au tăiat copaci imenşi pe care i-au dus la calea ferată, construind un umbrar ca să o protejeze pe Regină de căldura îngrozitoare. Cît a fost ziua de lungă, ţăranii au adus găleţi cu apă şi au udat oţelul încins. Dar temperatura din interior nu a scăzut şi după douăsprezece ore Maria a cerut ca trenul să pornească. Nimeni nu a putut-o refuza. Trenul a pornit din nou, foarte încet. Cum şerpuia prin munţi şi dealuri de-a lungul ţării, şefii de gară îşi scoteau şepcile şi pîlcuri de oameni aşteptau la trecerile de cale ferată ca să vadă pentru o clipă vagonul albastru-argintiu cu perdelele trase. <Regina moare>, repetau ei. Cînd trenul a ajuns în cele din urmă la mica gară de la Sinaia, la orele 8,45 seara, familia Reginei-mame şi membrii mai importanţi ai casei sale au fost îngăduiţi pe peron. Deoarece Maria a refuzat să fie dusă de la tren pe targa, ofiţerii din regimentul ei au conceput un scaun portabil cu care o puteau scoate - cu grijă, la*

pas - din gară. Pentru ultima ei apariţie publică, Maria a ales o rochie largă gri-perl, o rochie care mai curînd plutea în jurul trupului său diform decît îl cuprindea. A încercat să zîmbească vitejeşte celor care au înaintat să-i sărute mîna"[96].

Regina este dusă la Pelişor şi instalată în camera copiilor. Întreaga familie, alături de patriarhul Miron Cristea, veghea la capul ei. Singura care a lipsit a fost principesa Ileana, pe care regele Carol a anunţat-o de starea gravă a mamei sale cu întârziere. În ultimul ceas, regina a cerut să i să spună rugăciunea "Tatăl nostru" în engleză şi înainte de a intra în comă, îi şopteşte fiului ei să fie un rege drept şi puternic. După 8 minute, (5:38 PM, 18 iulie 1938) cea care a fost îngerul păzitor al românilor din prima Conflagraţie Mondială a trecut la cele veşnice. În decurs de o oră toată ţara a aflat de acest tragic eveniment, iar totul era cufundat într-o tăcere profundă. Toată ţara suferea, toată ţara a iubit-o!

"Sfârşitul său a avut un ecou dureros în întreaga ţară. Dintre toţi membrii familiei regale, ea era de departe cea mai iubită. Când apărea în public era întâmpinată cu interminabile ovaţii, de o sinceritate emoţionantă. Era pentru toţi obiectul unei profunde veneraţii. La aflarea veştii morţii sale numeroşi români

96 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 526

au avut sentimentul că apusese mare parte din forța spirituală a țării lor"[97].

Dorința reginei a fost să fie înmormântată la Curtea de Argeș, alături de regele Ferdinand. Trupul său neînsuflețit a fost expus la Peleș, unde oamenii au avut ocazia să o vadă pentru ultima oară. Tot conform dorinței ei, regina a fost îmbrăcată într-o rochie albă simplă, nu în negru cum se obișnuia. În ziua următoare decesului, au venit reprezentanți ai tuturor Caselor Regale din Europa pentru a-i aduce un ultim omagiu, dar și miniștri și înalți oameni de stat. În dimineața zilei de 21 iulie, sicriul este dus la gara din Sinaia, fiind urmat de cortegiul funerar condus de regele Carol, urmat de Mihai, Elisabeta, Nicolae, Ileana, plus toți oaspeții străini. Acestora se alătura mulțimea de oameni care se plecau în fața Reginei mamă a tuturor românilor. Datorită faptului că movul era culoarea preferată a reginei, în loc de doliul negru, toată țara era învelită în această culoare.

La ora 16:00 trenul funerar ajunge la Curtea de Argeș. Clopotele băteau, 65 de salve de tun au salutat, garda de onoare a prezentat arma, iar apoi s-a cântat imnul țării. Chiar înaintea intrării în biserică, regele Carol și principele Nicolae au fost surprinși plângând. Pe drumul dintre gară și biserică se găseau țărani îmbrăcați

---

97 Prost, Henri,*Destinul României* (1918-1954), Editura Compania, București, 2006, p. 141

festiv, iar străzile erau decorate cu steaguri și covoare mov, purpurii şi galbene. Un vizitator englez avea să afirme că, în afară de lacrimile de pe obrajii țăranilor, orașul era decorat ca pentru o sărbătoare. În amurgul serii, la scoaterea din biserică a sicriului, are loc o ultimă slujbă, apoi coșciugul este dus în criptă alături de cel al soțului ei. La cererea reginei, inima i-a fost scoasă din piept, pusă într-o cutiuță de aur, împodobită cu stemele provinciei României Mari și trimisă la capela de lângă castelui ei din Balcic.

Cu câțiva ani înainte de a-și da obștescul duh, regina Maria a scris o scrisoare care era adresată oamenilor pe care i-a iubit cel mai mult, cetățenilor României Mari: "*Când veţi citi aceste rînduri, poporul meu, eu voi fi trecut pragul tăcerii eterne (..) Şi totuşi, pentru marea iubire pe care v-am dat-o chezăşie, doresc să vă vorbesc din nou... Am devenit a voastră, pentru bucurie şi pentru mîhnire. Cînd privesc în urmă, este greu să spun care a fost mai mare, bucuria sau mîhnirea. Eu cred că mai mare a fost bucuria, dar prea îndelungată a fost mîhnirea. Dar înainte de a tăcea pentru veșnicie vreau să-mi ridic pentru ultima dată mâinile pentru o binecuvântare... Te binecuvântez, iubită Românie, țara bucuriilor și durerilor mele, frumoasă țară, care ai trăit în inima mea și ale cărei cărări le-am cunoscut toate... Frumoasă țară pe care am văzut-o întregită, a cărei*

soartă am împărtășit-o atâția ani, al cărei vis strămoșesc l-am visat și eu și mi-a fost îngăduit să-l văd împlinit. Fii tu veșnic îmbelșugată, fii tu mare și plină de cinste, să stai veșnic falnică printre alte națiuni, să fii cinstită, iubită și pricepută..Am credința că v-am priceput; n-am judecat, am iubit... Niciodată nu mi-au plăcut formele și formulele, nu prea luam uneori seamă la cuvintele ce le rosteam. Am iubit adevărul și am visat să trăiesc în lumina soarelui, însă fiecare trăiește cum poate, nu cum ar dori... Dar când îți vei aminti de mine, Poporul meu, gândește-te ca la una care a îndrăgit viața și frumusețea, care a fost prea cinstită ca să fie cu băgare de seamă, prea miloasă să fie învingătoare, prea iubitoare ca să judece. N-am nici o avuție să vă las; ceea ce cu atâta mărinimie mi-ați dăruit am cheltuit între voi; am înfrumusețat acele locuri unde mi-a fost dat să trăiesc. Dacă toate cele frumoase îți vor aminti de mine, atunci voi fi deplin răsplătită de dragostea ce ți-am dăruit-o, fiindcă frumosul mi-a fost un crez. (...) Cu trupul voi odihni la Curtea de Argeș lângă iubitul meu soț, Regele Ferdinand, dar doresc ca inima mea să fie așezată sub lespezile bisericii pe care am clădit-o. În decursul unei lungi vieți, atâția au venit la inima mea încât moartă chiar aș dori să mai poată veni la ea de-a lungul potecii cu crini ce mi-a fost mândria și bucuria... Vreau să odihnesc acolo, în mijlocul frumuseților făurite de

mine, în mijlocul florilor ce le-am sădit. Și cum acolo se găsește inima mea, eu nu vreau să fie un loc de jale, ci dimpotrivă, de pace și de farmec, cum a fost când eram în viață. Încredințez copiii mei inimii Poporului meu; fiind muritori, pot greși, dar inimile lor sunt calde, așa cum a fost a mea. Iubiți-i și fiți folositori unul altuia, căci așa trebuie să fie. Și acum, vă zic rămas bun pe veci. De-acum înainte nu vă voi putea trimite nici un semn. Dar mai presus de toate aminteste-ți, Poporul meu, că te-am iubit și te binecuvântez cu ultima mea suflare"[98].

Ecoul în istorie lăsat de regina Maria a fost cel mai bine creionat de ziarul American, The New York Time, care relata: "*Nicio figură publică din România nu a fost mai patriotă decît această Regină de neam străin*"[99]. Tot acelaşi cotidian relata că, într-o biserică din Moscova, capitala Rusiei deja comuniste, s-a ţinut o slujbă de pomenire a reginei, singurul omagiu adus vreodată vreunui monarh străin în toată era comunistă.

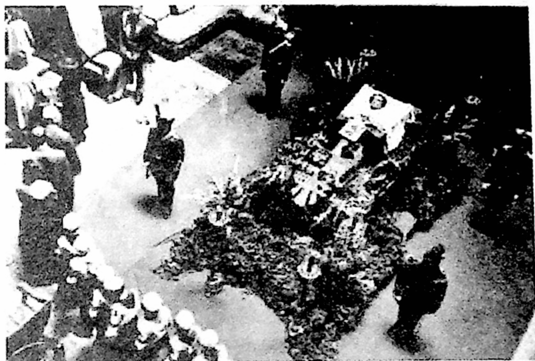
---

98 Scrisoarea-testament adresată poporului român, a fost datată şi semnată de mâna reginei la Tenka – Juvah, Balcic, joi 29 iunie 1933

99 Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 532

Ultimul drum al Reginei

Regina Maria pe catafalc

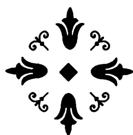

Poză artistică cu Regina Maria

Regina Maria după încoronare

Regina Maria în costum popular

Regina Maria și Marele Maestru

Marele Maestru

A părăsit Regatul Unit când era o fetişcană, avea doar 17 ani. Îşi aducea aminte de vioiciunea ei, de inteligenţa ei sclipitoare, de frumuseţea ei angelică. Acum este o femeie matură, întărită de vremurile grele prin care a trecut şi care s-au întipărit pe chipul ei încă frumos, deşi în acest an va împlini 44 de ani. Nici el nu mai este același ca în urmă cu 27 de ani. Părul i s-a rărit, are o calviţie respectabilă, iar mustăţile i-au încărunţit şi au devenit mai stufoase. Nu se poate opri s-o admire. Regina trece însă peste protocol şi se aruncă în braţele sale neputându-şi reţine suspinele. O mângâie pe părul încă bălai ca în anii copilăriei ei, când o ţinea pe genunchi şi-i spunea poveşti cu războinici scoţieni. O lasă să se descarce şi are răbdare să îşi revină.

Se desprinse de la pieptul său cu ochii înlăcrimaţi. Se aşează pe un jilţ frumos, încrustat cu însemnele zidarilor liberi, aflat lângă şemineu. Castelul este răcoros, dar s-a învăţat cu frigul în Canada. Regina s-a obişnuit şi ea cu frigul, răposatul rege Carol îi ţinea la o temperatură de maximum 16 grade la Peleş, fiind foarte chibzuit cu banii. Stau faţă în faţă. Pe o masă din lemn de stejar stau două ceşti din porţelan fin chinezesc din care se ridică aburul unui ceai negru cules de pe cele mai înalte culmi ale Asiei.

— Eşti tristă, Missy, draga mea. Multă suferinţă ai dus în spate în aceşti ani.

Regina ridică mândră fruntea.

— M-am luptat pentru poporul meu, spune ea cu dârzenie.

Ducele este emoţionat de ataşamentul ei faţă de un popor pe care nu l-a dorit, dar pentru care a sacrificat totul.

— Şi totuşi tu eşti englezoaică Missy, spune el cu duioşie.

Regina plecă puţin fruntea, apoi îşi scutură capul alungând vechile amintiri.

— A fost în altă viaţă Uncle Artie. Acum sunt a României în totalitate. Dacă ai şti ce popor minunat străjuieşte crestele Carpaţilor...

Ducele aprobă din cap...

— Ştii, Missy, că am acces la anumite scrieri cu circuit extrem de restrâns. Acolo am descoperit lucruri uimitoare despre poporul din Carpaţi. Apropo, ştii ce înseamnă Har-Deal?

— Un mare savant al nostru, Bogdan Petriceicu Haşdeu, spune că maghiarii aşezaţi în Panonia numeau pământurile Transilvaniei cu termenul Erdely care ar însemna codru. Şi care îi înspăimânta pe acei nomazi.

Ducele o dezaprobă din cap cu un zâmbet larg pe faţă.

— Nicidecum draga mea, acesta este un termen pe care nomazii maghiari l-au învăţat de la băştinaşii Panoniei, care erau în majoritate de acelaşi neam cu locuitorii Transilvaniei. Numele de Har-Deal sau Ardil apare în documente înainte de venirea triburilor maghiare în Panonia. Am găsit toponimul şi la evreii din Califatul Cordobei, dar şi la hazarii iudaizaţi. Înseamnă *Grădina Binecuvântată*. Şi este cu siguranţă Grădina Binecuvântată a Maicii Domnului, o confirmă un document secret de la Vatican.

— Atunci ajută-mă ca această Grădină Binecuvântată să revină românilor. Nici primul ministru al Regatului Unit nu mă ajută. Nici nu a înţeles prea bine cum este cu acest pământ sfânt. Pentru el totul este unguresc şi nu înţelege dorinţa românilor de a se uni.

Ducele pufăie în mustăţi. Apoi şi le răsuceşte

gânditor. Se mai uită odată la iubita sa nepoată şi vede privirea ei rugătoare şi plină de încredere totodată.

— Cu George ai vorbit? întreabă el brusc.

Regina se îmbujorează uşor. Regele George a fost prima ei iubire. A vrut să o ia de soţie, dar mama sa, o ortodoxă practicantă, nu a putut accepta o căsătorie între veri primari. Pentru a împiedica o asemenea uniune a trecut-o de la confesiunea anglicană la cea luterană. Ori o luterană nu poate fi regină a Marii Britanii. A durut-o mult atunci dar şi mai mult l-a durut pe George. O iubeşte şi acum, a văzut asta la întâlnirea din ziua precedentă.

— George mă va ajuta, Uncle Artie. Dar deşi este rege, cuvântul lui nu are greutatea cuvântului tău, dragul meu unchi.

Ducele ştie că nepoata sa are dreptate. De mulţi ani este Marele Maestru al UGLE. În spatele scenei este mult mai puternic decât un rege sau un preşedinte. Dar şi-a folosit întotdeauna marea putere cu moderaţie. Şi totuşi el a negociat cu **B'nai B'rith** la New York intrarea în razboi a Statelor Unite. A fost greu şi preţul a fost declaraţia Balfour. Şi abandonarea Rusiei în mâinile bolşevicilor criminali pregătiţi în laboratoarele marii organizaţii. Poate că a fost cam mare acest preţ. Însă altfel Germania ar fi învins. Rusia nu mai putea susţine lupta. Numai trupele pline de prospeţime şi entuziasm ale americanilor puteau schimba cursul războiului. În

plus cei din **B'nai B'rith** au tăiat finanţarea efortului de război german. Kaiserul nu a înţeles niciodată ce s-a întâmplat şi cu atât mai puţin nu a bănuit că a fost mâna lui în spatele acestei lovituri devastatoare. Şi asta în condiţiile în care familia Hohenzollern face parte din cercul Familiilor Stelei.

— David Lloyd George este cam nătărău. Te rog să nu mai spui şi altora, se grăbeşte să spună ducele surprins de hohotul de râs al nepoatei sale. Dar voi vorbi cu el. Stai liniştită, nu el va fi principalul obstacol.

— Preşedintele Wilson, murmură regina.

— Da, draga mea. **B'nai B'rith** este pornită rău împotriva României. Şi este greu şi pentru mine să argumentez atâta timp cât Brătianu al vostru s-a încăpăţânat în a se ţine departe de Frăţie. Ei reproşează guvernanţilor din ţara ta politica antisemită în privinţa imigraţiei şi indigenatului. Sunt furioşi. În 1907 au considerat că mişcarea ţăranilor este profund antisemită. Dacă bătrânul rege Carol nu trimiţea armata să facă linişte în ţară, **B'nai B'rith** convinsese Viena să trimită trupe în România. Acum ştim că răscoala a fost pusă la cale de Ohrana, dar nu au uitat antisemitismul românilor de atunci.

— Brătianu va demisiona. Te asigur.

Privirea ducelui se luminează.

— Ei, asta e bine. Acum am un argument. Bun. Vedeţi pe cine puneţi.

Regina aprobă din cap.

— Voi lua legătura şi cu Wilson. Nu îţi promit că vei obţine tot ce a negociat Brătianu în 1916, dar va fi cu siguranţă mai mult comparativ cu ceea ce sunt dispuşi Cei Patru Mari să vă dea acum.

Lacrimi de recunoştinţă curg pe obrajii reginei sfâşiind inima ducelui. Se ridică şi o strânge din nou în braţe pe cea mai strălucită reprezentantă a familiei de Saxa-Coburg-Gotha. Ce regină a Regatului Unit ar fi fost dacă nu se opunea Maria Alexandrovna...

„Apostolul libertăţii"

Preşedintele nu îşi putea stăpâni starea de nervozitate. Această mică regină pe care o întâlnise numai după ce însuşi Marele Maestru îl rugase insistent se autoinvitase la masa lui şi cu aroganţa specifică aristocraţiei orientale, acum întârzia.

— Când va veni, o să-i spun de la obraz. Până la urmă e regina unei ţărişoare care dispărea de pe hartă dacă nu eram noi, tună el.

Edith îl mângâie cu delicateţe pe umăr.

— Să nu uiţi că este şi verişoara preferată a Regelui George.

Preşedintele pufneşte nemulţumit.

— Şi pe îngâmfaţii ăştia de britanici i-am salvat. Îi zdrobea Wilhelm pe toţi.

Loveşte cu bastonul în podea.

— Cât a trecut?

— Doar o jumătate de ceas, încercă să-l îmbuneze soţia sa credincioasă.

O privire furioasă izbucneşte din ochii preşedintelui şi chiar când se pregătea să arunce cuvinte grele, un valet anunţă impasibil:

— Domnule preşedinte, a sosit Majestatea Sa, Regina Maria. Este însoţită de o suită de zece persoane.

Woodrow Wilson simte că se sufocă. Convenise cu regina să vină însoţită doar de două persoane. Şi aşa fusese pregătit prânzul. Soţia sa simte că vulcanul prezidenţial va erupe şi îl strânge puternic de braţ. Apoi cu multă dragoste în glas îi spune:

— Linişteşte-te, dragul meu. Mă voi ocupa eu de toate. Te rog să nu-ţi pierzi cumpătul.

Preşedintele respiră greu, privirea sa aruncă săgeţi de foc, dar încet-încet îşi înfrânează pornirile agresive. Cu toate acestea în momentul în care regina intră în salonul de primire este foarte puţin amabil.

— Domnule preşedinte, cât mă bucur să vă văd.

Vocea îi este ca un izvor de munte la început de vară, ţinuta elegantă şi scumpă o pune în valoare şi graţia cu care ridică mâna pentru a-i fi sărutată înfrânge nemulţumirea preşedintelui. Face gestul de curtoazie, iar Edith o îmbrăţişează cu multă afecţiune pe regină, impresionată de strălucirea ei.

— Bine aţi venit, Majestatea Voastră, bombăne preşedintele.

Regina simte nemulţumirea preşedintelui. Decide să fie cât mai mieroasă.

— Domnule preşedinte, vă rog să ne iertaţi că am venit în număr mult mai mare ca cel stabilit. Dar pentru marea majoritate a popoarelor Europei sunteţi *„Apostolul Libertăţii”* Şi toţi vor să vă cunoască, să vă vadă.

Laudele şi-au atins ţinta. Preşedintele este măgulit de asemenea comparaţie şi mai ales că înţelege referirea la cele 14 puncte atât de drage lui. Edith simte că situaţia se detensionează şi intervine:

— Permiteţi-mi, Majestate, să verific dacă masa este gata. Abia aştept să ne povestiţi despre ţara voastră.

Dispare în sala pregătită pentru dejun şi are grijă să se mărească numărul de locuri. Este obligată să le ceară unor consilieri să ia prânzul în altă încăpere pentru ca toţi oaspeţii să aibă loc la masă. În acest timp regina îi prezintă preşedintelui suita sa care îşi exprimă admiraţia faţă de contribuţia preşedintelui la victoria în Marele Război.

Edith este remarcabil de eficientă, astfel că masa este gata surprinzător de repede.

— Vă invit să ne aşezăm la masă, Majestatea Voastră, spune ea încântată de propria-i realizare.

Se aşează cu toţii şi pentru ca preşedintele să nu spună ceva nepotrivit, Edith deschide discuţia pe măsură ce se aşează primul fel.

— Majestate, sunteţi foarte curajoasă. Aţi străbătut Europa pentru a apăra interesele ţării voastre. Înţeleg că aţi fost şi în ţara voastră natală.

Regina înţelege că soţia preşedintelui este amabilă.

— Aşa este, am revăzut Regatul Unit cu mare bucurie. Dragul meu George mi-a făcut o primire care

m-a emoţionat până la lacrimi. Am avut parte de o şedere minunată. Dar cea mai mare bucurie a fost să îl revăd pe ducele de Conaught şi Strathearn. Mi-am adus aminte de copilăria cea lipsită de griji.

Preşedintele înghiţi cu noduri auzind numele Marelui Maestru şi înţelege că regina nu a pomenit întâmplător despre el.

— Majestate, încearcă el să contratace, francezii sunt foarte porniţi împotriva românilor pentru pacea separată. Ei spun că acordurile anterioare, care oricum nu se bazau pe drepturile naţiunilor, sunt caduce.

Regina nu se pierde cu firea.

— Prin însuşi acordul de armistiţiu al Puterilor Aliate şi Asociate cu Germania, acea pace este abrogată. Parlamentul şi regele de altfel nu au ratificat-o niciodată, în ciuda faptului că eram înconjuraţi de inamici.

Preşedintele dădu din cap îngăduitor.

— Se spune că este meritul vostru pentru asta.

— Şi al meu, recunoaşte cu modestie regina. De aceea cred că este necesar ca acum să se facă dreptate *poporului meu*.

Preşedintele lăsă tacâmurile şi spune iritat:

— Dar pretenţiile voastre transced drepturile naţiunilor aşa cum le-am formulat în punctul 10.

Extrem de calmă, regina ripostează.

— Nicidecum, domnule preşedinte. Toate teritoriile pe care România le revendică sunt teritorii locuite majoritar de români. Şi aşa rămân mulţi români în afara graniţelor.

Preşedintele o privi uimit. Replica reginei îl pune în dificultate. Va cere un studiu referitor la aceste lucruri. Nu vrea să fie păcălit.

— Din păcate nu ştiu cum vă putem ajuta atâta timp cât guvernul vostru refuză să garanteze drepturile minorităţilor.

Cu un zâmbet plin de tâlc regina ripostează imediat:

—Noul guvern va semna tratatul privind minorităţile. Românii respectă toate popoarele care trăiesc alături de ei, fără discriminare.

Preşedintele nu se aşteptă la un asemena răspuns şi înţelege că regina l-a pus în dificultate.

— Să ştiţi că ne vom lua măsuri să respectaţi drepturile acestor minorităţi şi în special al evreilor care se simt foarte ameninţaţi de atitudinea guvernanţilor români.

De data asta regina se simte atacată şi reacţionează cu graţie, dar ferm.

— Domnule preşedinte, nu există minoritate în România care să nu aibă mai multe drepturi comparativ cu negrii din Louisiana sau japonezii din Hawaii.

Replica reginei îl amuţeşte pe preşedinte, dar o

amuză pe soţia sa care este nevoită să întreţină discuţia până la sfârşitul dineului deoarece preşedintelui îi este teamă să o mai înfrunte pe regină.

Plecarea

Însuşi Clemenceau o conduce la gară. Este o adevărată nebunie, parizienii se îmbulzesc să îşi ia la revedere de la fermecătoarea regină a românilor. Fanfara cântă şi însuşi mareşalul Ferdinand Foch a venit să-şi prezinte omagiile.

— Aţi cucerit Parisul, Majestate, spune vesel „Tigrul" bucuros că se află la braţul favoritei locuitorilor Parisului.

Regina nu se grăbeşte să-i răspundă preşedintelui consiliului de miniştri al Franţei. Mai devreme şi-a luat rămas bun de la preşedintele Franţei, galantul Raymond Poincare care se îndrăgostise evident de ea. O asigurase că s-au făcut progrese mari şi că Franţa va susţine cu multă hotărâre pretenţiile României. La fel îi spusese şi Lloyd George cu o zi înainte deşi recunoscuse că pentru el Transilvania este o problemă de neînţeles.

— Dar am cucerit oare şi inima „Tigrului"?

Georges Clemenceau izbucni într-un râs zgomotos.

— Să nu aveţi nicio îndoială, Majestate. V-aţi

câştigat un loc pentru eternitate în inima mea, Majestate.

Regina îi zâmbi cu atâta afecţiune încât inima aprigului radical se topeşte. Pe un ton scăzut, aproape complice, îi spune:

— Majestate, trebuie ca noul premier al României să vină la Paris. Dacă nu este în Frăţie, îl vom iniţia în atelierul din care fac eu parte, Ernest Renan. După cum ştiţi, noi nu suntem în aceeaşi tabără cu unchiul vostru, pe care însă îl respectăm mult. Atelierul nostru aparţine Marelui Orient.

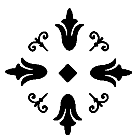
Regina clatină din cap în semn că a înţeles. Gândurile i se îndreaptă spre Alexandru Vaida Voievod, acel ardelean curajos şi mândru care a adus Declaraţia de Unire de la Alba-Iulia la Bucureşti. Va fi greu să-l impună, dar nu imposibil.

— Aşa vom face, dragul meu Georges, şi îl sărută scurt pe obraz, făcându-l să roşească.

Ajunşi la scara trenului îi sărută mâna, apoi se retrage pentru ca fanfara să intoneze Imnul Regal al României.

Regina se urcă ultima în tren în ovaţiile mulţimii. Pleca în ţară cu inima plină de speranţă. Reuşise să izbândească acolo unde marele Brătianu fusese învins. De acum încolo drumul spre recunoaşterea României Mari era deschis.

— *Te iubesc, România mea*, murmură regina în timp ce trenul părăseşte Oraşul Luminilor.

Gândurile reginei Maria și portretul ei zugrăvit de contemporani

"Dragostea față de țara mea este religia mea."

Regina Maria

"Am crescut ca o mică persoană cu maniere excesiv de regești, plină de propria-mi importanță și cu convingerea că strălucirea noastră, asemenea celei solare, era o realitate incontestabilă."

Regina Maria

"Anii trec și Maria, care a devenit una dintre cele mai frumoase și titrate prințese din Europa, se apropie de vârsta fatală la care trebuie să te gândești la viitor. Viitorul pentru o tânără de rangul ei este cuprins într-un singur cuvânt: căsătorie. În acea epocă nici nu se punea

problema să ceri părerea copiilor, care trebuiau să se căsătorească din motive ce nu țineau de sentimente, ci de politică. Maria va trebui să se încline în fața sorții obișnuite. Pentru ea, având un caracter atât de ferm, va fi o rană care nu se va cicatriza decât după mulți ani. Maternitatea și apoi politica vor fi într-un fel substitute ale dragostei neîmplinite."

Guy Gauthier despre Regina Maria

"*Tinereţea noastră este povestea unei perpetue dăruiri.*"

Regina Maria

"*Am fost crescută în spiritul principiilor de fier ale mamei, anume că nu trebuie să te laşi niciodată nici în voia iubirii, nici a emoţiei, nici a bolii. Eu m-am oprit la boală.*"

Regina Maria

"*Când s-au urcat pe tron dragostea lor se stinsese de ani de zile. [...] Regele însă admira multe din însușirile soției lui — voința, sinceritatea, vitalitatea, veselia dar atâta tot. Treceau săptămâni și luni fără să-și vorbească altceva decât banalități la masă și față de martori. Nici o intimitate între două vieți îndreptate pe cărări despărțite. Tronul pe de o parte, încercările ei repetate*

pe de altă parte, îi apropia din nou vrând ne vrând, dar nu destul. Este sigur că în fundul sufletului său el a avut față de dânsa adevărata stimă și adevărata încredere, o cunoștea însă prea bine ca să nu se sfiască de ea."

Ion G. Duca despre regina Maria și regele Ferdinand

"Ovațiile adresate noii Regine în Parlament erau sincere. Publicul era conștient că loialitatea fermă a Mariei față de cauza Aliaților a fost cea care îl sprijinise și va continua să-l sprijine pe soțul ei de origine germană. Ca Principesă Moștenitoare, fusese populară; ca Regină era și mai iubită."

Prințesa Callimachi despre regina Maria

"Este o realitate că prezenţa unui personaj romantic pe scena istoriei răstoarnă adesea echilibrul întregii acţiuni."

Antonia Fraser despre regina Maria

"Împăratul Rusiei și Regele Angliei fiind amîndoi verii mei primari, era ușor pentru mine să am legături neoficiale cu ei și desigur că eram gata să-mi servesc țara pe orice cale. Avînd în vedere că atît Regele, cît și primul său ministru aveau deplină încredere în mine, eram mai inițiată în problemele și secretele de stat decît se obișnuiește în ce privește reginele."

Regina Maria

"Regina, cu o energie mai presus de orice laudă, ajutată de fiicele ei, mergea din spital în spital. Cu un dispreţ desăvârşit de pericol nu pregeta să se arate unde epidemia era mai violentă. Nu mii, zeci de mii de soldaţi răniţi şi bolnavi au văzut-o în acele luni la căpătâiul lor."

I. G. Duca despre regina Maria

"Se dedica în întregime muncii sale şi nu numai în spitale, la căpătâiul soldaţilor bolnavi, putea fi întâlnită, ci şi pe străzile oraşului Iaşi, pe care le străbătea adesea, fiind gata întotdeauna pentru a împărţi ajutoare soldaţilor suferinzi, refugiaţilor şi oamenilor săraci care îi ieşeau în cale."

Vasile Bianu despre activitatea Reginei Maria pe front

"Mă rog lui Dumnzeu pentru toate vieţile jertfite, mă rog pentru cei care au murit părăsiţi şi neştiuţi, mă rog pentru cei care au fost îngropaţi cu miile fără rugăciune şi fără preot, mă rog pentru mulţimea celor fără nume, care aveau acelaşi drept la viaţă ca tine şi ca mine, mă rog lui Dumnezeu să-i ierte şi să dea odihnă sufletului lor în locurile de verdeaţă unde nu este nici durere, nici întristare."

Regina Maria despre soldaţii români căzuţi pe front

"Se spune că sînt cea mai frumoasă femeie din Europa, în această privinţă, desigur, nu pot să mă pronunţ, pentru că nu pot şti. Dar în privinţa celorlalte regine, ştiu. Sînt cea mai frumoasă Regină din Europa!"

Regina Maria

"Nu există nici un politician în Europa a cărui minte să se poată împotrivi lucrăturilor pîntecelui Reginei Maria."

Politician european anonim

"În fiecare dimineață, Regina, în uniformă de infirmieră, însoțită de o doamnă de onoare și de un grup de brancardieri voluntari se duce la gară pentru a-i primi pe răniți. Regina înfruntă moartea și ceea ce este fără îndoială cel mai greu, depășește oboseala unei zile nu de opt ore ci a unei zile care se întinde până noaptea târziu, cu șaisprezece, șaptesprezece sau optsprezece ore de muncă, pe cât de respingătoare pe atât de periculoasă, în mijlocul emanațiilor infecte ale cangrenelor. Când este vorba de Regina nu ne referim la curaj. Curajul presupune teamă și energia de a învinge. Sentiment necunoscut pentru o suverană a cărei îndrăzneală aduce a invulnerabilitate."

Contele Saint-Aulaire despre regina Maria

"În nebunia anilor '20, regina Maria a fost, pentru scurtă vreme, cea mai populară femeie din ţară<S.U.A.>."

Smith, Gene, The American Heritage, Vol. 45, No. 6, October 1994

"S-a spus despre ea că a format o întreagă generaţie – toţi bărbaţii au fost îndrăgostiţi de ea, toţi artiştii inspiraţi de ea, toate femeile au dorit să-i semene."

Lesley Blanch despre regina Maria

"Există un singur bărbat în România şi acela este Regina."

Contele Charles De Saint-Aulaire

„Nici o figură publică din România nu a fost mai patriotă decît această Regină de neam străin."

The New York Times

"Gîndurile mele sînt mereu alături de dumneavoastră... Sînt de neconsolat că mă aflu atît de departe şi nu pot să vă fiu de vreun ajutor, trăind în amintirea trecutului fără nici o speranţă pentru viitor... Amintiţi-vă de dorul meu, de nostalgia mea, de rugăciunile pe care le fac mereu pentru sănătatea

dumneavoastră şi să nu vă îndoiţi niciodată de devotamentul meu nemărginit. Te iubesc, Măria mea, te iubesc!"

Ultima scrisoare a lui Barbu Ştirbei trimisă reginei Maria înainte ca aceasta să treacă la cele veșnice.

"Atît de multe nespuse, care mi-ar lumina atît de mult sufletul să le spun: tot dorul meu, toată tristeţea mea, toate amintirile dragi care îmi inundă din nou sufletul... Pădurile de şofran galben, mirosul stejarilor cînd călătoream prin aceleaşi păduri la începutul verii şi oh! Atît de multe, multe lucruri care s-au dus... Să te binecuvînteze Dumnezeu şi să te aibă în pază."

Ultima scrisoare a Reginei Maria trimisă către Barbu Ştirbei înainte ca aceasta să treacă la cele veșnice.

"Sfârșitul său a avut un ecou dureros în întreaga țară. Dintre toți membrii familiei regale, ea era de departe cea mai iubită. Când apărea în public era întâmpinată cu interminabile ovații, de o sinceritate emoționantă. Era pentru toți obiectul unei profunde venerații. La aflarea veștii morții sale numeroși români au avut sentimentul că apusese mare parte din forța spirituală a țării lor."

Henri Prost despre Regina Maria

„Oricât aş îmbătrâni, mirosul frunzelor uscate de toamnă îmi va aduce mereu în faţa ochilor imaginea vechii case englezeşti. Acea aromă, oriunde aş fi, îmi evocă viziunea locului Eastwell Park, cu cărările sale prin pădure, pe care le băteau paşii noştri copilăroşi.”

Regina Maria

"Iubirea mea pentru această ţară, pe care am făcut-o a mea prin lacrimi şi suspine, a ajuns pentru mine ca o religie. Mă simt legată de ea prin lanţuri de oţel, legată prin inimă, prin creier şi prin sânge. Simt ca fiecare din cei şase copii ce i-am dat, e unul din inelele acestui lanţ pe care numai moartea şi dezastrul îl pot sfărâma."

Regina Maria în cartea sa “De la inima mea la a lor"

“Oricâte greşeli va fi comis regina Maria, înainte şi după război, războiul rămâne pagina ei, pagină cu care se poate făli, pagină care se va aşeza în istorie la loc de cinste. O găsim în tranşee printre combatanţi în rândurile înaintate, o găsim în spitale şi în toate posturile sanitare printre răniţi şi bolnavi. O găsim de faţă la toate adunările care încercau să facă puţin bine. Nu a cunoscut frica de gloanţe şi de bombe, cum nu a cunoscut teama şi scârba de molimă sau nerăbdarea faţă de eforturile aşa de des inutile, provocate de dorinţa

ei de mai bine. Regina Maria și-a îndeplinit datoria pe toate fronturile activităților sale, dar mai presus de toate pe acela al încurajării și ridicării moralului acelora care o înconjurau și care au trebuit să decidă, în cele mai tragice momente, soarta țării și a poporului său. Se poate afirma că, în răstimpul pribegiei noastre în Moldova, regina Maria a întrupat aspirațiile cele mai înalte ale conștiinței românești. Prin modul cum a influențat în 1916 intrarea României în război și din nou în 1918, când aproape numai datorită ei, regele Ferdinand nu a ratificat dezastruoasa pace de la București, regina s-a așezat ca ctitoriță a României întregite și ca una din cele mai mari figuri ale istoriei noastre naționale."

Constantin Argetoianu despre regina Maria

"Regina Maria, mai mult decât oricine altcineva, s-a bătut pentru a asigura reîntoarcerea Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei la România, la sfârșitul Primului Război Mondial. A dormit pe câmpurile de luptă ale celui de-al Doilea Război Balcanic și ale Primului Război Mondial, alături de soldații săi. Prin forța de nezdruncinat a voinței sale, această prințesă britanică s-a redefinit pe sine însăși ca româncă oferindu-le supușilor săi o mai bună înțelegere a ceea ce urma să fie România, decât oricare din viziunile fasciștilor sau comuniștilor autohtoni care au urmat după ea."

Robert D. Kaplan

"Se spunea - şi nu erau departe de adevăr că ea <Regina Maria> *era adevăratul bărbat al familiei regale române. În cercurile oficiale se ştia foarte bine că în momentul în care armatele germane victorioase, dar puţin numeroase (1917), încercau să impună pacea României, doar ea a declarat că onoarea şi interesul obligau să se lupte până la capăt, că făcuse eforturi supraomeneşti pentru a împiedica tratativele, dar că fusese totuşi nevoită să cedeze în faţa politicienilor români. În Franţa au fost întotdeauna apreciaţi oamenii îndrăzneţi, de orice sex ar fi, ceea ce explică popularitatea reginei Maria încă de la sosirea în ţara noastră."*

Generalul Mordaq, şeful Cabinetului Militar al primului ministru al Franţei în 1919 despre regina Maria

"Apoi, într-o bună zi, pe neaşteptate, regele m-a întrebat dacă aş fi de acord să plec în străinătate pentru a pleda acolo cauza noastră. M-am întrebat dacă voi avea destul curaj ca să iau asupra mea aceasta răspundere. Brătianu era cel care venise cu ideea. Ardoarea entuziasmului meu era binecunoscută alor mei şi apoi nimic nu este mai elocvent decât o femeie răscolită. Aş fi de acord? 'Eu? Să merg la Paris şi la Londra? Eu să susţin cauza noastră? Neoficial, bineînţeles dar,

totodată, considerată de ai mei ca fiind cea mai potrivită de a face acest lucru pentru România'. Un fior de mândrie mi-a străbatut toată ființa. 'Eu? Desigur; eu eram cea chemată – da, cred ca mă simțeam capabilă să-mi susțin pledoaria chiar și în fața celor <trei mari>!. Da, voi merge, am spus – o să fac tot ce pot. Era o misiune pe care o puteam îndeplini, mă simțeam capabilă s-o fac, nu eram nici nervoasă și nici speriată. Îmi făcea chiar plăcere."

Regina Maria despre demersul plecării la Paris în contextul Conferinței de Pace din 1919

"...ruptura finală dintre Carol și Nicolae s-a întâmplat la o petrecere în familie, la Palatul Cotroceni, când Carol a propus un toast în cinstea roșcovanei intruse, Madame Lupescu; prințul de 15 ani, Mihai, a scăpat jos paharul de șampanie; Carol i-a tras un picior. Nicolae a intervenit. O armă, se pare că a lui Nicolae, a detunat. Regina Maria, care a primit gloanțele în piept, a început să scuipe sânge."

Știre/Zvon apărută în revista americană TIME, numărul din 21 iunie din 1937

“Ochii minţii mele privesc atît de pătrunzător, încât mi-au venit lacrimi în suflet, lacrimi de bucurie şi fericire, care nu se vor uita niciodată, în amintirea sufletului unui artist pe care l-am întâlnit în pustietate şi l-am văzut în lumina adevărului, Ea, Măria.”

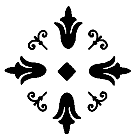
Loie Fuller despre regina Maria

“Puterea este un tovarăş de care nu te desparţi uşor; când te părăseşte, se duce cu ea şi interesul vieţii. Cu ochii uscaţi şi pumnul încleştat, te uiţi după ea cu privirea fixă, gelos pe următorul pe care îl va alege.”

Regina Maria

”Toate finalurile de viaţă sunt atât de triste?”

Regina Maria

În loc de final

De ce regina Maria este importantă pentru poporul nostru?

- **A renunţat la propria-i fericire, venind într-o ţară străină şi având o căsătorie bazată nu pe prea multe sentimente, pregătindu-se continuu pentru a deveni regina acestui popor.**

- **Regina Maria, pe când era doar principesă, în anul 1901, se alătură cauzei tinerilor artişti români. Ea a fost cea care a militat pentru înlăturarea copiilor făcute în arta românească a ceea ce se făcea în afară şi a militat pentru crearea unui stil artistic nou în pictură şi sculptură cu inspiraţii din viaţa ţăranilor români şi a zonelor pitoreşti din ţară.**

♛ Când Maria a devenit Regină, în anul 1916, ea a fost cea care l-a influenţat decisiv pe regele Ferdinand să intrăm în război de partea Antantei. Acest lucru a făcut ca după terminarea războiului, datorită faptului că România a făcut parte din tabăra câştigătoare, teritoriul României să se întregească. Transilvania, Banatul, Crişana, Maramureşul şi Sătmarul au intrat în componenţa Regatului Român.

♛ În timpul Primului Război Mondial, va activa ca soră medicală pe front. Activitatea ei nu va fi una de faţadă, regina dând dovadă de un curaj nebun, aflându-se în primele rânduri în tranşee şi va avea grijă de soldaţi. Activitatea ei de soră nu se va rezuma doar la soldaţi, ci şi la orfani şi alte persoane nevoiaşe. Acest efort este recunoscut ca fiind un mare act de bravură al reginei chiar şi de către cei mai înverşunaţi rivali ai ei.

♛ După terminarea războiului, în timpul Conferinţei de Pace de la Paris, Marile Puteri aliate nu au vrut să recunoască unirea teritoriilor româneşti cu Vechiul Regat. Delegaţia română trimisă la Paris nu a avut sorţi de izbândă în a-i convinge pe cei care conduceau conferinţa să recunoască oficial unirea. Atunci, regina Maria merge într-o vizită neoficială

la Paris şi se întâlneşte cu principalii lideri politici străini care se aflau acolo, negociind şi militând pentru recunoaşterea Unirii. Întâlnirea determinantă a fost cu Clémenceau, prim-ministru al Franţei şi preşedintele conferinţei. Acesta nu simpatiza deloc România şi nu susţinea cauza românilor. În urma întrevederilor, regina îi smulge lui Clémenceau promisiunea că va face tot ceea ce îi va sta în putinţă pentru România. Rezultatele conferinţei au arătat că acesta s-a ţinut de cuvânt, regina a reuşit să încline balanţa în favoarea noastră.

♛ În anul 1919, după vizita de la Paris, regina merge la Londra, se întâlneşte cu vărul său George al V-lea, regele Angliei, şi cu principalii oameni politici britanici şi îi convinge să susţină cauza României şi Unirea înfăptuită la 1 decembrie 1918.

♛ Regina Maria, în toate vizitele oficiale şi neoficiale, a făcut lobby pentru România. A reuşit să convingă foarte mulţi oameni de afaceri străini să investească în reconstrucţia României. A reuşit să obţină împrumuturi de la alte state, cum ar fi Canada, împrumuturi care au ajutat la consolidarea ţării.

♛ Regina Maria a fost singurul lider român care a făcut frenezie în momentul în care a vizitat SUA.

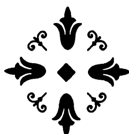
Primarul New York-ului a fost efectiv impresionat de regină, preşedintele SUA a primit-o în două întrevederi și i-a organizat un dineu. Cronicarii americani au susţinut că în anii '20, chiar dacă nu era americancă, regina Maria a fost cea mai importantă femeie din SUA.

♛ În anul 1926, deşi nu era obligată, trece la credinţa ortodoxă, iar în prealabil toţi copiii ei au fost botezaţi ortodocşi.

♛ A fost o regină foarte activă, a călătorit pe întreg teritoriul țării și a încercat să cunoască cât mai mulți oameni și nevoile acestora și să îi înțeleagă.

♛ Cea mai mare dovadă a iubirii purtate pentru poporul român este arătată într-o ultimă scrisoare - testament, unde se referă explicit la legătura creată între ea și acest popor.

♛ Poporul român este unul recunoscător și răspunde la bunătate cu bunătate. Este de necontestat faptul că, dintre toți suveranii români, regina a fost cel mai iubit de către popor. Cea mai bună dovadă a fost că, în momentul în care s-a aflat de decesul ei, întreaga țara a fost cufundată într-o linişte profundă și i-a respectat dorinţa, purtând doliu mov.

Bibliografie

A

- Argetoianu, Constantin, *Memorii*, vol. V, Editura Machiavelli, Bucureşti, 1995
- Argetoianu, Constantin, *Pentru cei de mâine: Amintiri din vremea celor de ieri*. Vol. 3, partea V, Editura Humanitas, Bucureşti, 1992

B

- Bianu,Vasile, *Însemnări din războiul României Mari*, Volumul II, Editura Institutul de Arte Grafice „Ardealul", Cluj, 1926
- Boia, Lucian, *Balcic. Micul paradis al României Mari*, Editura Humanitas, 2014
- Brănişteanu B., *Expoziţiunea Tinerimei artistice*, în Adevărulu, anul XV- No.4522, sâmbătă, 2 martie 1902
- Bulei, Ion, *Lumea românească la* '900. Amanţii reginei, în Ziarul Financiar

C

- Callimachi, Ana-Maria, *Lumea era toată a mea. Amintirile unei prințese*, Editura Corint, Bucuresti, 2015
- Ceaușu, Mihai-Ștefan, *Problema recunoașterii unirii Bucovinei cu România și a delimitării granițelor sale la Conferința păcii (1919-1920)*. În revista: East European Journal and Diplomatic History nr.2, decembrie 2015

D

- Duca, Ion G, *Amintiri politice, volumul I*, Jon Dumitru Verlag, München, 1981-1982

G

- Gauthier, Guy, *Missy regina României*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2010

K

- Kaplan, Robert D., *Robert Balkan Ghosts — A journey through history*, St. Martin's Press, New York, 1996
- Kirițescu, Constantin, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919*. Prefață și note de Mircea N. Popa. Vol. 2, Editura Științifică și Enciclopedică, Bucureşti, 1989

M

- Mandache, Diana, *Balcicul Reginei Maria*, Editura Curtea Veche, 2014
- Mandache,Diana, *Dearest Missy — The Letters of Marie Alexandrovna, Grand Duchess of Russia, Duchess of Edinburgh and of Saxe-Coburg and Gotha, and of her daughter, Marie, Crown Princess of Romania*, 2011
- Mandache, Diana, *Regina Maria a României. Capitole târzii din viața mea. Memorii redescoperite.* Editura ALLFA, București, 2011
- Mandache, Diana, *Regina Maria a României: Capitole târzii din viața mea. Memorii redescoperite,* Editura Alfa, ediţia a IV-a, Bucureşti, 2015
- Maria, Regina Maria, *Povestea vieţii mele*, Editura Moldova, Iaşi 1990
- Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. I, Editura Eminescu, București, 1991
- Maria, Regina României, *Jurnal de război 1917-1918*, traducere din engleză de Anca Bărbulescu, Editura Humanitas, Bucureşti, 2006
- Maria, Regina României,*Țara mea*, trad. Nicolae Iorga, ed. a III-a, Sibiu, 1919
- Maria, Regina României, *Însemnări zilnice*, vol VI, trad. Sanda Ileana Racoviceanu, Editura Historia,

2008

- Măciucă, Balcica, *Balcic,* Editura Semne, 2013

N

- Nelipa, Margarita, *Alexander III His Life and Reign*, Gilbert's Books, 2014

W

- Wolbe, Eugen, *Ferdinand I Întemeietorul României Mari. O biografie*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2004

P

- Pakula, Hannah, *Ultima romantică. Viaţa reginei Maria a României*, vol. II, Editura Lider, Bucureşti, 2003, p. 233
- Petrescu, Nicole, *Regina Maria şi vânătorii de munte în războiul reîntregirii neamului*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2008

R

- Regina Maria, *The Story of a Good Man. King Ferdinand of Romania*, Arhivele Naţionale Istorice Centrale, fond Regina Maria, vol. III, dosar 7, apud. Diana Mandache, *Regina Maria a României. Capitole târzii din viaţa mea. Memorii redescoperite.*

Editura ALLFA, Bucureşti, 2011

S

- Saint Aullaire Auguste Felix Charles de Beaupoil, *Confession d'un vieux diplomate*, Flamarion, Paris, 1953
- Scurtu, Ioan, Theodora Stănescu-Stanciu, Georgiana Margareta Scurtu, *Istoria Românilor între anii 1918-1940*, Culegere de Documente, Editura Universităţii, Bucureşti, 2001

Q

- "*Queen Marie: In the delirium of the 1920s, she became, for a little while, the most popular woman in the country*", Smith, Gene, *The American Heritage, Vol. 45, No. 6, October 1994*

V

- Vâslan, George, *Express Coasta de Argint*; Bacalbaşa, Laurenţiu, *Ce este şi ce ar trebui să fie Coasta de Argint*, în Revista generală ilustrată, an 2, 1928, nr 4 şi 5

Editura LIBREX PUBLISHING
Str. Episcopul Radu, Nr. 30
Sector 2, București

Tel. 0723 193 019
comenzi@librex.ro
www.librex.ro
www.facebook.com/librex

Tipar: ARTPRINT
Email: office@artprint.ro

Desăvârşirea idealurilor unui popor se poate face numai prin cunoaşterea istoriei şi prin aprecierea obiectivă a faptelor înaintaşilor şi conducătorilor transcendenţi prin veacuri apuse.

COLECŢIA CENTENARUL MARII UNIRI

"Dragostea faţă de ţara mea este religia mea."

Regina Maria

"Există un singur bărbat în România şi acela este Regina."

Contele Charles De Saint-Aulaire

"Nici o figură publică din România nu a fost mai patrioată decât această Regină de neam străin."

The New York Times

"Regina Maria, mai mult decât oricine altcineva, s-a bătut pentru a asigura reîntoarcerea Transilvaniei, Basarabiei şi Bucovinei la România, la sfârşitul Primului Razboi Mondial. A dormit pe câmpurile de luptă ale celui de-al Doilea Razboi Balcanic şi ale Primului Război Mondial, alături de soldaţii săi. Prin forţa de nezdruncinat a voinţei sale, această prinţesă britanică s-a redefinit pe sine însăşi ca româncă oferindu-le supuşilor săi o mai bună înţelegere a ceea ce urma să fie România, decât oricare din viziunile fasciştilor sau comuniştilor autohtoni care au urmat după ea."

Robert D. Kaplan

Librex Publishing
www.librex.ro
comenzi@librex.ro

978-606-8894-63-8

